

glas dežele

Marec 2021, številka 3/XV
Cena izvida je 4,34 €

Časi se spreminjajo – kaj pa mi?

Če kje ni hitrih sprememb, jih ni v kmetijstvu, ki je tradicionalno in usklajeno z letnimi časi, pa tudi obrat kapitala je zelo počasen – tako nekako so nas pred mnogimi leti učili na biotehniški fakulteti. Od takrat do danes je preteklo veliko časa, spremenilo se je tudi podnebje in če kje, so se najhitreje in najbolj prilagodili prav v kmetijstvu. Kajti kmetovanje ni zgolj romantično »nabiranje sadov v lično pletene košare, pohajkovanje atletskih fantov z zavihanimi rokavi po travnikih s koso, sprehod mičnih deklet z motiko med vrstami pridelkov«! Ne, kmetovanje je danes podvrženo hitrim spremembam ter vse bolj in bolj zahtevnemu trgu (trgovcu, potrošniku). Trgovci so si zaradi obilne ponudbe omislili številne nove standarde in vse višja kakovostna merila. Kmetom sicer pohaja sapa, pa kljub temu z občudovanjem spremljam njihovo neverjetno hitro spreminjanje tehnologij, naložbam v nova znanja in nove stroje, nove smeri in vrste, spremenjenim podnebnim razmeram. Kar koli se zgodi, določeno število kmetov se prilagodi. Tisti, ki jim zmanjka volje, ker ni denarja za sodobno, z računalniško tehnologijo podprto kmetovanje, opuščajo to delo, saj to zahteva več časa kot druge dejavnosti, še posebej, če vzrejajo živali. Opuščanja je tako vsako leto več in se bo dogajalo še naprej, predvsem pri malih kmetih. Na tak način se je država izognila iskanju ukrepov za povečanje posestne strukture kmetij. Logično ali samoumevno bi bilo, da jih za napredek in višjo kakovost nagradimo z višjo ceno za njihovo delo! Ampak ni tako. Večji kot so, bolj so občutljivi na nepričakovana nihanja na trgu in tudi tveganja so večja, precej dražja in tako lahko zasledimo tudi opuščanje na velikih kmetijah, pa ne samo na območjih z omejenimi dejavniki, temveč tudi na ravnini. Na veliko stopnjo prehranske varnosti, ki jo prevečkrat zamenjujemo s stopnjo samooskrbe, lahko naša država kar pozabi. In tako bo, vse dokler bo trgovec krojil kmetijsko politiko, namesto da bi politika postavila okvir, ki ga ne bi smeli preseči v škodo nacionalnega gospodarstva. Oni se obnašajo poslovno in gledajo zgolj in samo dobiček – mi pa pozabljamo, da jim prostovoljno dajemo denar zato, da ga odnašajo v druge države.

In smo spet pri prenizkih odkupnih cenah, okoli katerih se vrtimo že nekaj mesecev in na katere kmet nima vpliva. Zato moram pritrditi predsedniku Kmetijsko-gozdarske zbornice Romanu Žvegliču, ki je dejal: »Vsi določajo ceno svojega dela, serviser, vodovodar, samo kmet nima te pravice!« Tako ni čudno, da je napoved cen skoraj na vseh področjih slaba. Izjema je mleko, kjer naj bi se kljub januarskemu znižanju cene obetalo izboljšanje in kakšen mesec stabilnosti. Svetla izjema! A kaj, ko smo ravno ob zaključku redakcije izvedeli, da bo v kratkem slovenski trg preplavljen s francoskim krompirjem. Menda je lepši od slovenskega – po videzu seveda. Ne glede na to, koliko kilometrov je prepotoval, bo še vedno zelo poceni. Resnično ne morem razumeti, kako nimamo nobenega nacionalnega ponosa in zavednosti in cenimo samo tuje. In to letos, ko imajo slovenski kmetje v skladiščih gore neprodanega lanskega pridelka krompirja, pridelanega v skladu z zahtevami naravi prijaznega pridelovanja – torej z nič, minimalno ali zelo malo uporabljenih pesticidov. Ne trdim, da je francoski krompir slab, je pa zagotovo pridelan na zelo intenziven način. Res je tudi, da se, tako kot naši kmetje, borijo na vse načine, za vsak prodan kilogram. Ampak tu bi vendarle morala pri kupcih, če že ne moremo računati na trgovce, prevladati nacionalna pripadnost. Vsak, ki želi tako imenovano »bolj zdravo« hrano, veliko čebelic in z rožicami posutih travnikov mora vedeti, da bo tudi kakšno jabolko imelo pike, krompir kakšen madež, korenčki ne bodo vsi enako debeli in dolgi. Zato, ker pač ni bilo uporabljenih rastnih hormonov, ni bilo zaviralcev rasti, bistveno manj je bilo pesticidov. In če na koncu pogledamo notranjo kakovost, torej tisto, česar ne moremo videti z očmi, bi odločitev morala biti enostavna in v korist domačim pridelkom! Kot kaže, se ljudje v tem delu nismo spremenili in še vedno raje kupujemo »poceni bleščavo«. To se torej ni spremenilo, niti zaradi koronavirusa, ki je vsem ljudem, brez izjeme, obrnil življenje na glavo. Pa ne zgolj to – vsem generacijam je vzel eno leto življenja, saj smo bili bolj ali manj vsi zaprti kot nekakšni zločinci v lastni dom, a v tem času nismo imeli časa, da bi spremenili sebe. Mogoče ga pa samo nismo hoteli najti.

Darinka Sebenik

Vsebina

- 2 Koncesije v veterini
- 3 Začenja se kampanija zbirnih vlog 2021
- 4 Novo v CBS
- 5 Kako izbrati najbolj primerno razkužilo za vime?
- 7 Povečanje pridelka koruze in varovanje okolja s stabilizatorjem dušika
- 8 Pomlad in začetek paše sta vse bliže
- 9 Od pridelave do shranjevanja semen (2. del)
- 9 Mlečnost molznic v Sloveniji v letu 2020
- 12 Registrirani traktorji
- 13 Trendi pri trosilnikih hlevskega gnoja
- 14 Trosilniki mineralnih gnojil
- 15 Varna sečnja in spravilo lesa
- 16 Prvo dognovanje ozimnega žita spomladi
- 17 Invazivne rastline (5 . del)
- 17 Letos že 15. licitacija vrednega lesa
- 18 Pridelava čebule in čebulčka iz semena
- 19 Cene mleka in mesa SLO in EU
- 20 Mladi na kmetijah: Ivan Lah, Nad izviri

Koncesije v veterini

Pripravila *Darinka Sebenik*

ALI SO BILA PRI PODELJEVANJU KRŠENA MERILA ALI
PA SO JIH PRILAGAJALI V KORIST VELIKIH

Zagotavljanje varne hrane in prostega trgovanja sta za kmetijstvo izrednega pomena. Vsi rejci živali vedo, da sta veterina in njeno delo izjemnega pomena, saj vpliva tudi ekonomske temelje, okvir delovanja pa zagotavlja država. **Zdrave reje so osnova za zdravo hrano in to je pogoj za prosto trgovanje.** Država v tem delu zagotavlja osnovne pogoje za čim lažje in enostavno spremljanje zdravstvenega stanja živalina vseh ravneh, tudi s podeljevanjem koncesij za opravljanje določenih zdravstvenih storitev v reji živali vseh vrst. Tako so **lani objavili razpis za 10-letno koncesijo** za zagotavljanje najmanjšega obsega zdravstvenega varstva živali, ki se financira iz proračunskih sredstev. Pri objavi rezultatov je seveda prišlo do nekaterih razhajanj. Kot vedno, ko se deli denar, ima vsaka stran svoj pogled na pravičnost in modernizacijo sistema. O tem, kaj koncesije so, kako jih podeljujejo in ali je kaj mogoče spremeniti, smo se pogovarjali z **Andrejo Bizjak, direktorico inšpekcije za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin.**

Katere koncesije za veterinarje imamo v naši državi in za koliko let jih podeljujete? Imamo veliko vrst koncesij, vse pa se podeljujejo glede na pravne podlage. Nekatere podeljujemo po Zakonu o veterinarstvu, nekatere po Uredbi o mreži javne veterinarske službe in izvajalcev nalog odobrenih veterinarjev. Imamo dva tipa, enega podeljujemo na podlagi javnega razpisa, drugega pa na podlagi vloge, z določbo v upravnem postopku. Koncesije javnega razpisa so vezane na zagotavljanje najmanjšega obsega zdravstvenega varstva ki se financirajo iz proračuna. Lahko so za zagotavljanje najmanjšega obsega zdravstvenega varstva na velikih obratih rej živali ki so v lasti pravnih oseb in kmetij za tako imenovanje kooperacijske reje. Imamo tudi koncesije za opravljanje javne veterinarske službe v živalskih vrstvih, zavetiščih, odobrenih osemenjevalnih središčih in vzrejališčih plemenskih živali. Tipov veterinarskih organizacij je osem. Glede na vrsto del in da se sploh lahko prijaviijo na koncesijo, o kateri se pogovarjava, pa morajo biti tip C. Koncesije, ki niso financirane iz javnih sredstev in se podeljujejo vse leto, na podlagi odprtega tipa javnega razpisa. Sem sodijo koncesije za dezinfekcijo, dezinsekcijo, deratizacijo in te ima 52 veterinarskih organizacij. Reprodukcijsko z osemenjevanjem ima 74 organizacij ter za cepljenje psov proti steklini, vpise v registre in drugo, pač vse, kar je podeljeno na podlagi Zakona o veterinarstvu.

Koncesijo za zagotavljanje najmanjšega obsega zdravstvenega varstva živali, ki se financira iz proračunskih sredstev in ki zajema sistem nadzora določenih kužnih bolezni živali, od katerih so nekatere nevarne tudi ljudem, za določene diagnostične preiskave in preventivna cepljenja

živali, torej v povezavi z zaščito živali in so to veterinarske dejavnosti v širšem javnem interesu, država podeljuje za 10 let. Koliko veterinarskih organizacij je v Sloveniji in koliko jih je dobilo to koncesijo? Kakšne so sploh zahteve za podeljevanje? Velikost in število veterinarjev, strokovna usposobljenost, cena storitev, mogoče število strank?

Pojasniti moram, da je bistvo koncesij to, da država zagotavlja najmanjši obseg zdravstvenega varstva živali storitev, ne pa storitve zdravljenja živali, ki ga izvajajo veterinarske ambulate.. Zaradi rezultatov najmanjšega obsega zdravstvenega varstva je imetnikom živali omogočeno trgovanje z živalmi in njihovimi izdelki brez ovir. Zato pa mora biti predhodno opravljenih kar nekaj nalog iz veterinarskih dejavnosti. Prepričanje, da država financira veterinarsko dejavnost, da lahko ta izvaja zdravljenje živali, je napačno.

To bom najbolj razložila s primerom: v nekaterih državah članicah EU morajo rejci, preden oddajo govedo v klavnico ali v trgovanje opraviti tuberkuliacijo. Trgovanje živali namreč ni prosto iz ene v drugo članico. Slovenskim rejcem to ni potrebno in brez tega lahko oddajo živali v zakol v Avstrijo, letno gre za več 10.000 živali, in tudi v Italijo. Zdaj je za njih to samoumevno in del ekonomike, vendar mora država Slovenija za to predhodno zagotoviti določene zdravstvene pogoje. V Sloveniji smo z večletnim načrtnim strokovnim delom veterinarske stroke dosegli izjemno dobre razmere in imamo status države proste določenih bolezni. Ko je status dosežen, pa ni več en, ampak je treba doseženo raven vzdrževati. Drugi vidik tega pa je, da je izvajanje preventivnih, diagnostičnih postopkov primarno naloga države. Vendar ta nimajo dovolj virov in tudi ni racionalno, da bi to počela sama, zato jih prenaša na določene pravne osebe. Kako se to naredi? Običajno z javnimi razpisi, tako da so pravne osebe dolžne opravljati neke dejavnosti za čas trajanja pogodbe med državo in koncesionarji. Za ta namen je UVHVVR razvila centralni informacijski sistem EPI, ki povezuje veterinarske organizacije, laboratorije in celotno strukturo UVHVVR. Ko veterinarska organizacija, ki ima koncesijo, začne delati, mora to vnaprej »napovedati« z izpisom oziroma vnosom podatkov v EPI. Če jemlje vzorce, jih mora na kmetiji vzeti, izpolniti vse podatke, jih vnesti v sistem in šele, ko so vsi podatki sledljivi prek vseh treh prej navedenih sistemov, so upravičeni za plačilo za opravljeno delo. Uprava pri vsaki organizaciji kontrolira opravljena dela vsaj enkrat mesečno, včasih pa tudi večkrat. Za vsak izstavljen račun! Drugi način pa je, da se izvajanje dejavnosti preverja v hlevu, pri imetniku živali, ali je res vse vpisal, kdo je opravil kontrolo itn.

Uradni veterinar Inšpekcije UVHVVR obi-

skuje veliko število imetnikov živali in vedno prekontrolira, če je bilo delo opravljeno in kako, včasih celo večkrat mesečno za isto veterinarsko organizacijo. Zakaj? Ker za eno organizacijo ne dela samo en veterinar, ampak več. Posledica tega je: ali zavrnitev računa, če gre za večje nepravilnosti, pa lahko sledi začasni odvzem koncesije. Lahko izgubijo koncesijo tudi za govedo ali samo za prašiče. Odvzem je zelo nadzorovan in preučiti moramo, kakšna je napaka. Če je do nje prišlo na primer pri TBC in ni bilo vse narejeno, kot je točno določeno, kdaj morajo nekaj narediti in kdo ter je od 100 živali bila samo ena napačno obravnavana, koncesionar te živali ne sme zaračunavati. Če so napake pri večjem številu živali, pa začnemo postopek odvzema koncesije za to dejavnost pri tej vrsti živali.

Kaj pa, če gre neka veterinarska organizacija, ki ima koncesijo, v stečaj, se zapre ali pa nosilec dejavnosti umre?

To ni nič novega in uredba jasno določa postopek. V takih primerih UVHVVR začasno dodeli koncesijo tisti organizaciji, ki deluje na sosednjem območju in izpolnjuje kadrovske pogoje. Nato začnemo postopek javnega razpisa samo za to območje. Bistvo teh koncesij je, da 24 ur vemo, katera veterinarska organizacija bo v primeru izbruha boleznidelovala na tem območju. To nikoli ni bilo dovolj poudarjeno v razpravah za koncesijo, zlasti pri tistih, ki niso dobili dovolj točk in niso bili izbrani, ker vidijo samo izgubo, kako niso mogli sodelovati na teh območjih. Ne vidijo pa, da morajo določena dela opraviti. Za boljše razumevanje bom navedla izbruh prašičje kuge na Hrvaškem pred nekaj leti. Kužno območje je obsegalo brežiško-dolenjski del. Tam je treba več mesecev neprestano opravljati določena dela, tako da so morali celo pridobiti dodatne kadre. Koncesija torej prinaša določene zahteve, ki jih moraš biti sposoben izpolniti. Poleg tega pa morajo veterinarske organizacije, če se pojavi sum na kakšno bolezen, biti sposobni opraviti določeno delo, tudi če veterinarji zbolijo in imajo kadrovski primanjkljaj za izvajanje svoje osnovne dejavnosti na primer zdravljenja živali ali osemenjevanja.

Moram vas prekiniti v tem delu, saj veterinarji pravijo, da število zaposlenih ni bilo upoštevano in ni prinašalo dovolj točk, ker je bil razpis naknadno spremenjen. Pri številu ljudi je prišlo celo do zmanjšanja?

Bom razložila: javni razpis je narejen na podlagi temeljnih meril, kot so teritorialna razdelitev in kadrovske pogoji, sledijo pa mu še prednostna merila. Vse to je bilo objavljeno v Uradnem listu, določeno pa je tudi v Zakonu o veterinarstvu, nekaj pa v Uredbi o javni mreži. Pri prvem razpisu je prišlo do možnosti, da so z navidezno prijavo na neko območje pridobili dodatne točke. Na primer: neka upravna enota (UE) znotraj Slovenije ima 1000 KMG MID, zato je morala imeti veterinarska organizacija na 300 KMG MID enega veterinarja in je takšna enota dobila določeno število točk. Če so se prijavi na več UE, pa so dobili več točk zaradi zahtev iz uredbe, da je treba upoštevati velikost območja. Kaj se nam je zgodilo? Veterinarske organizacije so se začele prijavljati na več UE, na eno, ki je veterinarska organizacija resnično imela interes in še dodatno na primer v Izoli ali Piran, kjer imajo po 50 KMG MID-ov. Taki so dobili več točk, kadrovske pa jih to ni obremenilo. Prišlo je do izkrivljanja, zato smo razpis popravili, ker to ni pravično in ni sledilo namenu javnega razpisa. S popravljanim javnim razpisom smo to uredili.

Kako vrednotite dostopnost veterinarskih storitev – sprašujem za razdaljo, ker velika oddaljenost pomeni tudi višje stroške? To sprašujem zato, ker naj bi bila koncesijska področja zaokrožene celote. Nekatere ambulanse pa so menda dobile koncesijo za občino, ki je skoraj 50 km oddaljena od sedeža ambulante, vmes sta dve drugi občini. Kje je tu zaokrožena celota? Postavlja se vprašanje odzivnega časa, epizootiologije, biovarnosti? Kako sta bližina in dostopnost veterinarske organizacije v razpisu za koncesijo ovrednoteni, če sploh? Ali taki organizaciji izplačate potne stroške za vsako kmetijo, tudi če je na obhodu v enem dnevu

ali je urejeno kako drugače?

Vesela sem tega vprašanja. Kadar pride veterinar na zahtevo države, torej za koncesijo, kmetu ne sme ničesar zaračunati. Vseeno je ali je kmetinja oddaljena en ali 50 kilometrov. Imetnik živali, kadar je naročnik dela država, ne plača nič! Vse druge storitve pa so proste na trgu in se kmete sam odloči za veterinarja ter se z njim dogovori za stroške. Za tiste storitve, ki jih plačuje država s koncesijo, pa je v veljavi enoten cenik za odvzem krvi ali TBC in to ne glede na oddaljenost od sedeža organizacije do imetnika živali.

Opozorili so me tudi, da ste zahtevali popust na vrednost del do 10 %, pa nekaterim tudi to ni pomagalo, saj ste izbrali tiste, ki so dali manjši in ne večji popust. Kako je s tem?

Prednostna merila poznajo vsi, ki so kandidirali. To niso samo cena, dostopnost in bližina, ampak odzivni čas ob pojavu bolezni, način zagotavljanja nepretrgane veterinarske dejavnosti, način opravljanja dejavnosti ob kriznih razmerah, kadrovske zmogljivosti, delovne izkušnje, osnova za izračun cen in kako so opravljali koncesijo do zdaj, torej da jim ni bila nikoli odvzeta. To so prednostna merila in vsako je posebej vrednoteno. Merila so javna in nekateri so si izračunali, da njihovi konkurenti na določenem območju ne bodo mogli doseči toliko točk in jim ni treba dati 10 % popusta. Mi ne moremo izbirati samo enega merila kot podlago za izbor veterinarske organizacije. Ovrednotimo vse in seštevek je na koncu vrednoten sorazmerno. Samo seštevek vseh meril je dal končno oceno za izbor. Imamo tudi organizacije, ki so dale 10 %, pa se tam ni nihče prijavil in zdaj morajo naslednjih 10 let opravljati storitve iz koncesije s ponujenim popustom v ponudbi.

Opozoriti moram tudi, da je država že v javnem razpisu objavila, da višamo ceno del za 10 %, to velja za Kočevje, Trento in Bovec, ker so to odmaknjena območja in precej težje razmere. To smo naredili zato, ker želimo zagotoviti storitve, ki zagotavljajo neovirano vzrejo, premike in prodajo živali in mleka tudi tem rejcem.

Menda pri nekaterih veterinarskih organizacijah koncesija pomeni kar 35 % prihodkov in so s tem v prednosti pred tistimi, ki teh koncesij nimajo. Ali mogoče to pomeni rušenje konkurenčnosti? Koliko država letno sploh izplača koncesij – vrednostno? Poleg tega zaradi zdajšnjega načina podeljevanja koncesij prihaja do neenakosti in silijo lokalne veterinarske organizacije v konflikte, kar je seveda človeško, ni pa v skladu s kodeksom. Živinorejce obiskuje več veterinarjev iz različnih veterinarskih organizacij, saj si veterinarja za izvajanje t. i. koncesijskih dejavnosti rejec pač ne more sam izbrati. Ali je to po vašem mnenju dobro in strokovno ter smiselno? Strah rejcev, da bi se javno izpostavili in povedali, kako nekdo pritiska nanje, pa je že znana zadeva, ki jo poznajo tudi na Veterinarski zbornici.

Koliko kdo zasluži s koncesijo, ni eno od meril razpisa. Za koncesijo se organizacije »bojujejo« samo enkrat – ob razpisu. Kako je z drugimi dejavnostmi, pa je stvar trga. Organizacije, ki dobijo koncesijo, nimajo vnaprej obljubljenega, koliko bodo sploh imele dela v obdobju 10 let, morajo pa ves čas izpolnjevati tako kadrovske kot druge zahteve in pogoje za tip veterinarske organizacije C. In to ves čas nadzorujemo. Pred šestimi leti nismo imeli cepljenja proti modrikastemu jeziku, ker ni bilo prisotnosti bolezni. Zato pa je bilo treba pregledati določeno število rej glede vozličastega dermatitisa, kar pa sedaj ni več potrebno ker za enkrat te nevarnosti ni. Vrsta in število del sta iz leta v leto različna. V Sloveniji imajo okoli 45 območij, kjer se pojavlja vranični prisad. Država želi, da se ta območja zmanjšajo, zato pa moramo živali 50 let cepiti proti tej bolezni. Zadeve so regulirane na znanstvenih temeljih in ukrepe moramo dosledno izvajati, da imajo rejci svojo možnost prostega trženja, ne samo mesa in mleka, tudi jajc. Vsi vemo, da so verige hrane povezane od rejca, prek predelovalne industrije do trgovine. Kadar pa želi neko živilskopredelovalno podjetje izvažati, moramo za vsako pošiljko potrditi, da ni TBC, bruceloze itn. Tega ne moremo potrjevati »na pamet«, saj njihovi uradniki neposredno pri nas preverijo naše programe dela in izvedbo.

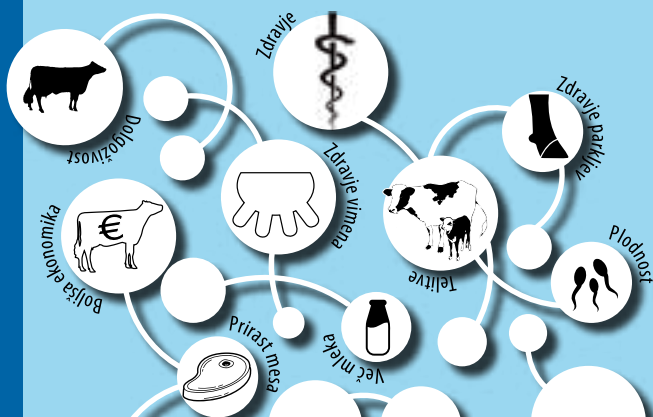
GloBAP program za načrtovanje parjenja

- optimalni bik za vsako kravo
- hitrejši genetski napredek črede

**Naj parjenje najboljših
krav ne bo več le srečno
naključje!**

Info: **051 689 545**

Ener-G

energija v prehrani
prežvekovalcev

Ener-G je mešanica melase, obogatena z glicerolom za živalsko krmo. Ener-G ima vse prednostne lastnosti melase, poleg tega pa dodani glicerol zagotavlja izredno hiter vir energije.

Distribucija in prodaja:

GPZ z.o.o., t: +386 1 721 88 41, e-pošta: info@gpz.si
www.gpz.si

ActiProt®
Z BELJAKOVINAMI BOGATA KRMA!

Distribucija in prodaja:

GPZ z.o.o.
T: +386 1 721 88 41
e-pošta: info@gpz.si
www.gpz.si

Brez GSO

**NAJBOLJ
UČINKOVITO
BELJAKOVINSKO
in ENERGETSKO
krnilo v Sloveniji**

**AKCIJA
PESNI REZANCI
-3 %**

**Melasirani
pesni rezanci**

Več informacij:

+386 1 721 88 41 / info@gpz.si

V Sloveniji že desetletja ni bilo slinavke in parkljevke, vendar to nadziramo ves čas. To je zelo prepleten kompleks različnih podatkov, za pridobitev katerih je odločilno, da veterinarske organizacije delajo v imenu države določena dela. Država ima zato dnevne podatke in na koncu lahko rejci delajo brez težav, živilska industrija pa daje izdelke na trg EU in tiste tretje države, kjer imajo ekonomske povezave. Zdravstveno varstvo je dejavnost gospodarstva vedno podpiralo, ne pa je oviralo.

Kakšne so možnosti, da pogoje za podeljevanje koncesije, za katero sprašujemo, spremenite ali pa jih začnete podeljevati za krajše obdobje?

Koncesijo, za katero sprašujete, smo pripravljali že leta 2019 in je bila razpisana 17. januarja 2020 in nato popravljena 7. februarja 2020. Danes smo že februarja 2021, pa koncesije še niso bile podeljene v celoti, saj ima vsak pravico, da se pritoži, če ni bil izbran. Tako ne vemo, ali bomo konec leta 2021 že podelili vse koncesije in bo razpis pravnomočen. Do zdaj je podeljenih 40 pravnomočnih koncesij in od 72 prijavi je bilo izbranih 56. Če se bo v tem času spremenila pravna podlaga v zakonih, je možno kaj spreminjati, čeprav običajno za nazaj to ni ravno praksa.

Kako pa sodelujete z Veterinarsko zbornico? Včasih prijazno, včasih pa malo bolj na trdo, če se malo pošalim, vedno pa konstruktivno. Zbornica je namreč interesno združenje veterinarjev in mora zastopati njihove interese, mi pa zastopamo interes države in potrošnikov. Ves čas pa komuniciramo z njimi in največja težava je, če nekateri ne znajo komunicirati.

Ali je res, da so velike veterinarske ambulante v prednosti pred malimi, ne glede na ceno in oddaljenost od strank in kako je to mogoče? Merila so za vse enaka, vsak si je lahko izračunal, kako in kaj. Je pa res, da veterinarske organizacije, ki imajo dva veterinarja, težko opravljajo nujna dela 24 ur, več mesecev zapored, ko pride do povečanega obsega dela. Vem tudi, da se večina veterinarskih organizacij zna pogovarjati. Imamo pa na celjskem dve veterinarski organizaciji – ena je velika, druga pa tudi ni ravno majhna, ki se med sabo nikakor ne znajo dogovoriti.

Kaj pa, če kakšna od veterinarskih organizacij, ki pridobi državne koncesije in imajo stranke na več območjih, nato to dejavnost proda tujemu lastniku. Ali te koncesije ostanejo, jih izgubijo ali se zgodi kaj drugega?

Lastništvo ni pogoj za opravljanje koncesije, ampak izpolnjevanje vseh pogojev, ki jih je veterinarska organizacija navedla v vlogi na javnem razpisu. Koncesija ostane, če je še naprej ambulanta tipa C in opravlja vse naloge, določene v koncesiji, razen če se pogoji premenijo tako, da je potrebno ponovno opraviti verifikacijo pri veterinarski zbornici.

Začenja se kampanja zbirnih vlog za leto 2021

Pripravi Darinka Sebenik

PLAČILNE PRAVICE BODO ZA VSE UPRAVIČENCE V LETU 2021 LINEARNO ZNIŽANE

Vlaganje zbirne vloge za uveljavljanje ukrepov kmetijske politike za leto 2021, ki vključuje sheme neposrednih plačil, ukrep kmetijsko-okoljsko-podnebna plačila (KOPOP), ukrep ekološko kmetovanje (EK), ukrep plačila območjem z naravnimi ali drugimi posebnimi omejitvami (OMD) in ukrep dobiti živali (DŽ), bo **od 24. februarja do vključno 6. maja 2021**.

Zamudni rok za oddajo zbirnih vlog je od 7. maja do vključno 31. maja 2021, pri čemer se izplačila vlog in zahtevkov za vsak delovni dan zamude znižajo za 1 % oziroma za 3 %, če z zbirno vlogo **uveljavljate dodelitev plačilnih pravic iz nacionalne rezerve**.

Spremembe zbirne vloge mora upravičenec sporočiti na ARSKTRP najpozneje do vključno 31. maja 2021.

»Predtiskani obrazci« so objavljeni na spletni strani ARSKTRP <https://www.gov.si/zbirke/storitve/oddaja-zbirne-vloge-za-leto-2021/> pod naslovom **Oddaja zbirne vloge za leto 2021**, ki vključuje podatke iz Registra kmetijskih gospodarstev (RKG), ki so bili zbrani do 24. januarja 2021, in informacije, pomembne za uveljavljanje ukrepov.

GERK so v letošnjem letu na podlagi 91. člena PKP 8 **posodobljeni z evidenco dejanske rabe**. Nosilci z izločenim delom površin iz GERK na dom ne bodo prejeli izpisa iz RKG. Vsi nosilci lahko od 31. januarja 2021 naprej preverijo stanje GERK in morebitne druge napake v RKG z vnosom številke KMG-MID v spletnem pregledovalniku (<http://rkg.gov.si/GERK/WebViewer/>) oziroma z javnim spletnim certifikatom v eRKG na spletnem naslovu (<http://rkg.gov.si/GERK/eRKG/>), na katerem so dostopni tudi vsi grafični kontrolni sloji za leto 2021. Če so podatki v RKG neusklajeni oziroma če ni določen namestnik nosilca, je **dodano opozorilo**. Neusklajene podatke je treba urediti na upravni enoti najpozneje en dan pred vlaganjem vloge, sicer vloge ne bo mogoče vložiti.

Pomembne novosti

Pred obiskom upravne enote se obvezno naročite po telefonu. Tudi če ni opozorila, je nosilec dolžan GERK uskladiti z dejanskim stanjem v naravi. Novost v RKG je, da morate **ob spremembi nosilca kmetijskega gospodarstva med 24. februarjem in 31. majem**, če je zbirna vloga že vložena, vlogo najprej

umakniti, šele nato se lahko izvede sprememba nosilca v RKG. Ne pozabite, da ob zamenjavi nosilca kmetije z dnem uveljavitve Uredbe o spremembah in dopolnitvah Uredbe o shemah neposrednih plačil (Uradni list RS, št. 3/21 z dne 9. 1. 2021) ni več samodejnega prenosa plačilnih pravic, o čemer smo v Glasu dežele pisali že pred časom.

Za leto 2021 se pri izplačilih upoštevajo le plačilne pravice, za katere se vloga za prenos plačilnih pravic odda do 28. februarja 2021 (oziroma, ker je ta dan nedelja, izjemoma do 1. marca 2021) na ARSKTRP. S pravočasno oddano vlogo boste novemu nosilcu kmetijskega gospodarstva zagotovili možnost uveljavljanja shem neposrednih plačil, ki so vezane na aktivacijo plačilnih pravic – torej sheme osnovnega plačila (t. i. plačilne pravice), zelene komponente, PONO in sheme za mladega kmeta za leto 2021.

Če pride do spremembe nosilca KMG v RKG med 24. februarjem in 31. majem 2021 in če prenosnik in prevzemnik nista uredila prenosa plačilnih pravic do 28. februarja 2021, novi nosilec ni upravičen do naštetih shem neposrednih plačil, ki so vezane na aktivacijo plačilnih pravic.

Po končnem roku za vlaganje vloge, torej po 31. maju 2021, pa je sprememba nosilca za KMG, ki je vložil zbirno vlogo, možna le izjemoma, in sicer **pri prenosu celotnega KMG na podlagi prodaje, zakupa ... in preden so izpolnjeni vsi pogoji**. Ob prenosu, najpozneje pa do 2. novembra 2021 mora nov nosilec KMG ARSKTRP poslati *Izjavo o prenosu kmetijskega gospodarstva in zahtevo za plačilo v primeru prenosa celotnega kmetijskega gospodarstva po roku za pozno predložitev zbirne vloge za leto 2021*, ki je del zbirne vloge.

Proizvodno vezano plačilo za zelenjadnice: iz seznama upravičenih zelenjadnic se črta repa, spremenil pa se je tudi povprečni hektarski pridelek pri nekaterih zelenjadnicah.

Znižanje plačil

Nacionalna ovojnica za neposredna plačila za koledarski leti 2021 in 2022 bo za ti dve leti znašala 131,5 milijona evrov, kar pomeni, da je nižja, kot je bila za koledarski leti 2019 in 2020, ko je znašala 134,3 milijona evrov. Temu primerno se bodo plačilne pravice vsem upravičencem v letu 2021 linearno znižale in prilagodile na nižjo nacionalno ovojnico.

AKCIJA

po najugodnejših cenah

1. 2. 2021 do 31. 3. 2021

**KMETIJSKI
REPMATERIAL**

Tel.: 01 721 88 41

E-mail: info@gpz.si

TECNOZOO

AGECON 4	- 15 %
FERTYL PLUS	- 10 %
TECNOSUGAR	- 10 %

JATA EMONA

VITAMIX TOP	- 11 %
PANVITA	
MK-19, peleti	- 9 %
TL-STARTER, moka	- 9 %
GOV-SUPER-35, moka	- 9 %

GPZ redna ponudba

ActiProt

jumbo vreče, 1000 kg **CENA NA POVPRŠEVANJE**

Fiber-G 21

jumbo vreče, 1000 kg **202 €/t**

Ener-G 20

melasa z 20 % glicerola, IBC **279 €/t**

razsuto, min. 3 IBC **235 €/t**

Ener-G 0

melasa z vinaso, razsuto, min. 3 IBC **169 €/t**

DEHIDRIRANA LUCERNA

ekstra kakovost **258 €/t**

PROPILEN GLIKOL

220 kg v sodu **2,44 €/kg**

PESNI REZANCI

vreče 30 kg **254 €/t -3 %**

jumbo vreče 1.000 kg **254 €/t -3 %**

T-HEXX PUTTY

krema za parklje, 400 g **39,00 €**

T-HEXX Dry Naturel

Tesnilo za seske za presušene krave, 1 l **94,00 €**

Fiber-G 21 je novo, zelo kakovostno krmilo iz Agrane, ki nastaja kot stranski proizvod v tovarni škroba ob proizvodnji pšeničnega glutena in bioetanola.

PREDNOSTI

- ✓ Krmilo z vsebnostjo vsaj 20 % surovih beljakovin,
- ✓ bogato z vlaknino, ki uravnava presnovo,
- ✓ brez gensko spremenjenih organizmov,
- ✓ stalna in stroga kontrola vsebnosti mikotoksinov,
- ✓ dobro prenaša skladiščenje,
- ✓ neprekinjena dobavljivost skozi vse leto,
- ✓ preprosta uporaba – peleti.

Cena: **202 €/t**

Informacije in naročila GPZ z.o.o.: **01 721 88 41**, e-pošta: **info@gpz.si**

Fiber-G 21
(pšenični otrobi z glutenom)

Vrhunsko gnojilo

Info: 051 439 602

Vse cene so informativne, brez DDV. Pridržujemo si pravico do sprememb, če se cene spremenijo pri dobavitelju.

NOVO V CBS

Naročila in informacije 01 721 88 44, info@gpz.si

V R H U N S K A P O N U D B A

Črno-bela pasma

Genomska bika

BEST BENZ

(Benz × Damaris)

Bik sodi med najboljše bika na svetu. V Nemčiji je na tretjem mestu po SPV, po PV € pa je na devetem mestu. To izkazuje njegove izjemne plemenske vrednosti. Ob tem je **nosilec beta-kazeina A2A2, kapa-kazein pa ima AA**. Izvira iz izjemne kravje družine ROCKY-VU ROTATE EXTASY EBONY EX 94. Posebej odlične ima plemenske vrednosti za **dolgoživost, plodnost in zdravje vime**. Potomke bodo primerne za robotsko molžo. Njegove prve potomke so dosegle na dražbah zelo visoke cene.

SPV ima 165, PV € +2786, PV za mleko znaša 150, za količino mleka +1854 kg, za količino maščob in beljakovin skupaj pa +141 kg. S +0,01 % povečuje vsebnost maščob, s +0,04 % pa vsebnost beljakovin v mleku. **Plemensko vrednost za zdravje ima 110**, posamezne lastnosti pa so: vime fit 103, parklji 108, digitalni dermatitis 108, reprodukcija 115 in metabolizem 109. **Plemenske vrednosti za funkcionalne lastnosti so:** DLŽ 137, PL 116, SC 112, PTM 106, PGM 107, PTP 108, PGP 101, IZM 104 in TEM 107. **RPV je 119 in FITT 107. Plemensko vrednost za telesne oblike ima 117**, posamezne skupine lastnosti pa so: mlečni tip 112, trup 96, noge 119 in vime 112.

Po velikosti bodo **potomke** nekoliko večje živali, v izraženem mlečnem karakterju. Globina trupa in prsna širina bosta povprečni. **V križu** bodo povprečno široke in nekoliko nadgrajene. **Skočni sklep** – kot bo strm, oblika sklepa pa bo korektna. Smer stoje zadnjih nog bo vzporedna, kot parkljev bo zelo visok, gibanje pa zelo dobro.

Vime bo zadaj zelo visoko, centralna vez bo povprečna, pripetost pod trebuhom bo močna in dno vimena visoko. **Seski** bodo povprečno dolgi, spredaj nekoliko pomaknjeni proti notranjosti, zadaj pa proti robu vimena.

Cena 23,00 € brez DDV

HALIFAX P

(Hotspot P × Kerrigan)

Bik je **vrhunska kombinacija dolgoživosti, zdravja, plodnosti hčera in funkcionalnosti**. Ob pozitivnih vsebnostih v mleku ima zelo dobro plemensko vrednost za količino

mleka. Je **nosilec kapa-kazeina BB** ter ima **odlične plemenske vrednosti za zdravje vime**. Kot **bik z genom za brezročnost** (heterozigot) izvira iz znane kravje družine RUDY MISSY EX92, ki je v osemenjevanje dala že dva vrhunska bika. Njegov oče Hotspot P (tudi v prodaji GPZ) ima po svetu več deset bikov v osemenjevanju. **Namestitev seskov bo optimalna za robotsko molžo. Potomke imajo nadpovprečno hiter iztok mleka. Za odpornost na digitalni dermatitis ima oznako Premium.**

SPV je 157, PV € +2500, PV za mleko znaša 147, za količino mleka +1227 kg. Vsebnost maščob povečuje s +0,19 %, vsebnost beljakovin pa tudi z +0,19 %. **PV za zdravje znaša 115**, posamezne lastnosti pa so: vime fit 111, metabolizem 107, reprodukcija 112, parklji 115 in digitalni dermatitis 117. **V funkcionalnih lastnostih je brez napak in te so:** SC 100, DLŽ 127, IZM 116, PL 118, PTP 109, PTM 104, PGP 104, PGM 106, FITT 102 in RPV 120. **Plemensko vrednost za telesne oblike ima 125**, posamezne skupine lastnosti pa so: mlečni tip 114, trup 111, noge 105 in vime 129.

Potomke bodo malo večje živali, z izraženim mlečnim karakterjem. Globina trupa bo povprečna, prav tako tudi prsna širina. **V križu** bodo široke in nekoliko nadgrajene. **Skočni sklep** – kot bo strm, oblika sklepa pa bo povprečna. Smer stoje zadnjih nog bo povprečna, kot parkljev bo visok in gibanje dobro.

Vime bo zadaj zelo visoko, centralna vez bo solidna, pripetost pod trebuhom močna, dno vimena pa bo zelo visoko. **Seski** bodo povprečno dolgi, zadaj pomaknjeni nekoliko proti robu vimena spredaj pa nekoliko proti njegovi notranjosti.

Cena 15,00 € brez DDV**Cena seksiranega semena 35,00 € brez DDV**

Rdeča holštajn pasma

Genomski bik

PACIFIC RED

(Pace Red × Jedi)

Bika odlikujejo visoke **plemenske vrednosti za dolgoživost, proizvodnjo mleka, zdravo in v oblikah vrhunske vime**. Potomke bodo zdrave in povprečno velike živali. Je **nosilec beta-kazeina A2A3 in kapa-kazeina AA**. **SPV je 150, PV € je +2098, PV za mleko je 125**, za količino mleka +1409 kg, za količino maščob in beljakovin skupaj pa +70 kg. **Plemenska vrednost za zdravje je 115**, posamezne lastnosti pa so: vime fit 110, parklji 111, reprodukcija 114, metabolizem 110, digitalni dermatitis 110 in FITT 100. **Plemenske vrednosti za funkcionalne lastnosti so:** DLŽ 136, PL 121, SC 116, PTM 111, PGM 109, PTP 106, PGP 104, IZM 109

center
bikovega semena

in TEM 112.

Potomke bodo povprečno velike, mlečni karakter bo skromen, prav tako tudi prsna širina. **V križu** bodo široke in pobite. **Skočni sklep** – kot bo strm, sklep pa korektna oblike. Smer stoje zadnjih nog bo povprečna, kot parkljev pa bo visok. Gibanje bo dobro.

Vime bo zadaj izjemno visoko pripeto, centralna vez bo močna, pripetost pod trebuhom bo zelo močna, zelo visoko pa bo tudi njegovo dno. **Seski** bodo povprečno dolgi ter zadaj manj kot spredaj pomaknjeni proti notranjosti vimena.

Cena 12,00 € brez DDV

Lisasta pasma

Genomski bik

NOVI BIK V PRODAJI
V PRODAJI

METER Pp

(Maestro Pp × Wendlinger)

Bik je **trenutno najboljši naravno brezročni bik v osemenjevanju**. Ob res visoki skupni plemenski vrednosti ima **izjemne plemenske vrednosti za lastnosti prireje mesa in lastnosti fitnesa**. Zelo visoke so plemenske vrednosti za iztok mleka in zdravje vimena. Potomke bodo dolgožive živali, ki bodo dolgo ostale v proizvodnji. To lastnost je podedoval od svoje matere. **Je najboljši potomec bika Maestra Pp, mati pa je plodna in zelo proizvodna krava z dobrim vimenom, potomka bika Wendlingerja.**

SPV ima 138, PV za mleko je 124, za količino mleka +917 kg, za količino maščob in beljakovin skupaj +67 kg. S +0,04 % povečuje vsebnost maščob v mleku. **PV za meso ima 106**, posamezne lastnosti pa so: neto prirast 100, klavnost 107 in konformacija 105. **Vrhunska PV za fitnes znaša 129**, posamezne lastnosti pa so: DLŽ 132, PTP 109, SC 110, PER 117, PTM 113, IZM 107, RML 107, PL 118, VIT 100 in ZV 112.

Potomke bodo imele povprečen okvir, prav tako tudi omiščenost. Vime bo visoko pripeto, seski optimalno nameščeni, noge pa bodo vrhunske. **V lastnostih trupa** bodo povprečne, širina kolka in globina trupa pa bosta nekoliko podpovprečna. **Nagib križa** bo optimalen, prav tako bo **optimalen tudi kot skočnega sklepa**. Sklep bo korektna oblike, biclji bodo visoki in čvrsti, prav tako bo visok kot parkljev.

Vime bo dolgo spredaj, zadaj pa bo dolžina povprečna. Pripetost pod trebuhom bo močna in centralna vez bo dobro izražena. Dno vimena bo zelo visoko. **Seski** bodo kratki in tanki ter spredaj bolj kot zadaj pomaknjeni proti notranjosti vimena. Smer postavitve zadnjih seskov je proti notranjosti vimena. Pojav pasoskov je možen.

Cena 15,00 € brez DDV

Progeni bik

MAHONI Pp

(Mahango Pp × Reumut)

Kot genomsko testiran bik je bil zelo priljubljen tudi v Sloveniji. Šest potomk je že v proizvodnji mleka, dve sta že v obračunu plemenskih vrednosti za količino mleka. Njuna **pričakovana mlečnost je 7859 kg**. Potomke so v kombiniranem tipu, ki ga izkazujejo z visoko mlečnostjo in odlično omiščenostjo. Vime je visoko pripeto, seski so optimalno nameščeni, kar je redkost potomcev bika Mahanga Pp. **Potomke so primerne za robotsko molžo.**

SPV je 122, PV za mleko 117, za količino mleka +673 kg, za količino maščob in beljakovin skupaj pa +48 kg. Vsebnost beljakovin v mleku povečuje s +0,01 %. **PV za meso ima 96**, posamezne lastnosti pa so: neto prirast 100, klavnost 88 in konformacija 104.

PV za fitnes ima 115, posamezne lastnosti pa so: DLŽ 115, ZV 115, PTP 103, PL 104, PER 98, SC 115, PTM 111, RML 98, IZM 91 in VIT 110.

Potomke so v telesnih oblikah izjemne živali, imajo velik okvir, so dobro omiščene ter imajo odlične noge in vime. **V lastnostih trupa** so velike, dolge, v kolku široke in v trupu globoke. **V križu so pobite. Skočni sklep** – kot je optimalno strm, sklep pa je debelejši. Biclji so zelo visoki, tudi kot parkljev je zelo visok.

Dolžina vimena spredaj je povprečna, zadaj pa podpovprečna. Pripetost pod trebuhom je zelo močna, izraženost centralne vezi je povprečna. Dno vimena je visoko. **Seski** so optimalno dolgi in debeli ter nameščeni optimalno spredaj in zadaj. Smer postavitve zadnjih seskov je proti notranjosti vimena. Pojav pasoskov je redek.

Cena 15,00 € brez DDV

Rjava pasma

Genomska bika

NOVI VRHUNSKI BIK
V PRODAJI

AUSTRIA

(Amorie × Candence)

Bik je **trenutno najboljši med rjavimi biki na svetu v osemenjevanju**. Takšne izjemne plemenske vrednosti mu omogoča poreklo Amorie × Candence × Volvo × Emerog. **Plemenska vrednost za količino mleka +1570 kg** ga postavlja na najvišje mesto v

tej lastnosti pri rjavi pasmi. Položna laktacijska krivulja, dobra rast mlečnosti in zdravo vime mu dajejo še posebno mesto med genetskimi biki rjave pasme. **SPV je 135, PV za mleko 135**, za količino mleka +1570 kg, za količino maščob in beljakovin skupaj pa +95 kg. V lastnostih prireje mesa ne prinaša napredka. **PV za fitnes ima 109**, posamezne lastnosti pa so: DLŽ 107, ZV 107, PTP 99, PL 103, PER 117, SC 110, PTM 104, RML 108, IZM 99 in VIT 102.

Potomke bodo široke in globoke živali z idealnimi nogami. Seski bodo optimalno nameščeni, vime pa bo zelo dolgo pod trebuhom in zadaj zelo široko. Bodo malo večjega okvirja, **križ bo povprečen, noge in vime pa bodo dobri**. Omiščenost bo povprečna. V križu bodo malo višje živali, prsna širina bo večja, globina trupa pa bo velika. Hrbtna linija bo malo uleknjena. **Križ** bo malo daljši, povprečno širok in malo nadgrajen. **Kolčni sklep** bo nameščen nekoliko nazaj.

Skočni sklep – kot bo optimalen, sklep pa nekoliko zadebeljen. Bicliji bodo solidni, kot parkljev pa zelo visok.

Vime bo zelo dolgo pod trebuhom, zadaj pa zelo široko in povprečno visoko. Centralna vez bo povprečna, dno vimena nizko in pripetost pod trebuhom bo povprečna. Izenačenost vimena bo optimalna, **seski** bodo malo tanjši in krajši ter nameščeni nekoliko proti robu vimena. Spredaj in zadaj bo ta namestitev enaka. Smer postavitve zadnjih seskov je malenkost proti notranjosti vimena. Pojav paseskov je možen.

Cena 20,00 € brez DDV

BISON (Bisto x Anibal)

Bison izvira iz kravje družine, znane po izjemnih telesnih oblikah. **Potomke bodo imele velik okvir, korektne noge in vrhunsko vime**. V lastnostih fitnesa je posebej navdušujoč dober iztok mleka in zdravo vime.

SPV je 125, PV za mleko 123, za količino mleka +811 kg, za količino maščob in beljakovin skupaj pa +62 kg. PV za meso ima 96, edina PV nad 100 je za neto prirast, 105. **PV za fitnes je 105**, posamezne lastnosti pa so: DLŽ 109, VIT 101, ZV 107, PL 94, PTP 114, PER 106, PTM 98, SC 106 in IZM 107. Konceptcija njegovega semena je +2 %.

Potomke – okvir bo velik, v križu bodo odlične, noge in vime pa vrhunske. V telesnih oblikah bodo enkratne živali. Omiščenost bo povprečna, živali bodo velike, v prsni široke in v trupu globoke. Hrbtna linija bo povprečna. **Križ** bo dolg, širok in nekoliko nadgrajen. Namestitev kolčnega sklepa bo povprečna. **Skočni sklep** – kot kaže na strmo stojijo, oblika sklepa pa bo solidna. Bicliji bodo zaželeni oblike, kot parkljev pa je povprečen. **Vime** bo zelo dolgo spredaj, zadaj široko, višina zadaj pa bo povprečna. Centralna vez bo zelo močna, dno vimena pa zelo visoko. Pripetost vimena pod trebuhom bo zelo močna. Izenačenost vimena bo odlična. **Seski** bodo kratki in tanki ter spredaj bolj kot zadaj pomaknjeni proti notranjosti vimena. Smer postavitve zadnjih seskov je proti robu vimena. Paseskov praktično ne bo.

Cena 17,00 € brez DDV

Kako izbrati najbolj primerno razkužilo za vime?

Zbral in priredil Črtomir Praprotnik, dr. vet. med.

SREDSTVA MORAJO IMETI ODLIČNO SPOSOBNOST ČIŠČENJA IN HITREGA RAZKUŽEVANJA

Razkuževanje vimena je pomemben del programov preprečevanja mastitisa, znižanja bakterijskega pritiska na vime, izboljšanja kondicije seskov in proizvodnje visokokvalitetnega mleka. **Uporaba razkužil po molži dokazano vsaj za 50 % zniža število novih intramamarnih okužb in s tem število kliničnega in subkliničnega mastitisa.**

Na trgu je veliko različnih razkužil na osnovi joda, klorheksidina, mlečne kisline, klorovega dioksida ipd., v številnih oblikah, koncentratih, produktih, pripravljenih za uporabo, v obliki spreja in kopeli, eno- in dvokomponentnih proizvodov.

Pri tem se seveda vprašamo, kako izbrati najprimernejši proizvod za kmetijo? Katere so ključne stvari, ki jih upoštevamo pri izbiri?

Razkužila za vime pred molžo

Čisto vime je prvi pogoj za učinkovito dezinfekcijo! **Proizvodi za razkuževanje vimena pred molžo morajo imeti odlično sposobnost čiščenja in hitrega razkuževanja vimena.**

Uporaba proizvodov, ki vime samo razkužijo, ni priporočljiva. Krava v molzišče običajno ne pride popolnoma čista. Poleg tega je splošno pravilo pri razkuževanju: **najprej očisti, potem razkužuj!** Bakterije se skrivajo pod umazanijo na seskih. Če te ne odstranimo, jih razkužilo ne doseže. Umazanija tudi negativno vpliva na delovanje razkužila. Večini razkužil se v prisotnosti organskih snovi razkužilna moč zmanjša.

Koža (seskov in rok) je groba, razpokana in zgubana površina. Na njej se bakterije z lahkoto razmnožujejo in pritrdijo. Neposreden nanos razkužil brez predhodnega čiščenja ne bo uničil bakterij, ki so zasidrane v gubah in zaščitene s plastjo umazanije. S pravilnim čiščenjem vimena pred molžo pa jih odstranimo.

Z uporabo čistilnih sredstev (površinsko aktivnih snovi) razmehčamo umazanijo in jo skupaj z bakterijami, ko vime pred natikanjem molznih enot obrišemo, odstranimo tudi iz gub in razjed.

Ali je možno čiščenje in razkuževanje seskov pred molžo opraviti v enem koraku?

Je. Vendar mora imeti proizvod, ki ga uporabljamo, **odlične lastnosti čiščenja in hitre dezinfekcije**. Primer je uporaba mlečne kisline, ki v prisotnosti anionskih in kationskih površinsko aktivnih snovi v koncentraciji, višji od 3 % razkužuje zelo hitro, že v 30 sekundah.

Kako prepoznamo dober proizvod?

Pomemben je rezultat, kako enostavno po nanosu pene umazanijo odstranimo. *Če se proizvod dobro peni, pena v lončku pa je stabilna*, je to dober znak, da vsebuje aktivne snovi, ki bodo s seskov učinkovito odstranile umazanijo. Redno čiščenje vimena pred molžo seveda omogoča, da so seski na splošno bolj čisti.

Pomembno je, da v mleku ni zaostankov

Izrednega pomena je tudi, da proizvod za vime pred molžo v mleku ne pušča ostankov. Dokazali so, da uporaba joda za razkuževanje vimena pred molžo poveča njegovo vsebnost v mleku.

Negovanje vimena – kondicija seskov

Pomembna lastnost proizvodov za vime pred molžo je tudi negovanje seskov, **da izboljšamo njihovo kondicijo ter da so gladki in voljni**. Tako se na njih nabira manj umazanije, nanje se prilepi manj bakterij in vedno lažje jih čistimo.

Razkuževanje vimena po molži

Za razkuževanje po molži so na voljo številne

emona
krmila

KRMILO PK

KRMILO ZA PRESUŠENE KRAVE
3 TEDNE PRED PORODOM

- vsebuje ješčje kisle soli za znižanje pH telesnih tekočin
- zato zmanjša pojavnost hipokalcemij, obležavosti krav po porodu in endometritisov
- vsebuje visok delež v vampu nerazgradljivih beljakovin za zalogo beljakovin v telesu
- ugodno vpliva na konzumacijo obroka pred in zlasti po telitvi ter posledično na dober start in višino laktacije

AKCIJA

V MESECU
MARCU!

-30 €
na tono

PAKIRANO: 30/1

Popust velja za veleprodajno ceno navedenega artikla v obdobju od 1. do 31. marca 2021.

Prodaja

- LJUBLJANA**
01 / 584 26 65, gsm 031 350 500
- NOVO MESTO**
07 / 393 19 22, gsm 031 704 339
- ČRNCI**
02 / 569 80 50, gsm 051 300 999
- LJUTOMER**
02 / 585 88 64, gsm 031 790 528

JATA EMONA d.o.o.
Agrokombinatska 84, 1000 Ljubljana

Josera.

Mlečni nadomestki za teleta

Mineralno-vitaminske mešanice za govedo, konje, drobnico in prašiče

Briketi za pse in mačke

Ugodne cene in hitra dostava

BRILLANT – mlečni nadomestek za vzrejo telet

Lastnosti:

- 25% posnetega mleka v prahu
- visoko prebavljive sirotkine beljakovine
- imunoglobolini in probiotiki
- zmanjšuje tveganje za drisko in spodbuja rast

Zastopa in prodaja Jozera, d. o. o. | Tel. 031-696-521 | www.josera.si

aktivne snovi in številni proizvodi za pomakanje, pršenje vimena, ročno, polavtomatsko in avtomatsko razkuževanje.

Kako izbrati najboljšo rešitev za svojo kmetijo?

Kondicija seskov je na prvem mestu! To pomeni, da je koža seskov mehka in voljna, kar je zelo pomembno za preprečevanje okužb vimena in rasti bakterij na seskih. Konica in koža seska sta med laktacijo pod velikim pritiskom, saj sta vsak dan v stiku z molzno gumo, nanju deluje vakuum, različne vremenske razmere od vlage, suhega zraka do mraza. Vse to za kožo seskov predstavlja velik stres. Zato se pred izborom razkužila za vime najprej vprašajmo, kakšna je kondicija in kakšne so konice seskov? Suha koža in razcveteli seski (hiperkeratoza) kličejo po proizvodu, ki seske neguje.

Proizvodi, ki vsebujejo 5000 ppm klasičnega joda, ne morejo vsebovati dovolj emolienta, da bi ta preprečil sušilni učinek joda v proizvodu. Zato je pomembno vedeti, v kakšni obliki je aktivna snov v proizvodu in koliko negovalnih snovi, emolientov, ta vsebuje.

Kadar imamo težave s kondicijo seskov, izberemo proizvod, ki vsebuje veliko emolientov, in aktivno snov, ki je nežna za kožo. V teh primerih so prva izbira proizvodi, ki vsebujejo klorheksidin in mlečno kislino, ker sta ti dve snovi za kožo zelo nežni.

Viskoznost proizvoda

Viskoznost vpliva na kontaktni čas delovanja na sesek. Kondicija kože seska bo boljša, če bo ta daljši čas v stiku z nežnim in vlažilnim proizvodom in slabša, če bo dolgotrajno v stiku z agresivnim produktom. Zato je bolje, da visoko koncentrirane formulacije, ki temeljijo na potencialno dražečih, agresivnejših razkužilih, nanašamo na seske s pršenjem, ki vedno pomeni krajši kontaktni čas. Na drugi strani spektra so proizvodi, ki tvorijo film (na osnovi polimerov) in naredijo

fizično oviro. Te proizvode priporočamo zlasti takrat, ko okolje, kot so stelja, ležišče ipd. niso optimalni. Umazanija se tako prilepi na film, ne na kožo in jo zato pred naslednjo molžo tudi lažje odstranimo.

Viskoznost proizvoda pomembno vpliva tudi na količinsko porabo razkužila. Na eni strani preveč tekoča razkužila kapljajo s seskov in je zato poraba na kravo na laktacijo višja, na drugi strani pa je poraba višja tudi pri proizvodih, ki delajo debelejši film.

Formulacije, primerne za posebne vremenske razmere

V določenih vremenskih razmerah je treba biti posebej pozoren na to, katero formulacijo uporabljamo. Pozimi, ko so temperature pod ničlo in v primeru hladnega vetra, moramo uporabljati proizvod, ki se hitro posuši (npr. proizvodi na osnovi alkohola).

Spekter delovanja in razkužilna moč

Kadar nimamo težav s kondicijo seskov, izberemo proizvode z aktivnimi snovmi, ki imajo močne dezinfekcijske (oksidacijske) lastnosti, kot sta jod in klorov dioksid. Obe aktivni snovi imata širok spekter delovanja, delujeta na bakterije in na viruse (ki povzročajo bradavice na seskih), ter na alge (Prothotheca), ki občasno povzročajo mastitis.

Tudi proizvodi na osnovi teh aktivnih snovi se med seboj razlikujejo po količini emolientov in »nežnosti« za kožo, po viskoznosti in porabi.

Zaključek

Razkuževanje vimena po molži dokazano vsaj prepolovi število novih intramamarnih okužb. Pri izbiri proizvoda za razkuževanje po molži upoštevamo kondicijo kože seskov in vimena ter razmere v hlevu, količino emolientov, nežnost proizvoda za vime, viskoznost in porabo proizvoda na laktacijo ter spekter delovanja in razkužilno moč formulacije.

KORUZA

Izbor hibridov 2021

POZOR:

Ugodnost za

zgodnje naročilo

do 28. 2. 2021

10 vreč + 1 vreča

za 0,01€

OSNOVNE ZNAČILNOSTI HIBRIDOV						NAMEN UPORABE				TIPTAL		
ZRELOSTNI RAZRED	TIP ZRNA	VIŠINA RASTLINE	MLADOSTNI RAZVOJ	SPROŠČ. VLAŽE IZ ZRNJA	STAY GREEN EFEKT	SUŠENJE ZRNJA	SILIRANJE ZRNJA	SILIRANJE IN BIOPLIN	PRIPOROČENA SETEV V 1000 SEMEN/h ₀	TEŽKA	SREDNJA	LAHKA
LG 31.295	300	PT	+++	++++	+++	●	🪄	🐷	80-95	📊	📊	📊
GLUMANDA	300	Z	++	+++	++++		🪄	🐷	75-85	📊	📊	📊
LG 30.308	320	PT	++++	++++	+++	●	🪄	🐷	75-85	📊	📊	📊
LG 31.330	330	TZ	+++	++++	++++		🪄	🐷	80-90	📊	📊	📊
DKC 4569	350	Z	+++	+++	++++		🪄	🐷	70-95	📊	📊	📊
AJOWAN	350	Z	+++	+++	++++		🪄	🐷	75-85	📊	📊	📊
DKC 4717	370	Z	+++	+++	++++	●	🪄	🐷	65-85	📊	📊	📊
TEXERO	380	Z	++	++++	++++		🪄	🐷	70-85	📊	📊	📊
DKC 5141	420	TZ	++++	++++	+++	●	🪄	🐷	65-80	📊	📊	📊
LG 31.377	370	Z	++++	+++	++++	●		🐷	80-90	📊	📊	📊
SHANNON	400	Z	++++	+++	++	●		🐷	75-85	📊	📊	📊
LG 31.479	410	Z	++++	++++	++	●		🐷	75-85	📊	📊	📊
LG 34.90	430	Z	+++++v	+++	++	●		🐷	75-85	📊	📊	📊
AAPOTHEOZ	450	Z	++++	+++	++	●		🐷	75-80	📊	📊	📊

PRIME TRETIRANJE:

Fungicid (Maxim XL ...)

+ Insekticid (Lumposa)

+ Odvrtačo za ptice (Korit 420 FS)

+ Stimulator rasti z mikroelementi

Agrosaat

www.agrosaat.si

Več informacij o ponudbi Agrosaat dobite na prodajnih mestih, v katalogu Gospodarjev priručnik 2021, na naši spletni strani www.agrosaat.si ter pri svetovni službi Agrosaat.

WE MAKE HYGIENE WORK

Kenodin film

KOPEL ZA SESKE Z UČINKOM DRUGE KOŽE

Kenodin Film

• Nizka poraba

• Neguje in vlaži kožo

• Dolgotrajna zaščita

• Enostavno odstranjevanje s seskov

ANIMALIS

Zastopa in prodaja:

Animalis, prehrana in zdravje živali, d.o.o.

Tržaška cesta 135

1000 Ljubljana

t. 01 242 55 30

f. 01 292 65 31

info@animalis.si

www.animalis.si / www.svetakrava.si

MODRA STEVILKA 080 35 03

CID LINES

»Biocid uporabljajte varno. Pred uporabo vedno preberite etiketo in podatke o proizvodu.«

Povečanje pridelka koruze in varovanje okolja s stabilizatorjem dušika

Pripravi dr. Alojz Sreš, Corteva Agriscience SLO, d.o.o.

REŠITVE ZA VAROVANJE PODTALNICE IN ZRAKA

Gnojenje z dušikom je eden najpomembnejših in najdražjih ukrepov za dobro rast in razvoj rastlin ter doseganje velikih pridelkov. Določene oblike dušika pa se lahko hitro izgubljajo z izhlapevanjem ali izpiranjem iz tal. Posledica izpiranja nitratov je onesnaževanje podtalnice in površinskih voda, izhlapevanja didušikovega oksida pa onesnaževanje ozračja. Ugotovljeno je, da se lahko v globlje plasti tal letno s površine enega hektarja izpere več kot 50 kg, v letih z močnejšimi nalivi pa tudi več kot 100 kg dušika. Zaradi tega je rastlinam dostopnega manj dušika, kar privede do zmanjšanja količine in kakovosti pridelka. **Amonijska oblika dušika** je v tleh stabilna, se ne izpira in ne izhlapeva, zato moramo dušik ohraniti v taki obliki čim dalj časa. Amonijsko obliko dušika dodajamo z gnojili, kot so gnojnica, gnojevka, ostanki iz bioplinarne, UAN, urea, prav tako pa je amonijske oblike tudi polovica dušika v gnojilu KAN.

Stabilizatorji dušika s pomočjo tehnologije Optynite™

Na slovenskem tržišču lahko dobimo stabilizatorja dušika **N-Lock™** in **N-Lock™ SUPER**, ki upočasnjujejo nitrifikacijo v tleh, tako da zavirata rast bakterij Nitrosomonas in delovanje encima amonijak monooksigenaze, ki sodeluje pri določenih procesih ob pretvorbi amonija v nitrat. Tako se dušik v tleh stabilizira; ostane dalj časa v stabilni amonijski obliki v območju korenin, kar omogoča boljši izkoristek dušika. Na podlagi mednarodnih rezultatov ugotavljamo, da se v primerjavi s standardno tehnologijo z uporabo tehnologije Optynite™ pridelok koruze v povprečju poveča za 7 %, lahko pa tudi do 15 %. Izkoristek dušika je boljši kar za 28 %, izpiranje dušika je zmanjšano za 16 %. Prav tako pa je ugotovljeno tudi 7-% zmanjšano izhlapevanje dušika. Do podobnih ugotovitev o povečanju pridelka smo prišli tudi v Sloveniji, rezultate poskusov pa navajam v nadaljevanju.

Hitrost nitrifikacije je odvisna predvsem od vremenskih razmer. Pri višjih temperaturah poteka hitreje, pri nižjih pa počasneje. Z uvedbo tehnologije Optynite™ upočasnimo nitrifikacijo v vseh vremenskih razmerah. Tako se npr. pri temperaturah pod 10 °C z dodanim pripravkom N-Lock™ ali N-Lock™ SUPER dostopnost z gnojenjem dodanega amonijskega dušika podaljša tudi do 16 tednov, pri temperaturah nad 20 °C pa do 8 tednov. Vsekakor je z uvedbo omenjene tehnolo-

logije omogočena primerna razpoložljivost dušika v času, ko ga rastline najbolj potrebujejo, tako pri nižjih kot višjih temperaturah.

Slovenija naj zmanjša onesnaženost voda z dušikom

Evropska komisija priporoča Sloveniji za prihodnjo skupno kmetijsko politiko med drugim tudi, da zmanjšamo onesnaženosti slovenskih voda z dušikom (11 % slovenskih vodnih teles je prekomerno onesnaženih z dušikom) in izpuste toplogrednih plinov. Prav tako je cilj evropske strategije za biodiverzibilnost zmanjšati izpiranje hranil za 50 %. In to naj bi bilo finančno podprto. Naša prihodnost je vsekakor trajnostno kmetijstvo, zato so nove, izboljšane tehnologije rastlinske pridelave in prireje živine s ciljem varovanja okolja zelo dobrodošle. Ena takih je tudi že prej omenjena tehnologija Optynite™ (uporaba pripravkov N-Lock™ in N-Lock™ SUPER), s pomočjo katere zmanjšamo izgube dušika iz tal zaradi izpiranja in izhlapevanja ter s tem močno zmanjšamo onesnaževanje podtalnice in zraka z dušikom. Zmanjšane izgube omogočajo večjo dostopnost dušika rastlinam in doseganje večjega ter kakovostnejšega pridelka. Z omenjeno tehnologijo tako omogočamo boljšo razporeditev razpoložljivosti dušika rastlinam.

Do pravih zaključkov s številnimi poskusi

Da bi ugotovili učinkovitost tehnologije Optynite™, smo opravili več vrst poskusov, in sicer je bilo 14 predstavitvenih, naslednji pa so bili neodvisni, v sodelovanju z Biotehniško fakulteto, s katerimi smo potrdili zanesljivost predstavitvenih. Tretjo vrsto poskusov so opravili v okviru projekta Okoljsko učinkovita pridelava koruze in pšenice na vodovarstvenih območjih.

Na predstavitvenih poskusih smo v povprečju 14 poskusov dosegli za 811 kg večji pridelok koruznega zrnja s 14-% vlago, kjer smo skupaj z gnojevko uporabili pripravek N-Lock™ v odmerku 2,5 L/ha. V primerjavi s kontrolo to pomeni kar 5,6-% povečanje pridelka. Največjo razliko v pridelku smo dosegli v Kutincih na Njivi 1 (1.698 kg/ha).

Potrdili smo ugotovitve, da dosežemo največjo učinkovitost pripravkov N-Lock™, ko gnojimo naenkrat z večjimi količinami amonijskega dušika. Glede na našo tehnologijo pridelave je to vsekakor ob gnojenju z gnojevko, gnojnico, gnojem, ostanki iz bioplinarn in/ali Ureo.

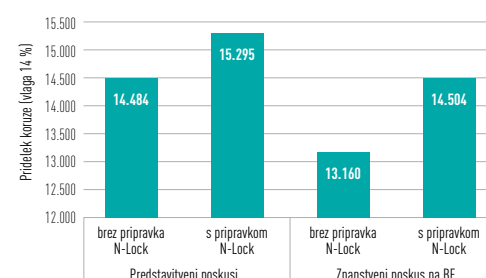
Do podobnega rezultata kot na predstavitvenih poskusih smo prišli tudi v okviru neodvisnih poskusov, ki smo jih opravili na Biotehniški fakulteti. Na poskusnem polju pri Golniku je bil z uporabo pripravka N-Lock™ skupaj z gnojevko dosežen večji pridelok suhega zrnja za 1.344 kg/ha ali 10,2-% povečanje pridelka (s 13.160 kg na 14.504 kg/ha). S tehnologijo Optynite™ dosežemo najboljše rezultate na njivah, ki niso močno založene z organsko snovjo. Na Golniku je bila založenost tal z organsko snovjo 4,3-%, večina slovenskih njiv pa vsebuje manj kot 4,3 % organske snovi. Zato lahko trdimo, da je omenjena tehnologija s pripravkom N-Lock™ in N-Lock™ SUPER primerna za večino slovenskih njiv.

V projektu Okoljsko učinkovita pridelava koruze in pšenice na vodovarstvenih območjih so ugotavljali še izpiranje dušika in prišli do zaključka, da se z omenjeno tehnologijo dostopnost dušika gojenim rastlinam podaljša. Vendar ker gre za projekt, natančnejših rezultatov tukaj ne navajam.

Kako ga uporabljamo

Letos je na razpolago še N-Lock™ SUPER, ki ga v odmerku 1,7 L/ha uporabljamo v posevkih koruze, ozimne pšenice, ječmena in ovs, spomladanske pšenice, ječmena in ovs, ozimne in spomladanske oljne ogrščice, krompirja in sladkorne pese ali na njivah, namenjenih pridelavi teh poljščin. Na njive ga nanesemo s škropljenjem pred gnojenjem z mineralnimi gnojili na osnovi sečnine (Urea) ali amonijskega nitrata (KAN), pred gnojenjem z gnojem, gnojevko ali gnojni-

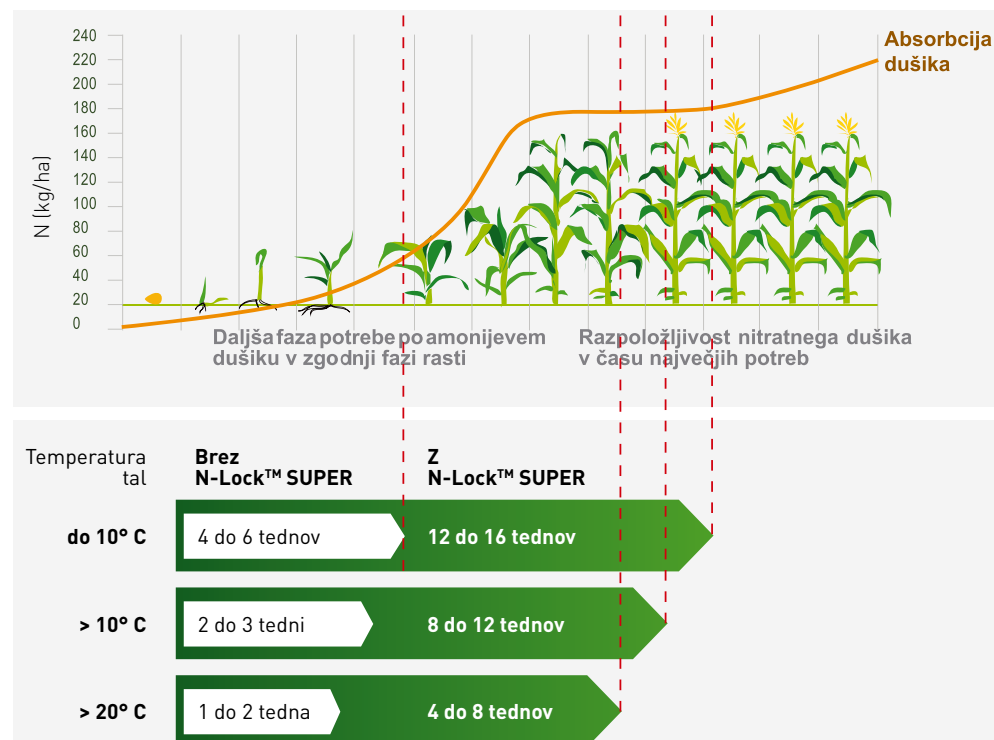
Slika 2: Povprečni pridelok zrnja koruze s 14-% vlago s 14 predstavitvenih poskusov iz različnih krajev Slovenije

co, ali pa ga primešamo v cisterno skupaj z gnojnico ali gnojevko, ostanki iz proizvodnje bioplina, lahko pa ga mešamo tudi s tekočimi gnojili. N-Lock™ Super je treba zadelati v tla vsaj v desetih dneh po aplikaciji oziroma ga uporabiti pred dežjem ali namakanjem.

Opisana tehnologija pridelave poljščin ni nadomestilo za gnojenje, pač pa nam omogoča, da se dušik, ki ga damo z gnojenjem, bolje oziroma optimalneje izkoristi. Vsekakor bi morali razmišljati v smeri, da v kmetijstvo uvajamo pozitiven pristop z nagrajevanjem kmetovalcev za uvajanje novih, sodobnih tehnologij. Varovanje voda in zraka pred onesnaževanjem z dušikom je področje, kjer je uporaba sodobnih tehnologij rastlinske pridelave nujna. Ker rastlinam omogočimo doseganje večjega pridelka, poleg tega pa varujemo okolje pred onesnaženjem z dušikom, je stabilizacija dušika s pripravkom N-Lock™ in N-Lock™ SUPER pri gnojenju z dušikom koristna z različnih vidikov pridelave poljščin.

Slika 1: Razpoložljivost dušika se podaljša za več tednov

N-Lock™ SUPER

Optynite™ technology

STABILIZATOR DUŠIKA

NOVO

7%
Višji pridelok

28%
Boljši izkoristek dušika

16%
Manjše izpiranje nitratov

51%
Manj emisij toplogrednih plinov (N₂O)

N-Lock™ SUPER - vodilni stabilizator dušika na svetu

CORTEVA
agriscience

TM & SM Blagovne znamke podjetja Corteva Agriscience in njegovih povezanih podjetij. © 2021 Corteva.

Corteva Agriscience SLO d.o.o.
Markišavka ulica 10, 9000 Murska Sobota
Tel.: 02 521 36 20
www.corteva.si

Stalna več- oziroma 3-žična elektroograja mora postati osnova ograjevanja pašnikov za govedo, saj je ekonomsko najbolj upravičena.

Pomlad in začetek paše sta vse bližje

Naravovarstvena oblika paše goveda – ko dosegamo najprej ekološke in šele zatem ekonomske cilje z rejo živali

Pripravil doc. dr. Matej Vidrih, Oddelek za agronomijo, Biotehniška fakulteta

NA RAVNEM ČIM PREJ NA PAŠNIKE

Kdaj naj začnemo pasti? To je vprašanje, ki se nam vrti po glavi, ko trava bolj in bolj zeleni. Za vse sisteme paše, ki jih uporabljamo na **ravnini, velja**, da mora živina priti na pašnik čim bolj zgodaj. Nesmiselno se je ozirati na različne znanilce prihajajoče pomladi ali svetnike in se po njih ravnati z začetkom paše. **Krava naj čaka na travo na pašniku**, in ne, da mora trava čakati na kravo, kar je pravilo ekonomičnosti pred ekologijo. Zato je treba **začeti popravljati stalne ograje na pašniku že proti koncu zime**. Še bolj resno se moramo tega nasveta držati takrat, ko ograjujemo zemljišče na novo. Žice v elektroograj, ki smo jih jeseni popustili tako, da smo pobrali **nape-njalce, vnovič napnemo**. Še prej pogledamo, ali sta zima in divjad na ograji naredili kaj škode. Morda je zlomljen kakšen kol v ograji zaradi dotrajanosti? Pozorni bodimo tudi na kole v ograji ob bližini javnih cest. Ti koli so lahko poškodovani zaradi pluzenja snega. Še isti dan, ko so žice napete, v ograjo spustimo pulz električne energije, da **ugotovimo, ali ni ograja kje v kratkem stiku**. Na pašnikih, ki so v bližini gozda, je to še posebno pomembno zaradi prehoda divjadi pozimi, ko je bila ograja spuščena in se divjad ni srečevala s to oviro. Nato pregledamo, ali nam ostra zima ni povzročila škode na **napajalnem koritu**, in če smo ga čez zimo spravili pod streho, ga sedaj pripeljemo nazaj na pašnik. Prav tako kot učinkovita ograja je pomembna, že od začetka paše, tudi **zanesljiva oskrba z vodo** za napajanje živine na pašniku.

Verjetno ne bo odveč nekaj napotkov za postavitev stalne elektroograje tam, **kjer zemljišče, predvideno za pašnik, še ni ograjeno**. Osnova vsakega pašnika pri sodobnih načinih paše je namreč ograja. Ta mora zadržati živali na zemljišču, ki smo jim ga namenili za pašo, in jih varovati pred velikimi zvermi. Za obodno ograjo je najprimernejša **stalna elektroograja**. Ta naj bo postavljena po meji pašnika. Ograde oziroma čredinke, na katere razdelimo celoten pašnik, so lahko ograjene tudi z začasno elektroograj. Pri postavljanju stalne elektroograje moramo **najprej označiti mejo** oziroma linijo, po kateri bo tekla ograja. Če poteka linija ograje skozi grmičevje ali gozd, ga **posekamo vsaj 1 m na široko**. Manjše vzpetine zravnamo, odvečno zemljo pa navozimo tja, kjer so luknje. S tem si olajšamo nadaljnje postavljanje in vzdrževanje ograje. Za **napenjalne kole**, ki jih postavimo na začetku in koncu ograje ter ob vsaki bolj ostri spremembi smeri, izberemo **kostanjeve ali hrastove kole ali pa železniške pragove**. Napenjalni kol naj ima premer vsaj 20 cm in dolžino 180 cm. Ko sta v liniji nameščena oba napenjalna kola, potegnemo prvo žico. Navežemo jo na napenjalna izolatorja kot najnižjo v liniji. **Nosilne kole, dolžine 150 cm in premera 10 cm, namestimo v ograji na vsakih 50 m, če je linija ravna**; če je linija vijugasta in valovita, temu primerno povečamo število nosilnih kolov. Zatem potegnemo še vse preostale žice v liniji. Nazadnje postavimo v ograjo še **distanč-nike, tanke kole dolge 100 cm**, ki držijo žice med seboj v izbrani oddaljenosti.

Prehod na pašo

Zlato pravilo, ki ga lahko najdemo marsikje zapisano, nas opozarja, da **naj bo prehod na pašo postopen**. V neugodnih razmerah za

pašo (dež, razmočena tla) je postopen prehod potreben zaradi nevarnosti škodljivega vpliva gaženja na strukturo tal in zamazanost ruše. Zaradi zimske zmrzali je vrhnja plast tal rahla, rastline ruše so slabo ukoreninjene in zaradi škodljivcev in bolezni je v **ruši veliko presleg**, ki tudi pod snežno odejo uničujejo rastline. Kadar so taka tla razmočena, je škodljivo predvsem ponavljajoče **se gaženje**, zato ga moramo preprečiti. Tam, kamor žival stopi, se zemlja zgosti, neposredno ob stopinji pa zemlja vzkipi, sprejme še več vode in izgubi še tisto malo nosilnosti, ki jo je imela pred gaženjem. Zato je ponavljajoče se gaženje tako škodljivo. Kakor hitro **opazimo čezmerno gaženje**, je treba živali bodisi **preseliti v drugo ogrado ali z začasno elektroograj preprečiti pašo** v posameznem delu ograde in v skrajnem primeru omejiti dnevno trajanje paše.

Če to dopuščajo vremenske razmere in tla niso preveč razmočena, so lahko živali že kar prvi dan ves čas zunaj na pašniku. **Ob zgodnjem začetku paše je ruša visoka šele od 5 do 7 cm** in je še prenizka, da bi se govedo lahko do sitega napaslo, zato je tudi odveč bojazen, da bi mlado zelinje škodovalo živalim. Ker je v številnih primerih v zimskem obroku tudi travna silaža, prehod na pašo ni več tako velika sprememba v prehrani živine, kot če krmimo samo mrvo. **V nekaj dneh bo ruša zrasla**, živali bodo vsak dan zaužile več zelinja in toliko manj bodo pojedle zimske krme. **Vsak naslednji dan naj dobijo samo toliko krme v hlevu, kot so je pojedle prejšnji dan**.

Živali, ki so bile na paši že prejšnja leta, ni treba posebej privajati na srečanje z električnim tokom v žici ograje. **Ne smemo pa pozabiti na mlade živali in na tiste, ki smo jih kupili na kmetijah, kjer nimajo pašne reje**. Spomladi ob začetku paše živali bežijo s pašnika, ker še ne vedo, kako boleč je dotik z žico elektroograje. Dobro je, da živali spoznajo učinek elektroograje na prostoru, ograjenem z masivno ograjo, ki je ojačena z žico elektroograje. In tako spoznavanje z elektroograj je še zlasti **nujno za govedo**. Pol dneva takega seznanjenja bo dovolj, da se bodo tudi na pašniku ustavile pred gladko žico, se umirile in se začele pasti.

Zgostitev ruše

Od tako zgodnjega začetka paše imamo več koristi. V času, ko so listi trav dolgi šele 5 cm, se ščavje, regrat, krebujlica in **nekater druge nezaželene zeli** že bohotijo na pašniku. Pri dovolj zgodnji paši živina popase te zeli in jih zavre v razvoj. Zaradi boljše osvetlitve razvijejo nizke trave več poganjkov in ruša se zgosti. Tudi bela detelja se bo lažje uveljavila v ruši. **Tam, kjer se začne paša zgodaj, nimajo zapleveljenih pašnikov**. Najboljše bo, če nam bo uspelo izpeljati prehod na pašo v času, ko zemlja ni preveč vlažna. Takrat živali z gaženjem koristijo tlom in ruši. Zemljo zgostijo, da bo imela večjo nosilnost, tudi kadar bo mokra, in rastline ruše pritisnejo nazaj v zemljo, da se ukoreninijo, saj jih je zimska zmrzal privzdignila in se lahko posušijo. **Zaradi gaženja propade v tleh veliko ličink majskega hrošča, miši, roveke in krti pa pobegnejo na sosednje travnike in vrtove**.

Poglavitna vloga travnatega sveta je v tem, da

njegovo rastlinje ponuja krmo (pašo) za prežvekovalce, tako za domače kot za divje. Od tod tudi mnogokrat rabljen izraz **pašni svet, pašne površine, pod katerim pojmujeemo združbo rastlin**, ki naseljujejo neko zemljišče, med katerimi prevladujejo trave, sledijo zeli, metuljnice in v določenih razmerah tudi grmovje (drevesa v definicijo niso zajeta). Ni pa nujno, da na pašnikih in travnikih prevladujejo trave ali da je ta združba brez dreves. Izraza travinje in travnati svet naj bi povsem ustrezala našim potrebam, le da moramo izraz definirati kot »ekosistem, kjer pridobivamo krmo za prežvekovalce«.

Da živina ne bo žejna

Na pašniku moramo **urediti napajališča tako, da se bodo živali lahko čim več pasle in da bodo zaužile čim več zelinja**. Kadar so živali žejne, se upočasni prebava zaužitega zelinja, občutek sitosti traja dlje, manj se pasejo in manj zelinja zaužijejo. Tam, kjer nimajo pravilno urejene oskrbe z vodo za živino na pašniku, običajno krivijo rušo ali sistem paše za nizko prirejo mesa ali mleka. **Na vsakih 100 kilogramov skupne žive teže živine na pašniku je treba zagotoviti 10 litrov vode na dan**. Če izbrani vir oskrbe z vodo na pašniku v poletnem času ni dovolj zanesljiv, je treba zagotoviti dodaten vir. Za čas, ko običajno zmanjka vode iz glavnega vira, moramo imeti pripravljeno rezervo v obliki **napolnjene prevozne cisterne**. To uredimo tako, da bo mogoče korito priključiti s prožno cevjo na cisterno podobno kot na razvodno cev. Če bomo ob pomanjkanju vode šele začeli iskati ustrezno rešitev, bodo živali na pašniku zagotovo žejne.

Kadar imajo živali več kot 200 m daleč do napajališča, prihajajo tja kot skupina, zato mora biti korito večje in dotok vode v korito mora biti mnogo izdatnejši. Le tako se bodo lahko odžejale vse živali. **Kadar zažaja kate-ro od starejših živali**, se skupaj z njo poda k napajališču vsa čreda. Če je korito premajhno, da bi hkrati pile vse živali, si z vodo najprej postrežejo starejše, mlajše pa čakajo v spoštljivi oddaljenosti, da bodo prišle na vrsto. **Tudi nazaj na pašo se živali vrnejo kot skupina, in to običajno še prej, preden se uspe odžejati mlajšim živalim**. Če je napajališče zelo oddaljeno, se čreda po pitju ne vrne več tja, kjer je še dovolj zelinja in dovolj dobrega zelinja za pašo. Raje počaka pri napajališču (vodnice blizu korita), da bo minil najbolj vroč del dneva. Tam postane zemlja preveč zgažena za uspevanje ruše in čezmerno zagnojena z izločki živine. **Odnašanje zemlje in hranil zaradi vetra in dežja ter širjenje nezaželenih zeli** sta posledica neustreznosti urejenih napajališč. Napajalno korito moramo večkrat prestaviti, da preprečimo poškodbe ruše in dosežemo bolj enakomerno razporeditev rastlinskih hranil iz seča in iztrebkov po celotnem pašniku. Poskrbeti moramo tudi za čistočo vode. V koritu se nabirajo organski odpadki, ki jih занesejo tja bodisi živali z gobcem ali veter. Ti odpadki začnejo gniti in na notranjih stenah korita se začnejo razmnoževati alge. **Skrben lastnik bo ob vsakotedenskem obhodu pašnika s šopom trave očistil stene napajalnega korita**.

Poleg tega, da živini na pašniku zagotovimo zelinje za pašo in vodo, jo moramo oskrbeti tudi z rudninami. Oskrbo živine z rudninami je treba urediti tako, da ima od tega ukrepa korist tudi pašnik. **Z namestitvijo solnic na delih pašnika, ki jih živali poredko obiše-**

Nadzorovana paša je najprej ukvarjanje z rušo in šele potem ukvarjanje z živaljo. Vsaj tisti čas, ko je žival na njej.

jo (odročnejši deli ograd, deli z manj okusno pašo), bomo dosegli, da bodo tudi tja hodile pogosteje in bodo rušo vsaj pogazile, če je že ne bodo popasle. **Ker se živali ob solnicah zadržijo več časa ali si ob njih izberejo tudi prostor za počivanje, pustijo tam več blata in seča**. Solnice postavimo predvsem tam, kjer so plitva in siromašna tla, da jih bodo živali z gnojenjem izboljšala.

Vrata, pašni aparat in ozemljitev

Navadno naredimo v **ograj pašnika ena vrata**, saj so ta najdražji del v elektroograj. Široka naj bodo pet metrov. Narejena so lahko iz elektrotraku, elektrovrvice ali vzmeti. Tudi če se odločimo za masivna lesena ali železna vrata, jih ojačajmo z elektrotrakom, da se živali ne drgnejo obnja. Ograja ni branjena, če v njej ni stalnih pulzov električnega toka. **Pašni aparat izberemo glede na velikost ograjenega zemljišča, vrsto in velikost živali**, ki jih bomo pasli, in glede na vir napajanja z električnim tokom. Če je pašnik v bližini kmetije, se odločimo za **omrežni pašni aparat**. Če je pašnik oddaljen od gospodarskih poslopij, uporabimo **baterijski pašni aparat**. S tem imamo malo več dela ob zamenjavi akumulatorjev na vsakih nekaj tednov. Seveda si lahko delo poenostavimo, če kupimo **sončni pano**, ki spreminja sončno energijo v električno in polni akumulator, na katerega je priključen pašni aparat. Da bo živali ob dotiku z žico ograje dobro streslo, moramo narediti **ozemljitev**. Za postavitev ozemljitve izberemo mesto, kjer **so tla globoka in je zemlja vlažna tudi ob poletni suši**. Ozemljitev izdelamo iz pocinkanih cevi, ki jih zabijemo v zemljo. Cevi med seboj povežemo z žico, ki jo priključimo na ozemljitveni pol pašnega aparata.

Paša govedi

Z govedom bomo imeli na pašniku od vseh živali še najmanj težav. Živali se hitro navadijo na elektriko v ograji in se je tudi bojijo. Lahko pa govedo zaradi svoje velike mase poškoduje dele travne ruše. Še posebno to velja za **pašo bikov**, še bolj pogosto pa je pri kravah molznicah. Prostori, kjer je ruša zaradi paše govedi največkrat poškodovana, so vhod na pašnik, prostor napajanja in nagnjena zemljišča in še posebno so ti na udaru ob močnejšem nalivu. **Razdelitev živine na skupine po teži ali starosti je zelo pomembna pri reji bikov**. Starejši in težji biki zaradi skakanja lahko tudi poškodujejo svoje mlajše in manjše sovrstnike. **Pri kravah molznicah pa je zaradi nastajanja mleka pomemben tudi postopni prehod na svežo travo, da dobi žival s hranili in energijo uravnotežen obrok**. Zaradi zahtev po ohranjanju negovanega videza krajine in mozaičnosti kmetijske rabe v pretežno travnati deželi ter poseljenosti podeželja mora pridobivati pašna reja domačih živali vse večji pomen tudi pri nas. Pa naj bo to ekstenzivna ali intenzivna oblika reje živali ali rabe travnatih zemljišč, samo da je učinek pašnih živali nadzorovan tako glede izboljševanja rodovitnosti zemlje in njene pridelovalne zmogljivosti kot glede obilnosti življenja v njej. Če rejci upoštevajo te tri cilje, ni skrbi, da jim travniška flora ne bi vrnila z obilo pridelka.

Od pridelave do shranjevanja semen (2. del)

Pripravil Igor Škerbot, univ. dipl. inž. agr.

O SHRANJEVANJU IN OZNAČEVANJU SEMENA IN SEVEDA O EKOLOŠKEM SEMENU

Ko nam uspe pridelati semena na semenih, sledijo pobiranje, čiščenje, sortiranje, označevanje in shranjevanje pridelane ga semena, potem pa so na vrsti še sušenje ter odstranjevanje morebitnih plev in/ali ostankov cvetnih stebelc ali cvetov. **Takšni ostanki, pomešani med semenom, vežejo zračno vlago in navlažujejo shranjena semena, to pa ni zaželeno.** Vлага lahko ob previsoki skladiščni toploti povzroči nevidno nakaljevanje kalčkov v semenih, ki lahko zaradi tega propadejo, še preden jih sejemo v gojitvene plošče, lončke ali na stalno mesto pridelave. Zato shranjujemo le čim bolj očiščeno seme, brez ostankov primesi. **Seme shranimo v posodah, v katerih naj bo čim bolj preprečen dostop okoliškega zraka.** Najpogosteje uporabimo steklene kozarce s pokrovom z navojem. Ne pozabite označiti, kaj in katera semena hranite v takšnih kozarcih, in sicer z nalepkami na embalaži (na kozarcu ali pokrovu), dopišite tudi letnico pridelave in seveda ime sorte, četudi gre za kako udomačeno ime. Prozorna steklena posoda daje dobro in hitro možnost nadzora nad semenom, saj lahko preverimo, ali so semena na suhem, že s tem, da jih pretresemo ob pregledu. Za preventivo pred nenadzorovanim vdorom vlage v posodo lahko med seme dodamo suha zrna riža v razsutem stanju ali še bolj zrna v manjših platnenih vrečkah, lahko pa dodamo silikagel, ki je tudi higroskopni material, saj nase veže okoliško vlago. Naša skrb mora biti, da tak material, ko opazimo, da ni suh, zamenjamo in preverimo, kje nam v posodice s semeni vdira zrak. Pogosto je lahko težava v slabi tesnitvi (že rabljenega) pokrova, zato ga raje zamenjajmo. Shranjevanje semen

je možno tudi v platnenih ali papirnatih vrečkah, ki jih shranimo v večjih papirnatih škatlah, a pri tem ponovno pazite na vlago v prostoru, dodajajte higroskopni material za vezavo vlage in predvsem poskrbite, da je v prostoru čim bolj suho, hladno in temno. V takem okolju boste semena hranili dalj časa in se bo ohranjala tudi kalivost semen.

Označevanje shranjenih semen

Lastno pridelano seme moramo ustrezno označiti. To naredimo z etiketo, ki jo nalepimo na zunanji strani embalaže. Zapišemo osnovne podatke o vrsti semena (npr. nizki ali visoki fižol, fižol za zrnje ali stročje, zimska solata, kumare za solato, grah za stročje ali zrnje ipd.), ime sorte (npr. solata štirje letni časi, varaždinsko zelje ...), leto pridelave in druge morebitne uporabne podatke, kraj pridelave ali izvor semena, podatek, ali smo seme dobili ali nabrali. Samo tako označena semena nam omogočajo, da vrst, pri katerih so semena drobna in so si med seboj zelo podobna (npr. kapusnice ali čebulnice ali endivija in radič), ne moremo zamenjati ter kasneje po setvi in vzniku ne bo »neprijetnih in nepredvidenih presenečenj«, kaj nam je vzniknilo.

Za semena, ki smo jih kupili pri semenskih zastopnikih v kmetijskih trgovinah v originalnem pakiranju (vrečkah), velja, da so označena v skladu z zakonodajo in opremljena z vsemi za uporabnika potrebnimi podatki. Vse dokler so originalno zaprta, tudi za njih poskrbimo, da so shranjena v suhem, hladnem in temnem prostoru. Ko semensko vrečko odpremo, to naredimo tako, da del vrečice s potrebnimi podatki o vrsti in kakovosti semen odrežemo tako, da ti po-

datki ostanejo vidni, berljivi in uporabni za naslednjič. Že odprte semenske vrečice čim bolj in dovolj tesno zapremo, spnemo s sponko ali preprosto zalepimo z lepilnim trakom in tako poskrbimo za ohranjanje dovolj suhega zraka in semen v vrečici, kar onemogoči naknadno navlažitev semen. Odprta pakiranja semen prav tako shranimo v tesno zaprtih steklenih posodah z dodatnimi higroskopnimi snovmi, ki bodo vezale morebitno vlago iz zraka.

Ekološka pridelava

V ekološki pridelavi zelenjadnic prednostno uporabljamo certificirano seme, ki izpolnjuje zahteve za ekološko pridelavo, določene s predpisi. Poleg uradne etikete, izdane s strani organa za certificiranje semen, mora ekološko seme imeti tudi certifikat uradnega organa za certificiranje ekološke pridelave (ekološka kontrola). Nadzor nad uporabo ustrezno deklariranega ekološkega semena v naši državi izvajajo fitosanitarni inšpektorji in tudi kontrolorji ekološke pridelave. Ekološki pridelovalci, ki so vključeni v vsakoletno certificiranje ekološkega načina pridelovanja, morajo uporabljati ekološka semena, ki so vpisana v podatkovno zbirko ekoloških semen, semenskega krompirja in vegetativnega semenskega materiala pri ministrstvu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (MKGP). V tej zbirki je zbran razpoložljiv semenski material za vrste in sorte kmetijskih rastlin v Sloveniji. Če na trgu in v tej zbirki ni ekoloških semen posameznih vrst ali sort, lahko ekološki pridelovalci uporabijo tudi konvencionalno, vendar nerazkuženo seme. Tega lahko uporabijo zgolj na podlagi poprej (pred nabavo in setvijo) iz-

Značilno okroglasto socvetje
čebulnic požene v prvem letu rasti.

Cvetovi listnega peteršilja
se oblikujejo v drugem letu rasti.

Mešanica semen, potrebno je sortiranje.

Seme listnega peteršilja
ima značilen vonj po peteršilju.

danega dovoljenja kontrolnega (certifikacijskega) organa za ekološko kmetovanje. Na prvi pogled zapletenega dela se profesionalni pridelovalci zelo hitro navadijo. Manjši, ljubiteljski vrtnarji pa ga ravno tako lahko uporabljajo. Če ste zagovornik ekološkega pristopa, potem kupite semena, ki imajo vidno označen način ekološkega izvora z znaki ali registracijskimi številkami ekoorganov, ki nam s svojo kontrolo zagotavljajo, da je bil semenski material pridelan ekološko in je preverjeno ekološki. K sreči imamo tudi v Sloveniji že nekaj časa na voljo ekosemena in ekološki semenski material. Priporočamo, da tako seme sejete, še zlasti tedaj, ko pridelujete zelenjadic za lasten užitek in uporabo. Razlika med ljubiteljsko in profesionalno pridelavo je le v tem, da morajo profesionalni ekološki pridelovalci uporabiti samo ekosemena, vrtničkarji pa lahko uporabijo tudi neekološka semena ali netretirana semena. Z uporabo kakovostnega certificiranega ekološkega semena in tudi z uporabo doma pridelanih semen ter uporabo semen na podlagi dovoljenja kontrolnega organa (konvencionalna, netretirana semena) so postavljeni dobri temelji za ekološki način pridelave zelenjadic in drugih rastlin tudi v vrtovih.

(Konec)

Mlečnost molznic v Sloveniji v letu 2020

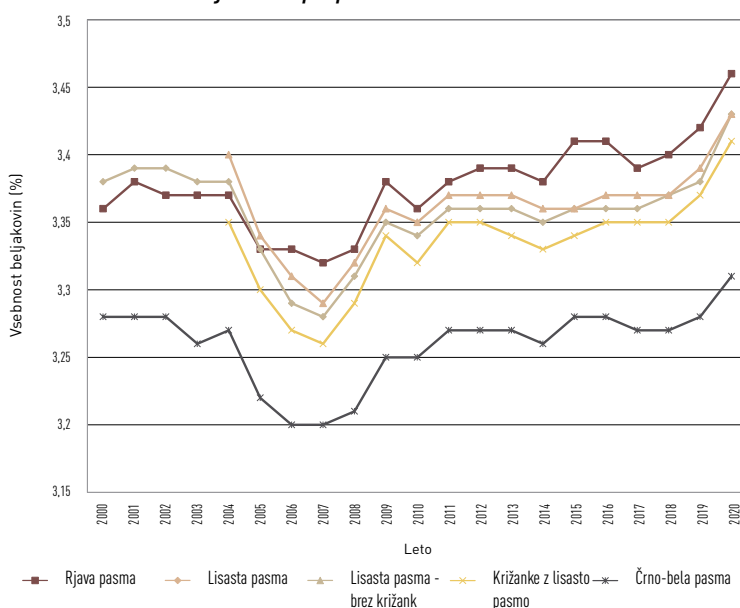
Pripravila Mija Sadar in Tomaž Perpar, oba Kmetijski inštitut Slovenije, vir podatkov: Centralna podatkovna zbirka Govedo, Kmetijski inštitut Slovenije

LANI VELIKA RAST VSEBNOSTI BELJAKOVIN PRI VSEH PASMAH

Povprečna mlečnost molznic v letu 2020 je bila 7.161 kg mleka s 4,01 % maščobe in 3,36 % beljakovin. Kljub naravnim danostim, ki velikokrat omejujejo doseganje velike mlečnosti, želijo rejci zdrave in visoko produktivne krave, z ugodno vsebnostjo maščob in beljakovin v mleku, dobrimi reprodukcijskimi lastnostmi in dobro dolgoživostjo, ki močno pripomore h gospodarnosti reje živali. Da je to mogoče doseči, kljub številnim omejitvam dokazujejo rejci z vrhunskimi rezultati pri prireji posameznih živali in povprečni prireji v rejah. V poročilu je upoštevana prireja mleka v standardni laktaciji (305 dni), razen pri življenjski prireji. Podatki o povprečni življenjski prireji v posamezni čredi so izračunani na podlagi življenjske prireje vseh krav (živih in izločenih v obdobju obračuna). Pri razvrščanju čred so upoštewane tiste, ki so v letu 2020 imele najmanj 5 laktacijskih zaključkov posamezne pasme. Podrobnosti o obračunu in rezultatih mlečnosti so objavljene na portalu GOVEDO (<https://www.govedo.si>), na katerem rejci lahko dostopajo tudi do podatkov o svoji čredi.

Rejcem čestitamo za dosežene rezultate!

Graf: Vsebnost beljakovin po pasmah in letih

Preglednica 1: Primerjava prireje mleka po pasmah, Slovenija 2020 – 2019

Leto	Mleko (kg)	Maščobe (%)	Beljakovine (%)
Rjava pasma			
2020	6.130	4,10	3,46
2019	6.049	4,09	3,42
Razlika	81	0,01	0,04
Črno-bela pasma			
2020	8.403	3,94	3,31
2019	8.261	3,93	3,28
Razlika	142	0,01	0,03
Lisasta pasma - brez križank			
2020	5.964	4,09	3,43
2019	5.890	4,07	3,39
Razlika	74	0,02	0,04
Križanke z lisasto pasmo (LSX*)			
2020	6.468	4,10	3,41
2019	6.411	4,10	3,37
Razlika	57	0,00	0,04
Lisasta pasma (LS + LSX*)			
2020	6.075	4,09	3,43
2019	6.015	4,08	3,38
Razlika	60	0,01	0,05
Slovenija			
2020	7.160	4,01	3,37
2019	7.043	4,00	3,33
Razlika	117	0,01	0,04

* LSX-dlež pasme RH in/ali MB od 14 % do 86 %

Preglednica 2: Črede z najvišjim hlevskim povprečjem po pasmah, Slovenija 2020

Rejec	Št. lakt. zakl.	Mleko kg	Maščobe kg	Maščobe %	Beljakovine kg	Beljakovine %	Mašč.+belj. %
Črno-bela pasma							
Matjaž Rozman, Naklo	40	13.468	485,9	3,61	429,1	3,19	915,0
Gregor Ročnik, Šoštanj	52	13.118	492,4	3,75	423,3	3,23	915,7
Slavko Studen, Cerklje na Gorenjskem	27	12.889	501,8	3,89	413,0	3,20	914,8
Albert Voršič, Sveti Tomaž	74	12.071	422,4	3,50	397,6	3,29	820,0
Franc Kaiser, Slovenska Bistrica	10	12.064	474,3	3,93	416,0	3,45	890,3
Miroslav Petrovič, Miklavž na Dravskem Polju	38	11.862	411,5	3,47	390,4	3,29	801,9
Peter Kastelic, Mirna Peč	15	11.845	487,6	4,12	397,3	3,35	884,9
Alojzij Kužnik, Trebnje	40	11.622	442,9	3,81	383,2	3,30	826,1
Milan Valentinčič, Grosuplje	79	11.616	459,2	3,95	386,7	3,33	845,9
Nada Jamšek, Komenda	50	11.437	395,5	3,46	373,5	3,27	769,0
Rjava pasma							
Gregor Ročnik, Šoštanj	5	11.185	482,9	4,32	394,1	3,52	877,0
Alojzij Kužnik, Trebnje	18	10.479	438,3	4,18	376,1	3,59	814,4
Peter Rakun, Braslovče	11	9.432	392,8	4,16	343,8	3,64	736,6
Jan Modic, Ig	53	9.322	383,0	4,11	335,7	3,60	718,7
Peter Popič, Slovenj Gradec	67	9.091	413,1	4,54	343,2	3,78	756,3
Peter Kastelic, Mirna Peč	17	8.924	390,6	4,38	331,0	3,71	721,6
Matjaž Gams, Slovenj Gradec	22	8.892	350,2	3,94	312,3	3,51	662,5
Aleksander Hrovatin, Vipava	24	8.853	341,7	3,86	311,8	3,52	653,5
Bojan Miklavžina, Velenje	5	8.722	470,3	5,39	336,8	3,86	807,1
Bogdan Kuhar, Velenje	38	8.677	376,6	4,34	319,3	3,68	695,9
Lisasta pasma - brez križank							
Matej Brezovnik, Radlje ob Dravi	6	12.617	430,2	3,41	431,8	3,42	862,0
Mitja Šonaja, Ljutomer	10	10.972	402,1	3,66	382,5	3,49	784,6
Stanko Senekovič, Apače	14	10.785	371,2	3,44	403,9	3,75	775,1
Robert Ščap, Turnišče	12	10.366	393,4	3,79	361,3	3,49	754,7
Jernej Hohler, Oplotnica	24	10.015	371,2	3,71	353,8	3,53	725,0
Dominik Lenart, Ptuj	20	9.962	396,1	3,98	365,6	3,67	761,7
Aleš Šmid, Slovenske Konjice	58	9.674	472,4	4,88	356,4	3,68	828,8
Martin Konečnik, Slovenj Gradec	7	9.571	369,2	3,86	350,0	3,66	719,2
Andrej Podkubovšek, Slovenske Konjice	23	9.277	383,0	4,13	330,9	3,57	713,9
Gregor Rupnik, Šmarje pri Jelšah	43	9.262	378,6	4,09	327,8	3,54	706,4
Križanke z lisasto pasmo (LSX-delež pasme RH in/ali MB od 14 % do 86 %)							
Stanko Senekovič, Apače	7	11.187	397,2	3,55	416,1	3,72	813,3
Mitja Šonaja, Ljutomer	9	11.131	437,6	3,93	389,0	3,50	826,6
Andrej Hajšek, Makole	6	10.801	405,7	3,76	356,3	3,30	762,0
Aleš Šmid, Slovenske Konjice	11	10.563	492,0	4,66	383,6	3,63	875,6
Martin Konečnik, Slovenj Gradec	9	10.496	388,5	3,70	368,8	3,51	757,3
Alojz Pučnik, Oplotnica	8	10.478	414,1	3,95	379,3	3,62	793,4
Bojan Frešer, Slovenska Bistrica	5	10.277	414,4	4,03	359,4	3,50	773,8
Matjaž Soklič, Bohinj	5	10.260	404,5	3,94	345,7	3,37	750,2
Štefan Hribar, Kamnik	12	9.915	400,9	4,04	337,0	3,40	737,9
Klemen Gašperlin, Šenču	10	9.892	373,9	3,78	329,9	3,34	703,8

Preglednica 3: Črede prvesnic z najvišjim hlevskim povprečjem po pasmah, Slovenija 2020

Rejec	Št. lakt. zakl.	Mleko kg	Maščobe kg	Maščobe %	Beljakovine kg	Beljakovine %	Mašč.+belj. %
Črno-bela pasma							
Gregor Ročnik, Šoštanj	18	12.034	448,9	3,73	386,5	3,21	835,4
Jožef Frangež, Maribor	11	12.033	385,6	3,20	400,1	3,33	785,7
Slavko Studen, Cerklje na Gorenjskem	10	11.861	448,7	3,78	369,6	3,12	818,3
Matjaž Rozman, Naklo	17	11.735	455,6	3,88	388,3	3,31	843,9
Miroslav Petrovič, Miklavž na Dravskem Polju	18	11.364	395,4	3,48	369,4	3,25	764,8
Albert Voršič, Sveti Tomaž	33	11.314	387,3	3,42	367,2	3,25	754,5
Milan Valentinčič, Grosuplje	27	11.073	432,4	3,91	365,4	3,30	797,8
Sandi Erker, Slovenska Bistrica	19	11.045	394,2	3,57	387,8	3,51	782,0
Jurij Zidar, Ribnica	17	10.679	404,7	3,79	364,0	3,41	768,7
Janez Križnar, Kranj	9	10.666	342,0	3,21	341,4	3,20	683,4
Rjava pasma							
Jan Modic, Ig	15	9.010	377,4	4,19	321,9	3,57	699,3
Aleksander Hrovatin, Vipava	6	8.991	333,2	3,71	316,4	3,52	649,6
Matjaž Gams, Slovenj Gradec	9	8.596	343,9	4,00	305,8	3,56	649,7
Peter Popič, Slovenj Gradec	22	8.414	371,8	4,42	318,5	3,79	690,3
Janez Šali, Novo Mesto	7	8.311	348,2	4,19	318,3	3,83	666,5
Ciril Verbič, Trebnje	6	8.191	346,6	4,23	298,1	3,64	644,7
Jože Debeljak, Velike Lašče	5	7.700	306,9	3,99	284,8	3,70	591,7
Mitja Tekavc, Šoštanj	10	7.696	318,4	4,14	285,1	3,70	603,5
Roman Glavan, Trebnje	8	7.539	344,5	4,57	275,3	3,65	619,8
Frančišek Rotnik, Šoštanj	10	7.499	353,3	4,71	280,1	3,74	633,4
Lisasta pasma - brez križank							
Milan Strmšek, Kidričevo	7	9.279	373,8	4,03	333,0	3,59	706,8
Jernej Hohler, Oplotnica	9	9.076	332,3	3,66	324,6	3,58	656,9
Damjan Bračko, Gornja Radgona	24	8.948	391,7	4,38	324,5	3,63	716,2
Franc Kaiser, Slovenska Bistrica	9	8.902	374,0	4,20	323,1	3,63	697,1
Aleš Šmid, Slovenske Konjice	23	8.832	436,9	4,95	321,8	3,64	758,7
Andrej Podkubovšek, Slovenske Konjice	6	8.811	372,3	4,22	315,4	3,58	687,7
Davorin Rantaša, Sveti Jurij ob Ščavnici	13	8.480	366,1	4,32	293,5	3,46	659,6
Anton Grobelnik, Žalec	5	8.473	357,5	4,22	303,7	3,58	661,2
Marinka Pogačnik, Kamnik	7	8.456	333,0	3,94	292,7	3,46	625,7
Miran Mavrič, Ormož	6	8.408	304,6	3,62	307,8	3,66	612,4
Križanke z lisasto pasmo (LSX-delež pasme RH in/ali MB od 14 % do 86 %)							
Damjan Bračko, Gornja Radgona	7	8.743	410,5	4,70	309,4	3,54	719,9
Branko Štuhec, Križevci	21	8.315	312,6	3,76	293,4	3,53	606,0
Gorazd Porenta, Škofja Loka	6	7.592	296,8	3,91	242,0	3,19	538,8
Primož Pevec, Šentjur	5	7.578	323,7	4,27	268,0	3,54	591,7
Robert Ščap, Turnišče	6	7.576	311,7	4,11	248,8	3,28	560,5
Damjan Kuzma, Cankova	5	7.485	311,6	4,16	251,8	3,36	563,4
Matej Medved, Kidričevo	10	7.381	306,7	4,15	260,5	3,53	567,2
Marjan Kramberger, Duplek	7	7.294	313,3	4,30	258,8	3,55	572,1
Peter Zidanšek, Slovenske Konjice	7	7.257	274,7	3,79	238,6	3,29	513,3
Mateja Cveček, Slovenska Bistrica	8	7.250	284,3	3,92	266,9	3,68	551,2

Preglednica 4: Najboljše prvesnice po pasmah, Slovenija 2020

ID živali	Ime živali	Oče / oče matere	Mleko, kg	Maščobe kg	Maščobe %	Beljakovine kg	Beljakovine %
Črno-bela pasma							
SI 04809210		KAYNE-ET / CUNAMI	15.583	416,2	2,67	496,5	3,19
SI 44686929	SOČA 8	JOST / WINBOY	15.201	488,6	3,21	473,6	3,12
SI 14952719	SILA	DONATELLO-ET / SINUS-ET	15.022	513,2	3,42	490,7	3,27
SI 64660758	VOLGA	FEDEX-ET / LIEBHERR-ET	14.714	505,8	3,44	442,7	3,01
SI 54653485	DORA 32	FERGUS-ET / GOLDDAY	14.238	452,9	3,18	475,6	3,34
SI 94691423	HANA	SUPERSIRE-ET / GENOMICS-ET	13.984	445,0	3,18	439,1	3,14
SI 84932226	VENUS 2	MODENA-ET / SUDAN-ET	13.908	564,8	4,06	461,7	3,32
SI 04932224	BUDI 28	KAYNE-ET / GARRETT-ET	13.854	512,5	3,70	459,4	3,32
SI 45037524	BONITA 21	/ LUKAS	13.798	430,5	3,12	444,7	3,22
SI 64941013	SANDRA	WIX / BESTSELLER-ET	13.793	469,1	3,40	454,0	3,29
Rjava pasma							
SI 54833278	LIZA	DANE-ET / VIBRO	12.470	424,3	3,40	411,0	3,30
SI 44819033	HADADA 55	DANE-ET / VERSACE-ET	11.499	512,9	4,46	403,9	3,51
SI 34931244	SABALA 62	ANIBAL-ET / VASIR	10.980	494,0	4,50	394,9	3,60
SI 44752190	TONIA 45	TONIS / WONDERMENT-ET	10.410	451,6	4,34	349,4	3,36
SI 94667893	MONA	HUPI / SIPI	10.376	439,7	4,24	354,1	3,41
SI 74676257	TOMBA 1	CODAK / POVIS	10.287	382,4	3,72	390,9	3,80
SI 44833279	LETICIA	DANE-ET / VIBRO	10.263	337,3	3,29	326,7	3,18
SI 94704989	BURJA 7	/ TONIS	10.071	371,8	3,69	332,4	3,30
SI 44752231	ARIKA 52	ANIBAL-ET / ACKO	9.964	383,4	3,85	360,5	3,62
SI 94932225	ROMI 13	ASSAY / JOSCHKA	9.895	410,9	4,15	336,6	3,40
Lisasta pasma - brez križank							
SI 44660729	LARA	EVEREST / RONG	12.763	447,1	3,50	451,5	3,54
SI 04660747	MULA	ELVIS / HUTERA	12.239	390,4	3,19	405,2	3,31
AT 657236538	LIZZI	MINT / WOHLTAT	11.828	515,1	4,35	450,8	3,81
SI 24602042	ELZA	VANDAL / WALDBRAND	11.477	454,0	3,96	420,7	3,67
SI 15006608	NOVA 10	ZEPTER / DIONYSOS	11.268	355,5	3,15	347,2	3,08
SI 94951040	REPA 7	HUBRAUM / ZASPIN	11.177	680,1	6,08	420,1	3,76
SI 84660914	PENI	PANDORA / MANITOBA	10.940	416,2	3,80	375,1	3,43
SI 64745202	NIZA 45	/ IMET	10.832	434,1	4,01	345,8	3,19
SI 24958996	LISTE	VULKAN / WALDFEUER	10.831	452,0	4,17	368,4	3,40
SI 34982006	RENA	OTHELLO / HUTERA	10.815	416,1	3,85	348,6	3,22
Križanke z lisasto pasmo (LSX-delež pasme RH in/ali MB od 14 % do 86 %)							
SI 74677430	LEPA	RUMGO / WILLENBERG	12.461	433,8	3,48	458,8	3,68
SI 54686519	ZAJKA	VERMEER / JALAX-RED-ET	11.645	389,0	3,34	402,1	3,45
SI 64939593	MUCA 15	SILVERSTAR / SAMURAJ	10.845	287,8	2,65	371,6	3,43
SI 94982062	KEA 2	TABLEAU-RED / HOLKO	10.250	371,1	3,62	342,2	3,34
SI 44853215	PACKA 93	HELBOJ / RÖMER	10.226	468,4	4,58	326,4	3,19
SI 54848832	VIOLETA	RAGS / ISERDENN	10.222	457,6	4,48	357,8	3,50
SI 74809866	LUCANA 85	NOVA PP-RED / RUMGO	10.071	391,3	3,89	317,9	3,16
AT 195734738	LAURA	RALDI / RUACANA-RED	9.983	450,0	4,51	350,3	3,51
SI 14680500	LUČKA	VEST / MATRIX-RED-ET	9.941	387,9	3,90	362,4	3,65
SI 74865938	MUCA	IN HONOREM / FALINDO-RED-ET	9.769	424,8	4,35	329,4	3,37

Preglednica 6: Življenjska prireja krav po pasmah, Slovenija 2020

Rejec	ID živali	Ime živali	Oče / oče matere	Število telitev	Mleko kg	M
Črno-bela pasma						
Miroslav Petrovič, Miklavž na Dravskem Polju	SI 83052637	RIČA 25	JUHER-RED / JAN	11	145.720	4
Ivan Hrga, Juršinci	SI 23667402	PIKSNA 22	JEFFERSON-ET / KORSKA	6	132.143	4
Robert Žnidaršič, Trebnje	SI 63212228	RELI 1	LUDGER / ADELHI	10	127.354	5
Tomaž Mis, Medvode	SI 72937305	TUNA 65	MARTUS /	12	126.194	4

Preglednica 5: Najboljše krave po pasmah, Slovenija 2020

Rejec
Jožef Frangež, Maribor
Peter Kastelic, Mirna Peč
Albert Voršič, Sveti Tomaž
Matej Brezovnik, Radlje ob Dravi
Boštjan Juhart, Slovenske Konjice
Matjaž Rozman, Naklo
Gregor Ročnik, Šoštanj
Gregor Ročnik, Šoštanj
Peter Rakun, Braslovče
Sandi Erker, Slovenska Bistrica
Aleksander Hrovatin, Vipava
Jan Modic, Ig
Peter Popič, Slovenj Gradec
Peter Popič, Slovenj Gradec
Ivan Bogovič, Krško
Peter Kastelic, Mirna Peč
Aleksander Hrovatin, Vipava
Štefan Hudobivnik, Cerklje na Gorenjskem
Peter Popič, Slovenj Gradec
Gregor Ročnik, Šoštanj
Matej Brezovnik, Radlje ob Dravi
Matej Brezovnik, Radlje ob Dravi
Damjan Bračko, Gornja Radgona
Jernej Hohler, Oplotnica
Jože Mulej, Bled
Aleš Šmid, Slovenske Konjice
Mitja Šonaja, Ljutomer
Jože Mulej, Bled
Miran Lovrec, Sveti Andraž v Slo. Goricah
Mitja Šonaja, Ljutomer
Stanko Senekovič, Apače
Boris Pivec, Slovenske Konjice
Marko Obrul, Slovenske Konjice
Franc Jagodič, Šentjur
Jože Mulej, Bled
Franc Kaiser, Slovenska Bistrica
Andrej Hajšek, Makole
Damjan Bračko, Gornja Radgona
Damjan Bračko, Gornja Radgona
Matija Ačko, Slovenska Bistrica

ID živali	Ime živali	Oče / oče matere	Laktacija	Mleko kg	Maščobe kg	Maščobe %	Beljakovine kg	Beljakovine %	Rejec
Črno-bela pasma									
SI 54351145	DAYANA 8	DAY-ET / CALYPSO	5	18.824	750,3	3,99	561,5	2,98	Gregor Ročnik, Šoštanj
SI 63830941	941	TATU-ET / FASO	6	18.170	512,6	2,82	476,1	2,62	GO-KO d.o.o., Kočevje
DE 1403764270	RIKA 1	LANDEGO / MERTENS	7	17.914	685,4	3,83	559,8	3,12	Boštjan Juhart, Slovenske Konjice
SI 33981208	ZINKA	JUWEL / AERO	5	17.826	546,0	3,06	518,5	2,91	Matjaž Rozman, Naklo
SI 14832099	EKIS	CINEMA-ET / JETT AIR-ET	2	17.728	505,4	2,85	564,0	3,18	Albert Voršič, Sveti Tomaž
SI 24525510	BUKI 15	GARRETT-ET / MASCOL-ET	3	17.685	615,2	3,48	556,0	3,14	Gregor Ročnik, Šoštanj
SI 64753319	SIVKA	CINEMA-ET / EXPLODE-ET	2	17.150	516,7	3,01	528,6	3,08	Matej Purgar, Naklo
SI 14569126	PALMA	FAMOUS-ET / MONITOR	2	17.149	601,8	3,51	615,7	3,59	Matej Brezovnik, Radlje ob Dravi
SI 72694642	SLAPA 65	SUPER-ET / BAXTER	6	17.148	737,3	4,30	556,2	3,24	Gregor Ročnik, Šoštanj
SI 04466804	VINDY 40	BRISBANE-ET / GOLD CHIP-ET	4	16.956	635,9	3,75	570,2	3,36	Gregor Ročnik, Šoštanj
Rjava pasma									
SI 24277846	ELZA 46	BROOKINGS-ET / HUSIR	5	13869	615,4	4,44	469,9	3,39	Gregor Ročnik, Šoštanj
SI 43798498	BELA	HUS / PRESKO	7	13254	609,5	4,6	493,1	3,72	Alojzij Kužnik, Trebnje
SI 44468448	BUČA 44	HURAY / CONDOR	3	12857	639,2	4,97	436,3	3,39	Jan Modic, Ig
SI 24148771	SAVICA	SOKRAT / HUS	5	12624	440,8	3,49	408,9	3,24	Matjaž Gams, Slovenj Gradec
SI 94065727	LANGA 14	VASKO / GOMEZ	4	12590	523,4	4,16	412,8	3,28	Peter Kastelic, Mirna Peč
SI 74514560	BEJBA	ASTRO / HUPOLY-ET	3	12525	555,2	4,43	466	3,72	Alojzij Kužnik, Trebnje
SI 54833278	LIZA	DANE-ET / VIBRO	1	12470	424,3	3,4	411	3,3	Aleksander Hrovatin, Vipava
SI 54023558	CEDRA 53	HUVID / AZIZ	5	12290	538,4	4,38	464	3,78	Peter Rakun, Braslovče
SI 04501022	HAJDI 30	TONIS / AZIZ	4	12241	470,2	3,84	408,2	3,33	Peter Rakun, Braslovče
SI 23882605	MARONA	HUVID / EMKOR-ET	6	12234	506,4	4,14	427,3	3,49	Petrer Popič, Slovenj Gradec
Lisasta pasma - brez križank									
SI 54348954	RENA	VANADIN / WALBO	4	16.292	551,3	3,38	531,3	3,26	Matej Brezovnik, Radlje ob Dravi
SI 03980420	FRAČA 23	FRIK / ETER	6	14.470	484,9	3,35	453,2	3,13	Gregor Rupnik, Šmarje pri Jelšah
SI 64702650		MANTER / WIDOL	3	14.144	486,4	3,44	499,3	3,53	Mateja Cveček, Slovenska Bistrica
SI 64562911	LUTKA	HUTERA / ROMEL	2	14.012	486,4	3,47	494,0	3,53	Stanko Senekovič, Apače
SI 94745979	ELZA 23	PANDORA / HERNANDES	3	13.808	650,8	4,71	488,5	3,54	Aleš Šmid, Slovenske Konjice
SI 14545258	ALMA	HUTERA / GENOM	3	13.800	549,3	3,98	522,1	3,78	Matej Brezovnik, Radlje ob Dravi
SI 94489181	MILA 51	RUMGO / DIRKO	3	13.745	503,0	3,66	496,8	3,61	Dominik Lenart, Ptuj
SI 44568751	VIOLA 40	/ VOLKER	3	13.599	600,9	4,42	453,1	3,33	Aleš Šmid, Slovenske Konjice
SI 74524291	FLINKA 22	ISERDENN / FRIK	4	13.451	479,8	3,57	431,8	3,21	Gregor Rupnik, Šmarje pri Jelšah
SI 74336975	RIVA	WILLE / MONTE	4	13.282	446,3	3,36	457,4	3,44	Mitja Šonaja, Ljutomer
Križanke z lisasto pasmo (LSX-delež pasme RH in/ali MB od 14 % do 86 %)									
SI 94536135	65	STRENG / RIS	2	15.034	600,7	4,00	446,3	2,97	Franc Hribar, Škofljica
SI 04033033	KEPRA	WILLENBERG / FALINDO-RED-ET	4	14.962	533,9	3,57	461,9	3,09	Štefan Hribar, Kamnik
SI 84654263	PELKA	FAGENO-RED / MANITOBA	2	14.337	525,8	3,67	473	3,30	Mitja Šonaja, Ljutomer
SI 24479880	CASANOVA 77	CASIMIR / RONER	2	13.887	485,1	3,49	480,4	3,46	Jože Mulej, Bled
SI 53744890	ŠIFRA	KOMRO-RED / CLASSIC-RED	6	13.752	488,6	3,55	447,4	3,25	Branko Štuhec, Križevci
SI 54313770	PRESTA	TRIS / MORAL	4	13.715	401,2	2,93	431,6	3,15	Anton Korenčan, Naklo
AT 342660828	LARA	CRASAT / INDOSSAR	2	13.659	462,2	3,38	484,9	3,55	Damjan Kuzma, Cankova
SI 24654269	HAVANA	PAYBACK / EVEREST	2	13.633	485,9	3,56	465,2	3,41	Mitja Šonaja, Ljutomer
SI 34323575	MIMA 7	CASIMIR / MATRIX-RED-ET	3	13.477	455,1	3,38	444,8	3,30	Andrej Hajšek, Makole
SI 54568750		/ IBO	2	13.428	678,9	5,06	486,3	3,62	Aleš Šmid, Slovenske Konjice

Preglednica 7: Črede z najvišjim hlevskim povprečjem življenjske prireje po pasmah, Slovenija 2020

Maščobe kg	Maščobe %	Beljakovine kg	Beljakovine %	Mašč.+belj. kg
4019	2,76	4267	2,93	8286
4437	3,36	4726	3,58	9163
5485	4,31	4054	3,18	9539
4583	3,63	3863	3,06	8446
5029	4,16	4119	3,41	9148
3895	3,28	3794	3,2	7689
4214	3,57	3838	3,26	8052
4841	4,21	4011	3,49	8852
4922	4,28	3692	3,21	8614
4416	3,85	4007	3,49	8423
5211	4,08	4310	3,37	9521
4457	3,83	3900	3,35	8357
4546	4,26	3986	3,73	8532
4677	4,54	3409	3,31	8086
3675	3,66	3358	3,35	7033
4018	4,32	3308	3,55	7326
4062	4,43	3595	3,92	7657
3727	4,08	3270	3,58	6997
3319	3,76	3024	3,43	6343
3691	4,18	3239	3,67	6930
7291	4,15	6018	3,43	13309
4405	4,46	3600	3,65	8005
3324	3,55	3301	3,53	6625
3855	4,39	3131	3,57	6986
3512	4,04	3007	3,46	6519
3882	4,49	3026	3,50	6908
3082	3,59	2766	3,22	5848
3368	3,93	3143	3,67	6511
3253	3,82	2958	3,47	6211
3172	3,75	2756	3,26	5928
4389	4,03	3870	3,55	8259
5104	4,96	3860	3,75	8964
4223	4,21	3606	3,6	7829
4948	5,21	3328	3,5	8276
3638	3,94	3088	3,34	6726
3907	4,23	2968	3,22	6875
2997	3,31	2873	3,17	5870
3721	4,13	3116	3,46	6837
3868	4,38	3244	3,67	7112
4513	5,12	3008	3,41	7521

Rejec	Krav	Mleko, kg	Maščobe, kg	Maščobe, %	Beljakovine, kg	Beljakovine, %	Ma + Be, kg	Krmlnih dni	Molznih dni	Telitev/kravo
Črno-bela pasma										
Gregor Fras, Šentilj	5	45.222	1654,2	3,66	1417,2	3,13	3071,4	2840	2326	7,2
Slavko Studen, Cerklje na Gorenjskem	27	42.944	1709,1	3,98	1433,5	3,34	3142,6	1194	1070	3,1
Janez Grdešič, Črnomelj	9	42.726	1659,1	3,88	1453,2	3,40	3112,3	2011	1771	4,8
Danica Černi, Turnišče	6	40.725	1785,2	4,38	1243,8	3,05	3029,0	2024	1795	4,8
Alojzij Kužnik, Trebnje	48	39.799	1510,3	3,79	1349,0	3,39	2859,3	1285	1170	3,5
Gašper Dajčman, Selnica ob Dravi	14	36.787	1435,1	3,90	1181,0	3,21	2616,1	1716	1536	4,5
Jožef Sel, Starše	25	36.728	1358,4	3,70	1174,6	3,20	2533,0	1589	1411	4,3
Franc Kaiser, Slovenska Bistrica	14	36.701	1397,0	3,81	1274,7	3,47	2671,7	1202	1080	3,1
Petra Štuhec, Križevci	8	36.568	1568,5	4,29	1275,9	3,49	2844,4	1473	1315	3,9
Polona Jevšnik, Šoštanj	10	36.408	1362,7	3,74	1158,2	3,18	2520,9	2241	2020	6,0
Rjava pasma										
Boris Rožman, Metlika	6	54.965	2285,0	4,16	1839,2	3,35	4124,2	3693	3262	8,0
Franci Jurca, Žiri	6	45.287	2063,0	4,56	1532,8	3,38	3595,8	2088	1874	5,5
Ivan Praznik, Radlje ob Dravi	5	39.889	1578,6	3,96	1384,4	3,47	2963,0	2081	1830	5,2
Janez Prašnikar, Zagorje ob Savi	5	39.753	1481,0	3,73	1307,2	3,29	2788,2	2128	1801	5,8
Vera Drnovšek, Zagorje ob Savi	7	39.176	1632,7	4,17	1341,4	3,42	2974,1	1933	1744	4,4
Alojz Šuštar, Mirna Peč	8	38.471	1629,3	4,23	1373,5	3,57	3002,8	2240	2038	5,5
Jože Zupan, Sevnica	10	37.717	1564,7	4,15	1293,4	3,43	2858,1	1860	1693	4,3
Vida Rogelšek, Mozirje	6	36.776	1474,3	4,01	1268,8	3,45	2743,2	2419	2092	6,3
Bojan Miklavžina, Velenje	7	35.663	1751,7	4,91	1320,0	3,70	3071,7	1758	1526	4,7
Marjeta Fale, Luče	7	35.558	1394,4	3,92	1134,4	3,19	2528,9	2462	2188	5,6
Lisasta pasma - brez križank										
Jernej Seliškar, Brezovica	5	49.855	2058,6	4,13	1705,2	3,42	3763,8	3515	2982	9,0
Edvard Zorko, Slovenska Bistrica	6	45.488	1850,3	4,07	1600,7	3,52	3451,0	1923	1673	5,5
Ivan Šket, Poljčane	7	36.671	1433,3	3,91	1333,7	3,64	2767,0	1746	1617	4,4
Franc Koren, Maribor	7	36.620	1398,7	3,82	1194,4	3,26	2593,1	3263	2726	8,6
Jože Maček, Kozje	12	35.930	1368,2	3,81	1169,3	3,25	2537,4	2268	1926	5,8
Milan Školiber, Ormož	26	34.652	1241,0	3,58	1238,0	3,57	2479,1	1472	1294	4,1
Bernarda Gonza, Lenart	11	34.522	1342,4	3,89	1143,7	3,31	2486,1	1962	1713	5,4
Marija Sužnik, Lenart	10	34.304	1383,1	4,03	1230,2	3,59	2613,3	2144	1863	5,3
Ivanka Živko, Lenart	9	33.517	1232,3	3,68	1132,3	3,38	2364,7	2464	2185	6,8
Ivan Zidar, Šmarje pri Jelšah	20	33.492	1369,0	4,09	1165,9	3,48	2534,9	1861	1677	5,0
Križanke z lisasto pasmo (LSX-delež pasme RH in/ali MB od 14 % do 86 %)										
Hilda Paskolo, Kungota	7	52.639	2228,9	4,23	1823,3	3,46	4052,1	2163	1862	5,7
Janez Pirnat, Moravče	7	50.350	2131,4	4,23	1803,7	3,58	3935,1	2187	1922	4,6
Janez Grošelj, Cerklje na Gorenjskem	5	48.912	2123,6	4,34	1755,8	3,59	3879,4	2286	2065	6,0
Franc Šiftar, Ljutomer	5	48.670	2377,8	4,89	1748,2	3,59	4126,0	2221	1990	5,2
Franja Pačnik, Slovenj Gradec	5	43.463	1604,4	3,64	1483,3	3,37	3087,7	1725	1545	4,6
Matjaž Soklič, Bohinj	7	42.935	1734,4	3,99	1503,0	3,46	3237,4	1657	1429	4,8
Bojana Raduha, Šentilj	5	42.874	1837,6	4,29	1415,4	3,30	3253,0	2113	1818	5,6
Franc Hafnar, Kranj	5	42.421	1925,6	4,54	1537,0	3,62	3462,6	2083	1808	6,0
Majda Meglič, Kranj	6	40.648	1841,5	4,45	1418,8	3,43	3260,3	2086	1864	5,0
Marjeta Senčar, Sveti Jurij ob Ščavnici	5	40.462	1793,4	4,43	1475,4	3,65	3268,8	1662	1443	4,8

New Holland je v Sloveniji vodilni pri prodaji novih traktorjev že vrsto let. Celotna skupina CNH (New Holland, Case IH in Steyr) pa je imela leta 2020 27,6-% delež med novimi traktorji.

Registrirani traktorji

Pripravil mag. Tomaž Poje, KIS

TRENDI PRI NAS IN V TUJINI

Kmetijske pridelave si danes ne predstavljamo brez traktorja. Podatke o traktorjih imamo v dveh večjih podatkovnih bazah. Ena je iz Popisa kmetijstva, ki je na vsakih 10 let. Druga podatkovna baza pa je na Ministrstvu za infrastrukturo, baza registriranih vozil, kamor spadajo tudi traktorji. V prispevku je predstavljena kratka analiza registriranih traktorjev oziroma trendi v traktorskem parku pri nas in tudi v nekaj sosednjih državah.

Novi traktorji

Po podatkih Ministrstva za infrastrukturo smo leta 2020 v Sloveniji registrirali 1.116 novih traktorjev, kar je 17,3 % manj kot leto poprej. Povprečna moč novih traktorjev, kupljenih v Sloveniji, je 63 kW. Že vrsto let je med blagovnimi znamkami po prodaji traktorjev najbolj uspešen New Holland. Tudi lani je prvi s 14-% deležem, sledi pa mu Antonio Carraro z 8-% deležem. Tretji po prodaji pa je Deutz Fahr, ki ima 7,1-% delež.

Če prodajo pogledamo po skupinah proizvajalcev, ki imajo več blagovnih znamk, potem je na prvem mestu skupina CNH (New Holland, Case IH in Steyr), ki ima 27,6-% delež. Skupina SDF (Same, Deutz Fahr, Lamborhini, Hürlimann) ima 15,5-% delež. Delež skupine AGCO (Fendt, Valtra, Masey Ferguson) pa dosega 7 %.

Registrirani in neregistrirani

Konec lanskega leta je bilo po podatkih Ministrstva za infrastrukturo registriranih 114.225 traktorjev, kar je sicer za slaba 2 % manj kot leto poprej. Iz nerevidiranih podatkov iz te številčno velike baze izhaja, da je povprečna starost traktorjev konec lanskega leta bila pri nas 23,4 leta. Največ traktorjev (modus) je starih 16 let. Polovica registriranih traktorjev pa je mlajša oziroma starejša od 22 let. Najstarejša registrirana traktorja imata po 73 let. Po merilih Zveze starodobnih vozil bi status starodobnika lahko dobilo 43.026 traktorjev (37,6 %), saj so stari 30 let in več. Strokovnjaki ocenjujejo, da je pri nas še okrog 20.000 neregistriranih traktorjev, ki običajno še nimajo kabine ali traktorskega loka. Zato so za uporabnika bistveno bolj nevarni ob morebitnem prevračanju. Obstajajo tudi statistike, ki Sloveniji pripisujejo prvo mesto na svetu po številu traktorjev na milijon prebivalcev.

Subvencije

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano nam je posredovalo informacijo o subvencioniranih traktorjih za leto 2020. Podpora za traktorje je bilo lani mogoče dobiti na osnovi dveh podukrepov. Prvi podukrep je bil M04.1 Podpora za naložbe v kmetijska gospodarstva (kmetijstvo), drugi pa M08.6 Podpora za naložbe v gozdarske tehnologije ter predelavo, mobilizacijo in trženje gozdnih proizvodov (gozdarstvo).

S prvim podukrepom je bilo subvencioniranih devet traktorjev, z drugim pa en traktor.

Pri traktorjih za kmetijstvo je dobil podporo lastnik enega novega gorskega traktorja in lastnik enega ozkokolotečnega traktorja. Največ traktorjev s subvencijo je bilo standardne izvedbe in s štirikolesnim pogonom. Subvencijo je tako dobilo sedem lastnikov standardnih traktorjev s štirikolesnim pogonom. Ti traktorji so bili v kategoriji moči od 65 do 170 kW (88 do 230 KM). Lastniki teh kmetijskih traktorjev so vsi skupaj dobili 210.696 EUR podpore. Najmanjša podpora je bila 10.800 EUR (za gorski traktor), največja pa za standardni traktor s štirikolesnim pogonom in močjo v kategoriji od 126 do 170 kW in sicer 45.400 EUR. Lastnik novega gozdarskega traktorja v kategoriji moči od 65 do 74 kW pa je dobil 27.728 EUR podpore. Če povzamemo vse skupaj, je leta 2020 subvencijo dobilo 10 kupcev traktorjev. Vsi skupaj so dobili 232.424 EUR. Število traktorjev s podporo pa v letu 2020 znaša 0,9 % od vseh novih traktorjev, registriranih lani.

Leta 2019 je subvencijo dobilo 88 kupcev traktorjev (6,5 %) v skupnem znesku 2.490.397 EUR. Leta 2018 je podporo dobilo 210 kupcev traktorjev (14,1 %) v skupnem znesku 5.337.621 EUR. Leta 2017 imamo subvencioniranih samo 2,8 % novih traktorjev, leta 2016 pa ni bilo subvencioniranega nobenega traktorja.

Grafični prikaz deleža subvencioniranih traktorjev med novimi traktorji v dolgoletnem nizu kaže trend padanja od leta 2008 do leta 2016, ko niti en traktor ni dobil subvencije. Ko smo pričakovali, da se bo trend obrnil navzgor, sta zadnji dve obravnavani leti spet pokazali majhen delež subvencioniranih traktorjev. Torej smo daleč od gostilniškega mita, da kmetije dobivajo subvencionirane traktorje.

Registracija novih traktorjev v državah okoli nas

Javno dostopni podatki za število traktorjev so po načinu prikaza dokaj raznoliki in odvisni od države do države. Eni prikazujejo vse traktorje skupaj, eni ločujejo po vrstah traktorjev itn. Nekatere statistike vključujejo tudi motorne štirikolesnike (ATV), ki so homologirani in registrirani kot traktorji. Skratka, ko beremo te podatke, moramo vedeti, kaj predstavljajo.

V sosednji Avstriji so leta 2020 registrirali 6.292 novih traktorjev. Od tega je bilo 4.631 standardnih traktorjev (73,6 %). Med temi je na prvem mestu Steyr z 910 enotami, na drugem je New Holland s 714 enotami. Tretje mesto zaseda Fendt. Ta je tudi na prvem mestu med ozkokolotečnimi sadjarsko-vinogradniškimi traktorji. V Avstriji so konec leta 2019 imeli 462.592 vseh registriranih traktorjev.

Na Hrvaškem pa so konec leta 2020 imeli registriranih 129.694 traktorjev. Povprečna starost njihovih traktorjev je 31,6 leta. Od tega je 119.315 traktorjev (92 %) starejših od 10 let. Leta 2020 so registrirali 987 novih traktorjev, kar je za 16,6 % manj kot leto poprej. Lani so na Hrvaško uvozili tudi 3.927 rabljenih traktorjev. Leta 2019 so registrirali

Traktorji IMT so precej razširjeni v Sloveniji. Konec lanskega leta je bilo registriranih 18.758 njihovih traktorjev. Pred desetletji je bil IMT pomemben proizvajalec traktorjev v svetovnem merilu.

1.183 novih traktorjev.

V Italiji so lani registrirali 17.944 traktorjev, kar je za 3,4 % manj kot leto poprej. New Holland je imel 3.670 registriranih traktorjev, kar je skoraj 20-% delež. Antonio Carraro je bil drugi s 1.698 traktorji ali 9,46-% deležem. John Deere pa je na tretjem mestu z 8,92 % ali 1601 traktorjem.

Na Madžarskem so lani registrirali 3.113 novih traktorjev. Na prvem mestu med njimi je bil John Deere s 685, na drugem pa New Holland s 369 traktorji. Tretje mesto pripada Claasu z 239 traktorji.

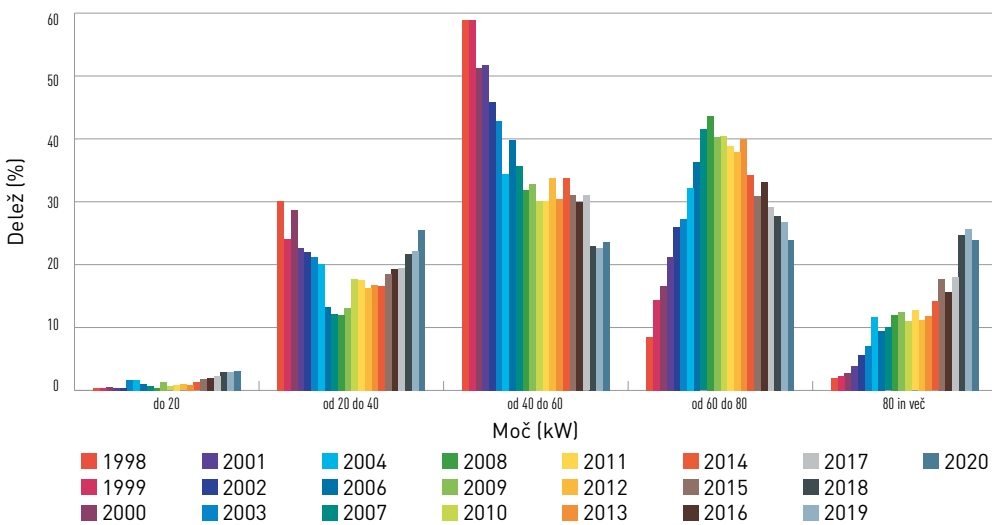
V Nemčiji so lani registrirali 32.039 traktorjev. V kategoriji do 37 kW (50 KM) je bilo registriranih 7.025 traktorjev. Nad to močjo pa

25.014 traktorjev. Najmočnejša kategorija, v kateri so traktorji z močjo nad 221 kW (300 KM), je imela registriranih 1.448 traktorjev.

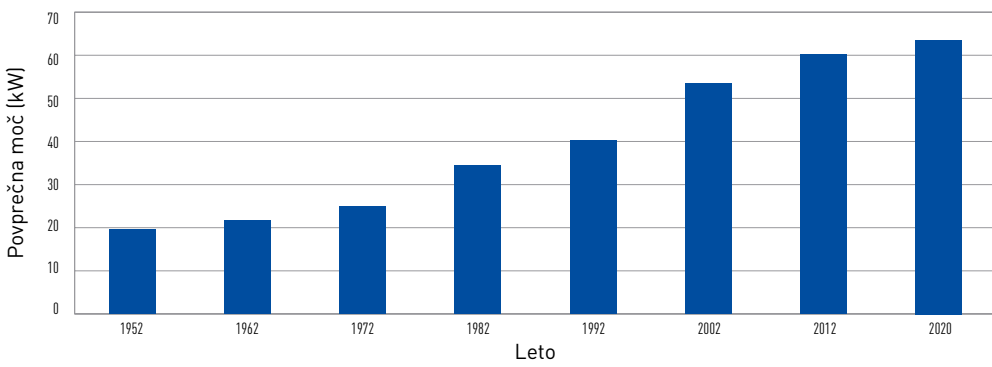
Za konec

Iz podatkov je razvidno, da je večina traktorjev pri nas (pre)stara in tehnično zastarela. Lahko pa z njimi še vedno opravljamo tehnološke operacije. Računovodska amortizacijska doba traktorja je 12 let. Vendar traktor dejansko ostaja na kmetiji desetletja, tudi zato, ker z njim opravimo relativno malo delovnih ur. Prav pa je, da se kmetije opremijo z novimi traktorji, ki so lahko do uporabnika in okolja bolj prijazni. Njihova uporaba je udobnejša, večja pa je tudi varnost, ki jo novejši traktorji zagotavljajo.

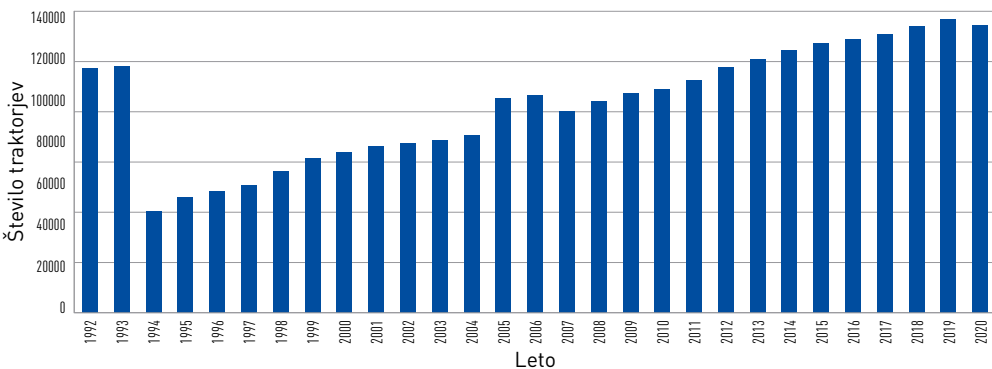
Graf 1: Delež novih traktorjev po kategorijah moči za posamezna leta.

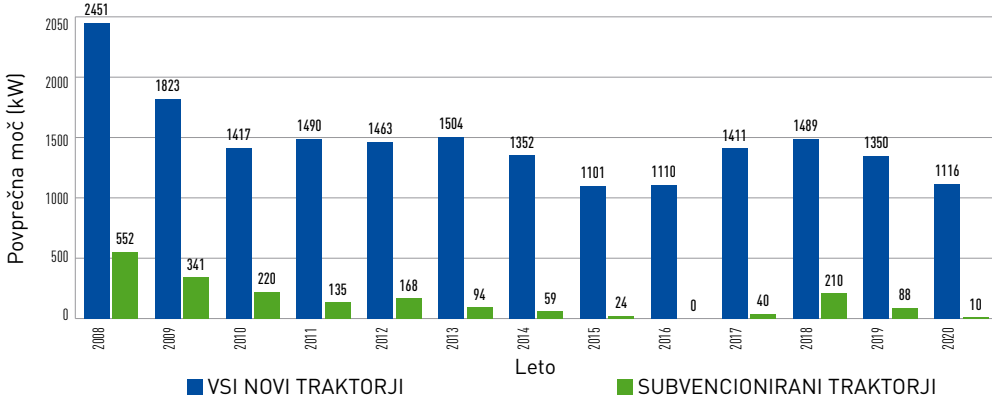
Graf 2: Povprečna moč novih traktorjev za izbrana leta.

Graf 3: Število registriranih traktorjev po posameznih letih.

Graf 4: Število novih traktorjev in število subvencioniranih traktorjev glede na posamezno leto.

Trosilnik hlevskega gnoja Farmtech SUPERFEX 700 je v Sloveniji njihov najbolj prodajan model. Foto: Farmtech

Trendi pri trosilnikih hlevskega gnoja

Pripravił mag. Tomaž Poje, Kmetijski inštitut Slovenije

KAJ MORAMO STORITI ZA DOSEGANJE USTREZNEGA HEKTARSKEGA ODMERKA

Po podatkih Statističnega urada RS smo leta 2010 pri nas imeli 22.251 trosilnikov hlevskega gnoja. Številka je kar razumljiva, saj je precej slovenskih kmetij usmerjena v živinorejo. V takratnem Popisu kmetijstva je bilo ugotovljeno, da je 7999 trosilnikov hlevskega gnoja na KMG (kmetijsko gospodarstvo), ki so imeli 10 ali več GVŽ (glav velike živine). Druge kmetije s trosilniki so imele manj kot 10 GVŽ. Iz tega sicer starega (vendar zadnjega dostopnega) podatka je takoj tudi razvidna velikostna posestna struktura ter da imajo hlevski gnoj predvsem manjše (živinorejske) kmetije, kar vpliva tudi na velikost trosilnikov.

Zakonodaja

Gnojenje s hlevskim gnojem, kompostom ali digestatom, če slednji vsebuje več kakor 20 % suhe snovi, je na kmetijskih zemljiščih prepovedano od 1. decembra do 15. februarja. Trosilnik mora sicer kot stroj zadovoljiti vse zakonske zahteve glede varnosti strojev (znak CE). Imamo tudi evropski standard SIST EN 13080:2004, ki določa zahteve in preskusne metode za trosilnike hlevskega gnoja. Naša Uredba o varstvu voda pred onesnaževanjem z nitrati iz kmetijskih virov za trosilnike ne predpisuje posebnih tehničnih zahtev. Govori samo o vrstah možnih trosil. Nemčija pa ima v veljavi predpis, da morajo trosilniki ustrezati splošni ravni tehnike na tem področju. Pri njih je prepovedano gnojenje s trosilniki, ki nimajo regulacije dovajanja hlevskega gnoja do trosil (razdelil). Zvezne dežele znotraj Nemčije pa imajo tudi svoje dodatne predpise, kjer mora biti koeficient variacije za kakovost prečne in vzdolžne razporeditve 10 t/ha gnoja pod 20 %. Na ta kakovostni kazalnik so pri njih vezane tudi subvencije pri nakupu novega trosilnika. Kakovost stroja mora biti preverjena pri neodvisnem nemškem DLG (Deutsche Landwirtschafts-Gesellschaft), ki ima za te namene posebno testno postajo. S tem dobijo kmetje subvencijo za trosilnik s kakovostnim raztrosom gnoja, gnojenje pa je natančnejše (manj škodljivih vplivov na okolje). Nemški DLG ima delo, prav tako pa so tudi nemški proizvajalci trosilnikov imeli vsaj na začetku določeno prednost pri prodaji.

Nasilnost in prostornina trosilnika

Trosilnik hlevskega gnoja je traktorska prikolica z verižnim prenašalom na dnu in prigrajenim trosilom za gnoj. Eden bistvenih tehničnih podatkov trosilnika je prostornina prikolice (zaboja). Ta je tudi eno pglavitnih meril pri izboru ob nakupu trosilnika. Optimalna prostornina trosilnika pa je odvisna od več dejavnikov, kot je količina hlevskega gnoja, oddaljenost polj, ki jih gnojimo, od gnojišča, števila dni, namenjenih gnojenju, pa tudi od moči traktorja, s katerim bomo trosili. Trendi kažejo na razvoj vedno večjih trosilnikov, ki imajo prostornino do 30 m³ z nosilnostjo tja do 20 ton. Seveda imajo take stroje velika posestva, kjer potrebujejo veliko storilnost ali pa z njimi opravljajo strojne storitve. Zasledili smo podatek, da v Nemčiji prevladu-

jejo tako imenovani srednje veliki trosilniki, ki imajo okrog 20 m³ prostornine, z nosilnostjo 13 ton. Pri nas imamo v povprečju stare trosilnike, ki so enoosne izvedbe in manjše nosilnosti. Po navedbah Farmtecha pa sedaj pri nas kmetije največ kupujejo enoosne trosilnike SUPERFEX 700 in 800, ki imata nosilnost 5100 oziroma 5800 kg. Na drugem mestu pa prevladuje tandemski trosilnik SUPERFEX 1000 z nosilnostjo 7300 kg.

V splošnem delimo trosilnike na visokopodne in nizkopodne. Pri visokopodnih trosilnikih je zaboj nad kolesi. Ta je relativno velik, kolesa oziroma pnevmatike pa so lahko tudi zelo široke. Za teren z večjim nagibom proizvajalci ponujajo trosilnike, kjer so kolesa ob nakladalnem zaboji. To so tako imenovani alpski ali gorski modeli. V zadnjih letih nekateri proizvajalci trosilnikov hlevskega gnoja ponujajo tudi tako imenovane nizkopodne trosilnike, ki imajo ob zaboji vgrajena kolesa z večjim premerom (tudi do 180 cm zunanjega premera). Taka zasnova omogoča večji premer kolesa, tako da je pritisk na tla manjši, pa tudi potrebna vlečna sila je manjša. Prednost je tudi manjša višina nakladanja in nižje težišče stroja.

Število osi in pnevmatike

Trosilnik hlevskega gnoja ima lahko eno, dve ali pa tri osi. Nosilnost posamezne osi je maksimalno do 10 ton. Na dvoosnih (tandemskih) ali triosnih trosilnikih hlevskega gnoja je dobro, da je os vodljiva. Kolesa so lahko prosto vodljiva ali pa imajo prisilno vodenje, ki je povezano z vlečnim ojesom. Vodljive osi omogočajo pri vožnji v ovinkih manjšo obrabo in manj poškodovanih rastlin. Prisilno vodenje koles na trosilniku pa lahko omogoča tudi tako imenovani pasji hod koles, kar vpliva na tlačenje tal in globino kolesnic. Trosilnik je lahko tudi vzmeten. Vzmetenje je lahko mehanično, hidravlično ali pnevmatsko. Zadnji dve različici imata boljše lastnosti vzmetenja.

Priporočljiva je uporaba radialnih pnevmatik, saj imajo te ob istih merah in obremenitvah večjo naležno površino. Velikost naležne površine pa vpliva na varovanje tal oziroma na njihovo tlačenje in globino kolesnic. Pomemben je tudi tlak zraka v pnevmatikah. Nižji tlak v pnevmatikah omogoča večjo naležno površino, plitkejšo kolesnico, manjše tlačenje, manjšo potrebno vlečno silo izven cestišča, manjšo nosilnost. Idealno bi bilo, da bi na cesti vozili trosilnik z višjim tlakom v pnevmatikah, na njivi ali travniku pa z nižjim. Tako da je smiselna vgradnja (avtomatske) naprave za spreminjanje tlaka v pnevmatikah.

Material za trošenje

Raba trosilnika hlevskega gnoja je razvidna že iz njegovega imena. Poleg gnoja pa lahko z njim trosimo tudi druge snovi, kot je na primer kompost, digestat, ki vsebuje več kot 20 % suhe snovni (trdni del separiranega digestata – substrata, ki pride iz bioplinske naprave), apno itn.

Hlevski gnoj je lahko zelo raznolik. Lahko je od različnih živali in z različno količino slame (stelje). Različna je tudi vsebnost hranil,

ki jih vsebuje. Glede na to je tudi hektarski odmerek lahko zelo različen. Tako lahko pri perutninskem gnoju hektarski odmerek znaša do 5 ton na hektar, pri drugem hlevskem gnoju pa tudi tja do 25 ton/ha.

Trosila

Trosilnik hlevskega gnoja ima lahko trosilno napravo s horizontalnimi ali vertikalnimi trosilnimi valji, z vrtečo ploščo (ploščami) in trosila z bočnim izmetalom. Delovna širina trošenja je odvisna od vrste trosilnih elementov. Pri ležečih horizontalnih valjih tako znaša malo več od konstrukcijske širine trosilnika (med 3 in 4 m). Problem pri teh trosilih je, da je težavno doseči majhne hektarske odmerke ob primerni vozni hitrosti in storilnosti. Pri stoječih vertikalnih trosilnih valjih je delovna širina večja (do 8 m), zato je tudi višina nakladanja gnoja lahko večja. Stoječe trosilo je namenjeno za manjše hektarske odmerke. Največje delovne širine pa dosežemo s trosilnimi ploščami, in sicer 15 do 20 m ali celo več. Trosila z bočnim izmetalom mečejo hlevski gnoj do 13 m. Takšne trosilnike uporabljajo predvsem v hribovitih svetov za trošenje z npr. ceste na strme travnike. Taka trosila uporabljajo tudi na vgradnih trosilnikih za traktorje transporterje. Za trajne nasade (vinograde, sadovnjake) pa ponujajo ožje traktorske trosilnike z bočnim izmetalom, ki pa potrosi hlevski gnoj le v pas pod drevesi oziroma pod trto.

Trosila so lahko v obliki spiralno zavitih celorobih in nazobčanih nožev, cilindrični valji s topimi ali ostrimi noži in nihajočimi zobci na valju. Zaradi varovanja trosila pred preobremenitvijo je pred trosilom varovalna stena (vrata), ki hkrati služi za doziranje odmerka. Trosilniki imajo čisto zadaj še varovalno steno (zaščitno pločevino), ki varuje tudi dostop do delovnih elementov trosila in preprečuje izpadanje tovara na cestišče (cestnoprometni predpisi). Ta zaščita je lahko tudi mreža.

Doziranje

Za doseganje ustreznega hektarskega odmerka je treba ali spremeniti hitrost dovajanja hlevskega gnoja na trosila ali vožno hitrost ali delovno širino ali pa spreminjati vse tri navedene parametre. Danes je dovajanje gonja do

Foto: Farmtech

Trošenje gnoja mora biti prečno in vzdolžno enakomerno. Pred nakupom je dobro pogledati, če ima trosilnik opravljene neodvisne teste za kakovostno distribucije gnoja.

Foto: Bergmann

Bergmann TSW 5210 W ima 22 ton skupne mase in 18 m³ nakladalnega prostora. Vgrajeno ima tehtalno napravo, ki omogoča natančno doziranje preko teže.

Na traktorje transporterje se prigradi trosilnik z bočnim izmetalom. Take stroje uporabljajo na terenih z večjim nagibom.

Kakovost gnojenja je v veliki meri odvisna od traktorista. Prehodi trosilnika se morajo ustrezno prekrivati, da imamo celotno površino enakomerno pognojeno.

Nizkopodni trosilnik JoskinTornado 5513/14 V

trosil predvsem hidravlično in zato tudi brezstopenjsko nastavljivo. Težave lahko nastajajo zaradi različne višine naloženega gnoja, kar pa se rešuje z zadnjo varovalno dozirno steno.

Trosilnik hlevskega gnoja ima v navodilih za uporabo tudi trosilne tabele, ki upoštevajo vožno hitrost, delovno širino trošenja in hitrost dovajanja do trosil. Iz njih lahko razberemo koliko kubičnih metrov hlevskega gnoja bomo potrosili ob izbranih delovnih razmerah. Seveda pa mora traktorist tudi stehati polno naložen trosilnik, da vemo, kolikšna je naložena masa in s tem dobimo tako volumen kot potrošeno maso na hektar. Danes so lahko trosilniki že opremljeni s senzorji za spremljanje hitrosti dovajanja gnoja in hitrosti vožnje ter nastavitve (položaja). Merilne signale obdeluje računalnik, ki preračunava hektarski odmerek in nato po potrebi tudi spreminja regulacijo. Če je trosilnik opremljen z ustrezno tehtalno tehniko, pa je mogoča tudi regulacija na osnovi teže.

Dvig ekonomičnosti pridelave poljščin

Zvišan pridelek za več kot 15 %, manjše število dognojevanj

Zvišani kakovostni parametri pridelka (beljakovine + 10 %)

Zmanjšan odmerek dušika za 30 % brez izgube pridelka

Nexur®
dognojevanje koruze in žit v začetku kolenčenja

NovaTec® Nitroriz (N + S)
dognojevanje travinja, vrtnin, krompirja in žit v začetku razraščanja

Agromaster (NPK+ME)
gnojenje in dognojevanje krompirja, oljnih buč, vrtnin, trajnih kultur, športnih trat

V izbranih vrtnih centrih, zadrugah in spletni trgovini.

080 16 22

www.metrob.si

Ekstra dohodek za vašo kmetijo!

Trosilniki mineralnih gnojil

Pripravil Alojz Sajovic

PLOŠČNI TROSILNIKI IN SODOBNI, OPREMLJENI Z ELEKTRONIKO

Zima se počasi umika in z višanjem temperatur se začne spomladanski razvoj rastlin, ki pa za doseganje oziroma izkoriščanje svojega potenciala potrebujejo zadostno oskrbo s hranili. Poleg organskih hranil za zadovoljivo oskrbo rastlin uporabljamo tudi mineralna gnojila. Za njihovo razdeljevanje po površinah pa uporabljamo različne trosilnike.

Ploščni trosilnik

Trenutno največ uporabljamo t. i. **ploščne oziroma centrifugalne trosilnike**, in sicer dvoploščne, ki lahko mineralna gnojila raztrosijo v delovni širini od 10 do 50 m. Nosilno ogrodje in nasipnica (prostornine od 500 do 4000 l) sta večinoma izdelana iz jekla in pločevine. Drugi deli trosilnika, kot so sistem za odmerjanje in razdeljevanje – mešala, trosilne plošče, sistem za odmerjanje količine, omejitelne in zaščitne pločevine, ki so bolj izpostavljena agresivnemu delovanju mineralnih gnojil, pa so večinoma izdelana iz nerjavne pločevine, aluminija ali pa posebnih plastičnih mas. **Razdeljevalni sistem** je zasnovan tako, da **mešala**, ki so nameščena v spodnjem delu nasipnice, poskrbijo za **enakomeren dovod granul do odprtín** v dnu nasipnice. Njihova oblika omogoča največji možen tok gnojila in s tem največjo možno trosilno normo. **Odprtine večinoma zapirata dve drsni loputi**. Prva, ki je preko vzvoda povezana s prikazovalno skalo in na kateri se nastavi ciljna trosilna norma za določeno delovno širino in vozno hitrost. Druga odpiralna loputa, ki jo v večini primerov upravljamo hidravlično, skrbi za popolno odpiranje in zapiranje dna in omogoča ali onemogoča dotok gnojila do trosilnih plošč, na katerih sta nameščeni dve ali več izmetalnih lopatic. **Pogon trosilnih plošč** je največkrat mehanski, preko kardanske gredi. V zadnjem času proizvajalci vse bolj uporabljajo hidravličnega, ki omogoča spreminjanje vrtilne frekvence posameznih diskov, ki je še posebej uporabna pri trosilnikih, ki omogočajo **trošenje gnojil po t. i. delnih širinah**. Vrtalna frekvenca trosilnih plošč se med posameznimi proizvajalci razlikuje in se večinoma giblje v območju med 700 in 1000 vrtljaji na minuto.

Trosilne plošče in izmetalne lopatice

Vsak proizvajalec ima svoj pogled na dotok gnojila do trosilnih plošč. Ti se med seboj razlikujejo tako po načinu usmerjanja toka kot mesta ter kota vstopa gnojila na **trosilne plošče**. Prav te pa so bistvene za **natančno določanje delovne širine**. Je pa treba opozoriti, da velika večina proizvajalcev ne uporablja univerzalnih trosilnih plošč za celotno delovno širino trosilnika. Zaradi večje natančnosti so na voljo različne izvedbe, ki so prilagojene za natančno delovanje v točno določenem razponu – npr.: 10–16 m, 18–24 m, 10–21 m itn. **Oblika trosilne plošče in dolžina nameščenih lopatic** sta prilagojeni temu, da je v točno določenem delovnem območju dosežena čim bolj enakomerna razporeditev granul po površini. Za natančnejšo nastavitve delovne širine trosilnika znotraj delovnega območja trosilne plošče je treba pri nekaterih trosilnikih prilagoditi točko izmeta oziroma vstopa gnojila na trosilne plošče. **Vrednosti lahko razberemo iz trosilnih tabel** oziroma jih določimo na podlagi **opravljenega preizkusa trošenja**. Zaradi različnih lastnosti posameznega gnojila in možnega odstopanja granulacije moramo predhodno **opraviti test granulacije s posebnim sitom**, s katerim določimo ali pa samo preverimo delež posamezne frakcije. **Spremenjena granulacija oziroma delež določenih frakcij lahko pomembno vpliva na enakomerno razporeditev gnojila po delovni širini** (trosilno pahljačo), saj se debelejšje granule obnašajo v letu čisto drugače kot drobnejše. Če podrobneje pogledamo še **izmetalne lopatice**, se lahko med seboj razlikujejo tako po obliki kot po dolžini, saj ta neposredno

vpliva na delovno širino. Trosilne lopatice so zasnovane tako, da omogočajo nastavitve in s tem prilagajanje različnim vrstam mineralnih gnojil. Ko granule zapustijo nasipnico in padejo na vrtečo se trosilno ploščo, jih izmetalne lopatice **pospešijo do zelene hitrosti**. Ko dognujemo, se **lahko slika trošenja zaradi višine rastlin poslabša**. Zato so proizvajalci našli rešitev tudi za tovrstno težavo. Na trosilne lopatice so namestili **različno oblikovana krilca, ki nekoliko spremenijo tok gnojila**, ki tako leti nekoliko višje ter zato doseže enako trosilno pahljačo oziroma sliko.

Slika raztrosa po posameznem disku ni enakomerna po celotni delovni širini in je nekoliko zamaknjena v eno stran. Zaradi tega so **dvoploščni trosilniki v primerjavi z enoploščnimi v prednosti**, saj se trosilna diska vrtita v nasprotni smeri in tako precej izboljšata trosilno sliko, kakor tudi porazdelitev gnojila po celotni delovni širini. Slednja pa je izboljšana tudi zato, ker sta:

- diska nastavljena na isto višino,
- nagnjena sta pod istim kotom in
- delovanje izmetalnih lopatic je usklajeno.

Glede na to, da je pri trošenju s ploščnimi trosilniki zaradi neenakomerne porazdelitve gnojila preko celotne delovne širine potrebno prekrivanje, **ob meji uporabljamo sisteme, ki mehansko spremenijo tok gnojila in zmanjšajo delovno širino na polovico**. Zato je odmerek gnojila enakomerno razporejen tudi na robnih delih parcele. Najenostavnejša rešitev je izklop enega trosilnega diska, v delovni položaj pa namestite pločevino, ki delno omeji tok granul samo v predelu ob meji, saj sicer zaradi posebnosti delovanja letijo granule preko roba parcele. **Pri tem načinu je treba najprej obkrožiti celotno parcelo z enim delujočim diskom**.

Mehanski omejitniki

Med bolj enostavne in do uporabnika prijazne rešitve spada tudi namestitev hidravličnega cilindra na eno stran nosilnega okvirja. Ta nagne celoten trosilnik v določeno smer (največkrat desno) in tako zmanjša delovno širino. Bolj tehnološko dovršene rešitve, ki omogočajo normalno trošenje po voznih stezah, so tako imenovani **mehanski omejitniki**, ki s pomočjo posebej oblikovanega satja (vodilnih pločevin) spremenijo kot leta granul, ko te zapustijo trosilno ploščo, in zmanjšajo delovno širino na polovico. S tem pripomočkom dosežemo, da je **odmerek gnojila enakomerno razporejen tudi na robnih delih parcele**. Omejitnik lahko postavimo v delovni položaj **hidravlično**, s hidravličnim cilindrom, **električno**, z elektromotorčkom, ali mehansko. Omejitnik je treba pred začetkom dela ustrezno prilagoditi širini trošenja. Poleg tega pa ga je možno nastaviti, tako da omogoča trošenje malo preko roba parcele (0,5 m), trošenje do roba in pa t. i. **eko način trošenja z odmikom od meje, na primer ob odprtih vodotokih**. Nekateri proizvajalci ponujajo tudi rešitve, pri katerih **zmanjšajo vrtilno frekvenco trosilnih diskov** (v povezavi s hidravličnim pogonom), ali pa celo **spremenijo smer vrtenja**. Pri zadnjem načinu so prilagojene tudi izmetalne lopatice, ki so posebej oblikovane za delovanje v nasprotni smeri.

Upravljanje trosilnika

V preteklosti so trosilnik upravljali večinoma hidravlično neposredno iz traktorske kabine. Ker so bile funkcije večinoma ločene, je bilo treba za vsako zagotoviti svoj hidravlični ventil. Če je bil traktor opremljen s premalo hidravličnimi ventili, je bilo možno **trosilnik opremiti s t. i. večpotnimi razdelilnimi ventili**. A čas gre naprej in tako so začeli **tudi na trosilno tehniko vgrajevati vse več elektronskih pomagala in sestavnih delov**, ki omogočajo enostavnejše upravljanje, predvsem pa natančnejše delovanje trosilnika. Tako tudi pri enostavni izvedbi trosilnika,

Kmet z aplikacijo za pametni telefon (na grafičnem zaslonu je ikona te aplikacije) upravlja dela na površini, kjer raste ena od poljščin.

brez aktivnega nadzora nad vozno hitrostjo, hidravlične komponente **vse bolj izpodrivajo elektromotorji**, ki skrbijo za odpiranje in zapiranje drsnikov, upravljanje z omejitnikom delovne širine ipd. ter **v kombinaciji z enostavnimi izvedbami delovnih terminalov** tudi delno spreminjanje trosilne norme. Naslednja stopnja elektronike **omogoča vozniku, da porazdeli zeleno količino gnojila enakomerno po celotni površini**, neodvisno od vozne hitrosti traktorja. Ti sistemi večinoma delujejo na podlagi koeficienta pretočnosti za posamezno gnojilo, ki ga trosilnik (delovni terminal) izračuna na podlagi opravljenega trosilnega preizkusa. Tega opravimo tako, da stehamo količino gnojila, ki se je v določenem času ulovila v posodo. **Delovni računalnik** na podlagi izmerjenega časa in teže gnojila izračuna koeficient pretočnosti za posamezno gnojilo, ki potem služi kot osnova za odpiranje in zapiranje loput, odvisno od vozne hitrosti, delovne širine in morebitne spremembe trosilne norme. Upravljanje drsnih loput upravljata dva elektromotorja, ki ju nadzoruje delovni računalnik.

Trosilnik z vgrajeno tehniko

Najnatančnejši so trosilniki z vgrajeno tehniko. Na nosilni okvir imajo nameščene **tehtalne celice – od ene do štirih, ki neprestano tehtajo količino gnojila v nasipnici** in sporočajo podatke delovnemu računalniku, ki jih ves čas preračunava in **v odvisnosti od delovne širine ter vozne hitrosti skrbi za odpiranje in zapiranje drsnih loput**. Delovni računalnik tudi v celoti upravlja trosilnik. Tako npr. med delovanjem spreminjanja trosilno normo, odpira in zapira posamezne drsne lopute, dviga in spušča omejitnike itn. Glede na vedno strožje zahteve s področja varstva okolja se tudi na področju trosilne tehnike vedno bolj uveljavlja oziroma **vključuje tehnika za natančno kmetovanje**, ki vključuje in omogoča aktivno upravljanje trosilnika **ob pomoči signala GPS, prenos podatkov ter njihovo shranjevanje**.

Natančno vodenje po parceli

Signal GPS v prvi vrsti uporabljamo za natančno vodenje po parceli. V kombinaciji s tako imenovanim sistemom delnih širin (*ang.* Section Control) pa poskrbi še za to, da je **delovna širina razdeljena na več manjših delnih širin, ki jih sistem ob pomoči elektronike enostavno izklaplja in vklaplja**. To lahko naredi na dva načina, in sicer s spremembo vstopne točke gnojila na trosilne plošče ali pa s spremembo vrtilne frekvence trosilnih plošč, kar se pozna v spremembi delovne širine. Za ustrezno delovanja sistema so nameščeni dodatni elektromotorji, ki skrbijo, da celoten sistem brezhibno in natančno deluje. Poleg delnih širin je na področju trošenja mineralnih gnojil zelo uporabna **funkcija VRC** (*ang.* Variable Rate Control), s pomočjo katere se mineralna gnojila razdeljujejo ciljno, glede na založenost tal s hranili. Osnova za uporabo te funkcije so natančne karte, izdelane na podlagi vzorčenja založenosti tal. **Uvajanje novih tehnologij ima več pozitivnih učinkov**, kot so zmanjšanje stroškov, ki nastanejo zaradi nenatančne vožnje po parceli – premalo ali preveč prekrivanja (predvsem pri velikih delovnih širinah), težave na vzhodih in izhodiših s parcele, kakor tudi pri obdelavi nepravilno oblikovanih parcel (klini, zavoji, posamezna drevesa, drogovi itn.), kjer prihaja do dvojnega prekrivanja in zato do prevelikega odmerka. Poleg tega se **vsa opravila samodejno zapisujejo in shranjujejo** ter služijo kot zelo natančna osnova za nadaljnje vodenje evidenc.

Kaj moramo narediti pred začetkom gnojenja

In kaj je treba narediti v praksi za uspešno izvedbo trošenja? Preden priključimo trosilnik

na traktor, **preverimo, da je tlak v obeh pnevmatikah enak** in da sta dvizni ročici tritočkovnega hidravličnega drogova v enaki oddaljenosti od tal. Če to ni urejeno in obe strani nista enaki, pride do nagiba v eno stran in ne dobimo enakomerne prečne porazdelitve trošenja – trosilne pahljače. Po preverbi dviznih ročic priključimo trosilnik na traktor, pri čemer je pomembno, da **uravnomo trosilnik v vodoravni položaj tudi v vzdolžni smeri**. Njegov položaj tudi v tej smeri pomembno vpliva na obliko razdeljevalne pahljače. **Z optimalno osnovno nastavitvijo lege** trosilnika poskrbimo za enakomerno porazdelitev gnojila po površini in s tem tudi enakomerno oskrbljenost rastlin s hranilnimi snovmi. Ob priklopu trosilnika na traktor lahko **določimo oziroma nastavimo tudi oddaljenost trosilnika od tal oziroma rastlinske odeje**. Podatek o njej najdemo večinoma v navodilih za uporabo in se razlikuje med posameznimi proizvajalci. Poleg tega moramo biti **pozorni še na nagib trosilnika**, ki ga je treba prilagoditi, ko oskrbujemo višje sestoje (zadnje dognovanje žit). Gnojila se med seboj razlikujejo po zgradbi, sestavi in specifični teži, zato je treba pred začetkom trošenja **prilagoditi nastavitve trosilnika za vsako gnojilo posebej**.

Za pravilno nastavitve potrebujemo naslednje podatke: vrsto gnojila, delovno širino, vozno hitrost in trosilno normo. **Na podlagi podatka o širini trošenja najprej izberemo ustrezne trosilne plošče**. Pri osnovni izvedbi trosilnika brez aktivnega prilagajanja na spremembo vozne hitrosti **najprej nastavimo položaj drugega drsnika**. Tega nastavljamo na nastavitveni skali s pomočjo vrednosti, pridobljenih iz trosilnih tabel, ki so nam v pomoč pri nastavljanju. Trosilne tabele pripravi tovarna v svojem testnem centru in so na voljo za veliko večino gnojil, ki jih trenutno ponujajo na tržišču. Pred trošenjem je priporočljiv **trosilni preizkus, ki ga lahko opravimo na dva načina**, in sicer **med vožnjo**, pri čemer prevozimo določeno pot s predvideno vozno hitrostjo, ali pa **na mestu**, pri čemer merimo čas, ki bi bil potreben za to, da s predvideno vozno hitrostjo prevozimo določeno razdaljo. **Istočasno v lovilno posodo lovimo gnojilo**, ki izteka skozi odprtino v dnu nasipnice trosilnika. Seveda je treba pred trosilnim preizkusom v večini primerov sneti eno ali pa celo obe trosilni plošči. Na koncu preizkusa **stehtamo gnojilo**, ki smo ga ujeli v lovilno posodo in na podlagi formule za preračun izračunamo trosilno normo. **Pri trosilniku, ki reagira na hitrost, poteka preizkus enako, s to razliko, da podatke vnesemo v delovni računalnik**. Če je trosilnik opremljen s sistemom za mehansko omejitev delovne širine pri trošenju ob robovih parcele, ga moramo nastaviti v ustrezen položaj, saj je ta tudi odvisen od vrste gnojila in predvsem delovne širine. Ne glede na to, da so vrednosti v nastavitvenih tabelah sorazmerno natančne, je priporočljivo opraviti še **praktični preizkus raztrosa gnojila na polju**. Pri tem preverjamo enakomernost raztrosa po površini. To **ugotavljamo klasično, s pomočjo lovilnih posod** ali pa s pomočjo lovilnih podlog in **ustreznih aplikacij**. Pri preizkusu z **lovilnimi posodami s satjem** jih po navodilih posameznega proizvajalca razporedimo preko ene delovne širine. Raztrošeno gnojilo se ujame v lovilne posode, ki ga po opravljenem preizkusu pretresemo v merilne menzure. Ob enakomernem raztrosu morajo biti stolpci v merilnih menzurah enako visoki. Če se to ne zgodi, je treba prilagoditi nastavitve trosilnika oziroma trosilnih lopatic. Pri drugem načinu lovilne podloge ravno tako po navodilih proizvajalca enakomerno razporedimo po površini. **Po opravljenem trošenju s pomočjo mobilnega telefona slikamo posamezne lovilne podloge**. Slike nato **obdela posebna aplikacija**, s pomočjo katere ugotovimo ustrezno razporeditev gnojila po površini.

Varna sečnja in spravilo lesa

Pripravi Aljoša Kramberger

PRI NAKUPU VAROVALNE OPREME ZA DELO V GOZDU SE NE SPLAČA VARČEVATI

Odkar pomnimo, je človek na veliko načinov povezan z gozdom in ga je vedno dojemal tudi kot vir surovin, predvsem lesa. In odkar je potreboval les, je pri sečnji dreves prihajalo tudi do nesreč, pogosto takšnih s trajnimi poškodbami ali celo s smrtnim izidom. Kako tudi ne bi, saj lahko posamezna debela (ta nas najpogosteje zanimajo) segajo nekaj deset metrov v višino, merijo nekaj decimetrov v premeru in tehtajo več kot deset ton. Nanje so »pritrjene« še veje, ki teži zlahka dodajo še tono ali dve. **Mi, kot skrbni lastniki gozdov, pa bi jih radi, da ne bi pretirano poškodovali (in razvrednotili) lesa, podrlji v točno določeno smer, navadno v smeri vlake ali gozdne ceste.** V lesu se lahko v trenutku poseka, v le nekaj sekundah, v okolico drevesa sprostijo ogromne sile, ki nas z lahkoto poškodujejo, zato velja posebno pozornost nameniti varnosti sečnje. **Statistika nesreč pri delu v slovenskih gozdovih je namreč neizprosna.** V povprečju je samo pri delu v gozdu v obdobju od leta 2007 do leta 2016 vsako leto življenje izgubilo skoraj 15 ljudi, od leta 1981, do koder sega podrobnejša statistika, pa je pri delu v gozdu (tu niso vključene nesreče pri spravilu lesa s traktorji) umrlo 467 ljudi. Če k temu prištejemo še ogromno število poškodovanih, v mnogih primerih poškodbe sploh niso prijavljene ali pa ostanejo neustrezno oskrbljene, nam to pove, da je sečnja v gozdu zelo nevarno opravilo.

Ustrezna psihofizična pripravljenost za delo

Sečnja je fizično zelo naporno opravilo. Od nas **terja ustrezno telesno pripravljenost**, ki jo lahko vzdržujemo le **z rednim delom in ustrezno prehrano ter morebitno vadbo.** Če čutimo, da se zelo hitro upehamo, se je smiselno vprašati, ali naj se sploh odpravimo v gozd! **Veliko nesreč se namreč zgodi tudi zaradi prevelike utrujenosti** in s tem povezane nepozornosti, ko z lahkoto spregledamo nevarnosti, ki prežijo na nas. Menim, da tovrstnemu vidiku namenjamo premalo pozornosti! **V gozd se vedno odpravimo vsaj v paru in nikoli sami!** Čeprav lahko pri delu v gozdu sodelujejo tako družinski člani kot tudi sosedje v obliki midsosedske pomoči, se je treba vprašati, ali so za tovrstno delo dovolj usposobljeni in primerno opremljeni. V gozd se, če se le da, napotimo **v suhem, sončnem in nevetrovnem vremenu.** Nikakor naj **delo z motorno žago ne traja več kot pet učinkovitih ur dnevno.** Alkohol v gozd nikakor ne sodi! V preteklih letih (do lani) je lahko vsak obiskal tudi ustrezen **tečaj za varno delo z motorno žago** (ali tečaj varnega dela s traktorjem v gozdu), ki ga je nekajkrat letno organiziral Zavod za gozdove Slovenije. Udeležba na njih je bila brezplačna, le predhodno se je bilo treba prijaviti. Upajmo, da bodo tovrstna usposabljanja organizirana tudi v prihodnjih letih. Informacije o tem lahko pridobite na krajevnih enotah javne gozdarske službe.

Oprema

Vse se začne pri ustrezni zaščitni in delovni opremi. Z nakupom **dovolj zmogljive in varne motorne žage** (če takšno že imamo, jo moramo redno servisirati in nadomeščati vse izgubljene ali poškodovane dele!), si lah-

ko delo močno olajšamo. Verjemite, da se pri delu z motorno žago pozna vsak gram njene teže. In manjša, kot je njena masa, lažje z njo delamo. V zadnjih desetletjih so **motorne žage, mednje počasi, a vztrajno prodirajo tudi akumulatorske, doživele nesluten razvoj v zmogljivosti, varnosti, obenem pa so postale še lažje.** Ni treba pretiravati niti pri izbrani dolžini meča, ampak raje v polni meri izkoriščajmo dvakratnik njegove dolžine. **Posoda za gorivo.** Kupimo takšno, ki združuje dve sicer ločeni posodi za gorivo in olje in obenem omogoča nalivanje brez izgub in kapljanja. **Gorivno mešanico zmešajmo na dan sečnje.** **Nikoli se na delo v gozd ne odpravimo brez ustrezne zaščitne opreme.** Vanjo se splača vlagati, saj nas lahko ob pravilni tehniki dela obvaruje hudih poškodb. Ta je vsaj tako pomembna kot vse drugo. V vsakem primeru moramo imeti vzdržljive čevlje ali škornje, po možnosti opremljene z zaščitno kapico in všito mrežico proti vrezom, podplati pa naj bodo dovolj nabrekli, da preprečujejo zdrs. Če je teren strm ali spolzek, jih opremimo še **z derezami!**

Gozdarska čelada bo varovala glavo pred padajočimi vejami in drugimi udarci. Kakovostna gozdarska čelada naj bo udobna, lahka in zračna, **z integriranimi glušniki** za zaščito sluha in preklopnim **vizirjem za zaščito oči in obraza.** V primeru poškodb in močnejših udarcev je treba zamenjati tudi njo.

Zaščitne protivrezne hlače – **pri njih ne varčujmo**, saj ob urezu z motorno žago v predelu dimelj izkrvavimo že v nekaj sekundah! Hlače naj bodo **udobne za nošenje**, dovolj lahke in zračne, obenem pa tudi dovolj robustne, da se ne obrabijo prehitro. Obstajata dva osnovna modela – takšne z naramnicami (zaščiten oprsni del) in takšne brez njih (dopasne).

Rokavice – kupimo ustrezne gozdarske rokavice **z všito protivrežno mrežico**, ki bodo naše roke ščitile tudi pred vibracijami motorne žage in omogočale udoben in čvrst oprijem. **Gozdarska jakna živih barv in telovnik** (»rumeni jopiči«) za vse pomočnike. Dobra vidnost vseh delavcev lahko prepreči nezgodo. K vsemu skupaj sodi tudi **popoln komplet prve pomoči**, ki nam omogoča, da kar na terenu oskrbimo manjše poškodbe, ki se, verjemite, zlahka pojavijo. K temu sodi tudi **napolnjen mobilni telefon, po možnosti na tipke**, da lažje pokličemo prvo pomoč, če pride do česa hujšega. Smiselno je predhodno preveriti razpoložljivost mobilnega signala. Dodatno v gozd nesimo še dovolj veliko število plastičnih klinov, naganjalni vzvod (obračalka) ali cepin (z njim veliko lažje premikamo morebitna obvisela debela), cepilni bat (za nabijanje klinov in sproščanje zagozdene žage) in sekiro (z njo odstranimo veje za pripravo na sečnjo). Če obstaja nevarnost poškodb drugih dreves, uporabimo še škripec oziroma žični nateg.

Ustrezna tehnika dela

Najlažje se ustrezne tehnike dela naučimo pod vodstvom izkušenih gozdnih sekačev in inštruktorjev. Vseeno pa velja nekaj osnovnih napotkov. **Motorna žaga mora biti vedno dovolj nabrušena.** Topa nam namreč prav nič ne koristi, s seboj pa imejmo vedno tudi rezervno, seveda nabrušeno. Hladno motorno žago zaženemo na tleh, šele ko je že ogreta, jo zaženemo z držanjem med kolena.

Motorno žago med uporabo **vedno držimo čim bližje telesu**, vendar ne krčevito, ampak dovolj trdno, da jo lahko obvladamo, zlasti ob vbodnem rezu (nevarnost povratnega udarca!). **Pri prežagovanju** se nikoli ne sklanjamo nad žago in v pobočju se vedno postavimo na zgornjo stran hloda. **Zagnano žago vedno prenašamo le ob vključeni zavori verige** (ta preprečuje nehoten zagon verige). Nikoli ne žagamo nad višino ramen! Posebno pozornost namenimo **izdelavi pravilnega zaseka** (zasek sam po sebi ne olajša padca drevesa, ampak to naredita klin in ščetina!). Ob podžagovanju drevesa pustimo dovolj lesa za ščetino, kajti ta prepreči, da bi drevo po panju predčasno zdrsnilo v smeri delavca. Šele ko nabijemo kline (ti tudi preprečijo padec drevesa nazaj ali zagozdenje meča žage), naj se začne padanje drevesa k tlom, mi pa se v tem času umaknemo od drevesa. Pred njegovim padcem je treba s klicem: »Pada!« dovolj glasno oznaniti nevarnost. Tudi **po padcu drevesa pogledjmo v krošnje sosednjih dreves**, ali ni morda v njih obtičala kakšna veja, ki nam lahko med kleščenjem in prežagovanjem pade na glavo.

Če je sekačev več, je zelo pomembno, da se med dvema sekačema vedno ohranja razdalja vsaj dveh povprečnih višin dreves v sestoji (velja tudi za pomočnike). Še večja naj bo razdalja na pobočju.

Če drevo obvisi, ga skušajmo sprostiti z uporabo gozdarskega vitla (to je najvarnejši način!), v primeru manjših dreves in sušic pa uporabimo naganjalni vzvod ali obračalko. Nikakor se drevesa v tem položaju ne lotevamo z motorno žago! Če ga ne moremo sprostiti, ga moramo ustrezno označiti (obkrožiti) z dobro vidnim plastičnim trakom, zlasti če je v bližini gozdne prometnice.

Sečnja po žledolomih in vetrolomih

Takrat moramo poleg osnovnih pravil spoštovati še nekaj dodatnih, saj so sile v drevesih močno povečane, s tem pa tudi nevarnosti. Če se le da, **sanacijo žledoloma ali vetroлома raje prepustimo ustrezno opremljenim in izkušenim izvajalcem!** V teh primerih se je nevarnim položajem najbolje izogniti z uporabo gozdarskega traktorja z vitlom ali s strojno sečnjo. **Vitel uporabljamo za razvlačevanje prežaganih debel in sortimentov.** Na pobočjih delo vedno začnemo **od vznožja proti vrhu.** Zadržujemo se na strani stisnjenih vlaken, da prežagan hloď udari stran od nas.

Če ločujemo deblo padlega drevesa od koreninika, ga moramo s koreninami obvezno zadržati s pomočjo vitla ali stroja. **Za sproščanje napetosti v deblu uporabljamo stopničasti oziroma tako imenovani rez V**, da se sile v lesu ne sprostijo sunkovito. Obstaja še cel kup pravil, ki se jih je treba držati ob delu v takšnih razmerah. Z njimi se lahko podrobneje seznanite v brošuri z naslovom **Varno delo v gozdu, s podnaslovom Varnostni napotki pri sanaciji žledoloma ali vetroлома.**

Spravilo lesa

Kmetijski traktorji za spravilo lesa v gozdu niso primerni! Najpogosteje privlačujemo debela z gozdarskim vitlom. Delo si lahko že predhodno močno olajšamo, tako da drevesa usmerjeno podiramo, čim bolj blizu kotu 45° (kot med deblom in potekom vlake). Kot med osjo privlačevanja in hlodom naj bo čim manjši. Najprej upoštevamo, da **je varneje pripeto deblo privlačevati navzgor**, saj tako lažje nadzorujemo gibanje hloda. Hlodov nikoli ne privlačujemo s traktorjem, obrnjenim prečno na pobočje! Traktor mora biti med privlačevanjem hloda vedno **zavrt in stabiliziran z naletno desko.** Pred privlačevanjem do konca dvignemo zaščitno mrežo vitla, da zadrži morebitne leteče kose lesa pred kabinom. Vsi pomočniki naj bodo na varni razdalji od hloda, zaščiteni za drevesom, na pobočju pa naj stojijo na zgornji strani. Hlode vedno vpnemo na koncu in jih vlečemo dvignjene v sprednjem delu in čim bližje rampni deski. **Da se izognemo poškodbam obstoječih dreves, uporabljamo prenosni škripec**, tako da deblo usmerimo stran od drevesa, ki ga ne želimo podreti. Pri tem pazimo, da nihče ne stoji v trikotniku med traktorjem (vitlom), pritrjenim škripcem in pripetim deblom! Na podoben način preusmerimo deblo, ki je padlo pravokotno na smer vlake (da preprečimo prevračanje traktorja ob privlačevanju). Ob nalaganju hlodov s pomočjo žerjava gozdarske polprikolice pazimo na ustrezno razdaljo vseh pomočnikov od dvignjenega bremena! Redno pregledujemo žične vrvi in jih v primeru prevelike obrabljenosti zamenjamo! Redno vzdržujemo vso gozdarsko mehanizacijo, saj v gozd sodi le tehnično brezhibna! **Zavedati se moramo, da je vsak evro, ki smo ga morda prihranili pri nabavi in vzdrževanju opreme, popolnoma nepomemben, ko pride do poškodb ali nesreče! Prav nič ni bolj dragocenega od našega življenja, zdravja in telesa, zato delajmo v gozdu le, če smo ustrezno usposobljeni in opremljeni! Nikakor ne izzivajmo usode, saj nesreča žal nikoli ne počiva.**

Znanje ki raste

Več info:
051 439 602

Dušična gnojila Yara

YaraBela™ Extran
YaraBela™ Sulfan
YaraVera™ Eura 46

Prvo dognojevanje ozimnega žita spomladi

Pripravil Igor Škerbot, univ. dipl. inž. agr.

KDAJ IN S ČIM GNOJIMO RAZLIČNE VRSTE ŽITA

Tehnološko je zelo pomembno, da s prvim dognojevanjem ozimnega žita ne zamujamo, bodimo pravočasni in **pripravljeni, da ga izvedemo takoj, ko nam bodo vreme in talne razmere na njivskih površinah to omogočili**. Ker se pomlad na različnih območjih Slovenije začena časovno zelo različno, je za pridelovalca posebej pomembna odločitev, kdaj nastopi čas za izvedbo prvega dognojevanja ozimnega žita po zimskem premoru. Poljedelci so tako, odvisno od območja, proti koncu februarja in ob začetku marca pripravljeni na prvo dognojevanje ozimine. Začetek vegetacije nakazujejo tudi znanilci pomladi: takrat zacvetijo zvončki in trobentice, razcveti se leska, tudi dnevi so vse daljši in toplejši. **Zgodnje vrste žita**, kot je ječmen, in še posebno zgodnje sorte pšenice, tritikale in pire bodo zaradi podaljšane dneva, višjih dnevnih in tudi nočnih temperatur zraka ter ogretyh tal začele prehajati v fazo ponovne rasti in razvoja žitnih rastlin. V takšnih razmerah bodo rastline v nadaljevanju svoje vegetativne rasti **nujno potrebovale dodatne količine dušika (N) ter primer-no vlažna in topla tla**.

Zato ob koncu februarja in/ali v začetku marca zagotovo nastopi čas, ko rastlinam dodajamo potrebne količine dušika s prvim dognojevanjem. Pri odločitvi, kdaj, kako, zakaj in s katero vrsto mineralnega dušikovega gnojila gnojiti, nas usmerjajo tudi vremenske razmere, stanje posevka po zimskem premoru in vedno bolj tudi zakonske zahteve oziroma omejitve v rabi okoljsko občutljivega dušika.

Kaj določa zakonodaja

Cilj prvega dognojevanja je optimalna oskrba posevka s potrebnim dušikom. Tako bomo postavili optimalne in dobre temelje za doseganje visokih ciljev glede kakovostnih in količinsko visokih pridelkov žitnega zrnja, tudi slame. Zakonodaja, ki uravnava možnosti in pogoje za uporabo dušika iz organskih in mineralnih gnojil, določa pri tem pomembne usmeritve o tem, kako in kdaj dognojovati posevke ozimine v spomladanskem času. V ta namen imamo v Sloveniji *Uredbo o varstvu voda pred onesnaževanjem z nitrati iz kmetijskih virov* (z dopolnitvami) (Uradni list RS, št. 113/09, 5/13 in 22/15). Uredba zahteva, da se upošteva prepoved uporabe mineralnih gnojil v pridelavi ozimnega žita v času od 1. decembra do 15. februarja (preostalih kmetijskih kultur po 1. marcu). To pomeni, da v tem času ni dovoljeno gnojiti z nobeno obliko mineralnega gnojila, ki vsebuje fosfor, kalij in tudi dušik.

Tekoča organska gnojila

Za gnojenje s tekočimi organskimi gnojili velja izključno in **samo za posevke ozimnega žita**, da je aplikacija dovoljena že s 15. februarjem, kljub sicer splošni prepovedi uporabe vseh oblik organskih gnojil do 1. marca vsako leto. **Izjema pa ne velja** na poplavljenih tleh, na tleh, zasičenih z vodo, na tleh,

prekritih s snežno odejo, in na zamrznjenih tleh tudi po 15. 2. ali po 1. 3., vse dokler je kateri od naštetih pogojev omejitve še izpolnjen. Zato bodite pozorni in ozimine ne dognojite z dušikom iz mineralnih gnojil, če je posevek prekrit s snežno odejo (ni pomembna višina snega) in je na koledarju denimo 7. ali 10. marec. Takrat moramo **počakati, da sneg popolnoma skopni, da tla niso več zasičena z vodo**. Dognojevanje z N (bodisi z mineralnim ali organskim gnojilom) opravimo v nekaj dneh potem, ko bodo tla vnovič primerna in normalno dostopna tudi s kmetijsko mehanizacijo, brez večjih negativnih vplivov zaradi gaženja ali pogrezanja v njivska tla.

Koliko hranil sploh potrebujejo rastline

Osnovno oskrbo s potrebnimi hranili (fosfor, kalij) za ozimno žito je dobro opraviti že jeseni ob setvi. Če jeseni **ob predsetveni pripravi tal gnojimo z gnojili NPK**, potem lahko za gnojenje ozimine uporabimo le toliko NPK-gnojila, **da ne presežemo 40 kg N/ha**, kolikor je omejitev v uredbi o varstvu voda, in še to le **do predpisanega roka 1. decembra**, ko nastopi obdobje prepovedi tudi za ozimino. Zato za prvo dognojevanje v takšnih primerih ni dodatnih potreb po ponovni uporabi mineralnih gnojil, ki vsebujejo fosfor in/ali kalij, ampak uporabimo **zgolj enostavna dušikova gnojila**. **Samo če jeseni nismo pognojili z ustreznim odmerkom fosforja in kalija**, potem lahko v prvem dognojevanju spomladi uporabimo tudi **sestavljena mineralna (NPK) gnojila**. Pri tem pazimo, da z uporabo NPK-gnojil v enem obroku ne dodajamo več N, kot je oziroma bo pokazal hitri talni N-test ali morebitna N-min analiza. **Morebitno manjšo dodano količin N iz NPK dopolnimo s čistimi mineralnimi dušikovimi gnojili**, kjer je izhodišče za spomladansko potrebo ozimnih žit pri 120 kg N/ha. Uporaba pripomočka, kot je hitra analiza na vsebnost mineralnega dušika v tleh ali v rastlinah žit, pomaga optimizirati dodane količine dušika za maksimalno količino in kakovost pridelka. **Dušik dodajate v okoljsko sprejemljivih količinah in časovnih rokih**, ki bodo zato dali maksimalne učinke v pridelavi ozimin in hkrati ne bodo povzročali onesnaževanja okolja, predvsem voda (talnih in podtalnih), z dušikom.

Zakaj N-min testi

Uporabite strokovni pristop in dušik posevkom dodajajte na podlagi opravljenih hitrih N-min testov, ki vam dajo rezultate o vsebnosti dostopnega mineralnega dušika v tleh v trenutku odvzema. **Testi so zelo kakovostni, enostaven in poceni tehnološki pripomoček**, zato žitu dodajamo N brez narejenih hitrih N-testov le izjemoma. Takrat dušik dodajate najprej zelo slabo razvitim in

redkim posevkom ozimnega žita. **Za goste, močne in bujno razvite posevke ozimine pa priporočamo za 10–20 % nižje odmerke čistega dušika na hektar**. Letošnja pozna zima ponuja dobro namočena tla, zato bo le na lažjih in bolj plitvih tleh za dognojevanje žitnih posevkov lažje mogoče uporabiti tekoča organska gnojila (na primer gnojevko in gnojnico). Ker smo imeli letos pozimi, vsaj v primerjavi z nekaj prejšnjimi leti, končno malo več oziroma dovolj padavin, bo bolje v čim bolj suhih razmerah dušik dodajati iz mineralnih gnojil, v obliki tekočih organskih gnojil pa nikakor ne v prevelikih količinah naenkrat, gnojevko ali gnojnico pa le v standardnih količinah 15–20 m³/ha. Pri tem gnojevko **redčite v razmerju vsaj 1 : 1 (voda : organsko gnojilo)**. Z razredčenimi količinami tekočih organskih gnojil boste dognojevali z N brez možnosti za pojav predebele skorje organske snovi in prekrivanja žitnih rastlin ter pojava zaskorjevanja posevkov ozimnega žita. Če imamo bolj sušna ali izsušena tla, je to možnost za dodajanje več vode ob prvem dognojevanju, hkrati z dušikom na priročen način, lahko rečemo, da posevke tudi namakamo.

Kakšne so potrebe rastlin

Skupna potreba ozimne pšenice po dušiku spomladi je 120 kg N/ha. Enkratni odmerek ne sme presegati 80 kg N/ha, zato gnojenje z dušikom razdelimo na več obrokov, in sicer na dva ali tri. Dobljeno vrednost N-min analize (količino mineralnega dušika v tleh) tako odštejemo od ciljne vrednosti 120 kg/ha, pomeni pa manjkajočo količino mineralnega dušika, ki ga dodamo ob prvem dognojevanju. **Ponavadi to pomeni ob prvem spomladanskem dognojevanju ozimne pšenice od 40 do 70 kg dušika/ha**. Za prvo dognojevanje največkrat uporabljamo enostavna mineralna dušikova gnojila, kot sta UREA ali KAN, v količinah od 150 do 260 kg/ha. Na dobro založenih tleh s stopnjo oskrbljenosti C ali D uporabimo za dognojevanje KAN, na slabše založenih tleh s stopnjo oskrbljenosti A ali B ter tam, kjer nismo opravili predsetvenega gnojenja s sestavljenimi mineralnimi gnojili (NPK) ali z organskimi gnojili, lahko uporabimo za prvo dognojevanje NPK 15-15-15, v odmerku 300–400 kg/ha. Za ta čas dognojevanja lahko uporabite tudi gnojila YaraBela™ Sulfan 24 ali YaraBela™ Extran 26 ali 27 ter sestavljena mineralna gnojila YaraMila™ 8-24-24. Ko je pomlad suha in v zgornjih slojih tal ni dovolj vlage, v zadnjih letih pogosto priporočamo **foliarno dodajanje dušika** bodisi z raztopino UREA ali z drugimi pripravki, na primer z YaraVita Gramitre!™ v količini 2–4 l/ha. Zadnji pripravek vsebuje tudi nekatera mikrohranila, npr. magnezij (Mg), mangan (Mn), baker (Cu) in cink (Zn).

Kot smo že omenili, je za prvo dognojevanje ozimine primerna tudi gnojevka. Priporočamo, da gnojevko apliciramo s cisternami, ki imajo vlečne cevi nizko pri tleh. Za prvo dognojevanje ozimnega ječmena, ozimne

Posevek ozimne pšenice bo tudi v suhem vremenu potreboval zagon za nadaljnjo rast, to pa mu omogočimo s prvim dognojevanjem.

Po koncu zime na začetku vegetacije posevek ozimnega ječmena jasno kaže potrebo po dušiku.

Ječmenove rastline za dober začetek ponovne rasti dognojimo z dušikom.

Ozimna pšenica pred prvim dognojevanjem z dušikom.

rži ali tritikale priporočamo vsaj za 10 % nižje odmerke kot pri pšenici, odvisno od stanja posevkov teh ozimin. Za ozimni ječmen, rž in tritikalo priporočamo odmerek od 40 do 60 kg N/ha.

S prvim in pravočasno izvedenim dognojevanjem ozimine v času zgodnjega spomladanskega razraščanja žita vplivamo na število žitnih stebel na kvadratni meter in s tem pripomoremo k **boljši zasnovi žitnih klasov**. Pravočasna izvedba prvega dognojevanja ozimine tako odločilno vpliva na višino pridelka žitnega zrnja na enoto površine. Posebno pomembno je, da smo zgodnji pri posevkih ozimnega ječmena, ker se ječmen spomladi razrašča le še kratek čas (sejan ob koncu lanskega septembra in/ali v začetku oktobra). Upošteвайте pravilo, da pred dognojevanjem najprej dobro preverimo splošno stanje posevkov ozimin (prezimitvev in morebitna prizadetost posevkov kot celote), ter ocenite stopnjo razraščenosti posameznih žitnih rastlin. Z dognojevanjem bodite najbolj zgodnji pri redkih in (zelo) slabo razvitih, bledih in od na primer suhe zime ali pretiranih količin površinske zastajajoče vode poškodovanih žitnih posevkih.

Gosenice trdoleskovskega zapredkarja prilezejo iz prezimovališča aprila in maja in se začnejo prehranjevati z listi trdoleske, ki takrat ravno ozeleni.

Invazivne rastline

(5. del)

Pripravila mag. Iris Škerbot, specialistka za varstvo rastlin na KGZS – Zavod Celje

TRDOLESKOV ZAPREDKAR IN KOSTANJEVA ŠIŠKARICA

Vedno pogosteje nas tudi na lesnatih rastlinah presenetijo različni škodljivci. Mnogi ste v minulih letih opazovali trdolesko in se spraševali, kaj se konec aprila ali v začetku maja dogaja z njo, drugi pa ste zaskrbljeno opazovali kostanj in se spraševali, ali jeseni sploh lahko pričakujemo pridelek. Zadnja leta se pogosto srečujemo s trdoleskovim zapredkarjem, kostanj pa poleg drugih nadlog ogroža tudi kostanjeva šiškarica. Ju poznamo?

Trdoleskov zapredkar

V aprilu in maju zadnja leta na več lokacijah po Sloveniji opazamo grme, zapredene v gosto belo pajčevino. Če pogledamo od blizu, lahko v zapredkih vidimo številne gosenice s črnimi pikami – gosenice trdoleskovskega zapredkarja (*Yponomeuta cagnagella*). Trdoleskov zapredkar je pri nas splošno razširjena vrsta, ki pa se je v zadnjih letih na številnih lokacijah namnožila. Vrsta je v naravi v Sloveniji in večjem delu Evrope, v Aziji in v Sibiriji splošno razširjena. Razvije le en rod na leto, gosenice se prehranjujejo na navadni trdoleski (*Euonymus europaea*), najdemo pa jih tudi na nekaterih okrasnih vrstah trdoleske. Vrsto najdemo od nižin do gorskega pasu, povsod tam, kjer uspeva trdoleska.

Odrasli metulji čez krila merijo od 19 do 26 mm in jih v naravi vidimo od junija do oktobra. Sprednji par kril je snežno bele barve, z obrobo iz nežnih resic iste barve, površina kril pa je posuta z majhnimi črnimi pikami. Zadnji par kril je srebrno sive barve. Gosenice v dolžino merijo od 18 do 22 mm in so rumeno sive do zeleno sive barve, s črnimi pikami. Samičke tega škodljivca julija odložijo jajčeca, in sicer v skupinah po 25 do 50 jajčec, na gladko lubje mladih vej in na terminalne popke gostiteljskih rastlin. Ovalna in sploščena jajčeca samica zalije s posebnim izločkom, ki se strdi in tvori lupinasto prevleko, ki jajčeca varuje pred neugodnimi vplivi okolja. Iz jajčec se v avgustu izležejo gosenice, ki se pripravijo na prezimovanje. Do naslednje pomladi ostanejo v kupolastih zatočiščih, zgrajenih iz jajčnih lupinic in strjenih izločkov samičk. V aprilu in maju gosenice

prilezejo iz prezimovališča in se začnejo prehranjevati z listi trdoleske, ki v tem času ravno ozeleni. Gosenice se prehranjujejo v skupinah in se z gostimi svilenimi nitkami povezujejo med seboj ter sčasoma z njimi prepredejo celo rastlino. Gosenice se potem, ko požrejo večino listov in brstov ter posamezne grme popolnoma zapredejo v bel svilnat pajčolan, v zapredkih zabubijo. Če grm ostane popolnoma brez listja, se gosenice po nitkah spustijo na tla in se zabubijo pod talnim rastjem. Po približno dveh tednih iz bub izletijo odrasli osebk in po parjenju samičke znova začnejo odlagati jajčeca.

Gosenice trdoleskovskega zapredkarja ne povzročajo ekonomske škode in niso nevarne za zdravje ljudi in živali, zato jih običajno ne zatiramo. Prizadete rastline trdoleske običajno v juliju, ko so se gosenice prenehale prehranjevati in se zabubijo, ponovno odženejo liste, vendar rastline spomladi ne cvetijo in jeseni tudi ne razvijejo plodov. Zatiranje tega škodljivca bi se izjemoma lotili le na območjih, kjer ima trdoleska izrazito estetsko funkcijo (vrtovih, parkih ...). Tudi pri zmanjševanju težav s tem škodljivcem dajemo prednost mehanskim ukrepom, kot je pobiranje gosenic in odstranjevanje ter uničevanje zapredkov z vej. Uspešnejši bomo seveda, če se tega lotimo, ko listje še ni požrto in grma še ne ovija gost zapredek. Zapredki z gosenicami so čvrsti in lepljivi, zato jih težko odstranimo, ne da bi pri tem poškodovali rastlino. Mehansko zatiranje je oteženo tudi zaradi višine trdoleske, saj ta lahko zraste tudi do 6 m visoko. Pri tem pa ne smemo pozabiti niti tega, da je trdoleska strupena rastlina, ki lahko pri ljudeh in živalih povzroči hude zastrupitve (strupeni so vsi deli rastline, skorja, listi in semena), zato je pri tem delu potrebna še posebna previdnost! Mnogi ob bolj množičnem pojavu tega škodljivca rešitev iščejo v uporabi insekticidov, a pri tem razmišljanju ne pozabimo na varovanje opraševalcev in drugih koristnih vrst v naši okolici in tudi na to, da v okrasnih vrtovih radi posedamo in si odpočijemo, zato v njih ni najbolj zaželena uporaba insekticidov.

Gosenice trdoleskovskega zapredkarja se prehranjujejo v skupinah in se z gostimi svilenimi nitkami povezujejo med seboj ter sčasoma z njimi prepredejo celotno rastlino.

Letos že

15. licitacija vrednega lesa

Pripravil Jože Prah, Zavod za gozdove Slovenije

TUDI LETOS JE NAJDRAŽJI GORSKI JAVOR, REBRAŠ

Letošnja petnajsta licitacija je potekala v Pamečah pri Slovenj Gradcu. Pripeljali so 3711 lesnih sortimentov, skupno kar 3937 kubičnih metrov. »Količina lesa na letošnji dražbi je sicer manjša kot lani, kljub epidemiji covid-19 pa je še vedno ena najvišjih doslej,« pravijo na Zavodu za gozdove. Letošnja količina lesa na dražbi pa vseeno predstavlja slabo tisočinko celotnega letnega poseka v slovenskih gozdovih. Dražba je potekala v izrednih razmerah zaradi epidemije covid-19. Čeprav je bilo manj ponujenega lesa, je bilo število kupcev rekordno. Najdražji hloď so prodali za 20.263 €. Tako kot že vrsto let zapored je to gorski javor, ki je rasel na rušnem območju in dosegel drugo najvišjo ceno za kubični meter – 7.420 €/m³. Najvišjo ceno na kubični meter je ravno tako dosegel gorski javor rebraš, in sicer kar 11.575 €/m³. Na dražbi so letos prodajali les 35 različnih drevesnih vrst, v Sloveniji pa raste 71 različnih avtohtonih drevesnih vrst.

Na dražbi je sodelovalo 568 lastnikov, ki so pripeljali 3.960 hloďov v skupnem volumnu 4.067 m³. Odkupovalo je 46 kupcev, ki so oddali 15.930 ponudb za 3.711 hloďov. Neprodanih je ostalo 249 hloďov (6,29 %) v skupnem volumnu 130 m³ (3,2 %). Največ kupcev, 26, je bilo iz Slovenije, osem kupcev je bilo iz Avstrije, pet iz Italije, trije iz Nemčije in po eden iz Hrvaške, Portugalske, Madžarske in Češke. Skupna vrednost prodanega lesa je znašala dober milijon evrov. Povprečna velikost posameznega hloďa je znašala 1,05 m³, povprečno število ponudb na hloď pa je bilo 4,02. Prodajalci so na dražbo pripeljali največ hrasta gradna, 1.214 hlo-

dov s skupnim volumnom 1.170 m³. Največ ponudb so kupci oddali za graden, in sicer 6.121 ali 5,04 ponudbe na hloď. Povprečno so največ ponudb na hloď oddali za črni oreh, in sicer 7,80.

Organizator je letos moral odpovedati dan odprtih vrat, dogodek, na katerem se srečajo gozdarji, lastniki gozdoďov in odkupovalci lesa, ki spoznavajo, kaj trg priznava kot zelo kakovosten les. To je bil vsako leto zanimiv in živahen dogodek, tako da so si letos razstavljene hloďe bolj ali manj ogledovali le posamezni lastniki, ki so hloďe pripeljali na dražbo, in novinarji.

Graden 1.112 €/m³, premera 75 cm, dolžine 7,8 m, volumna 3,45 m³.

Dob 1.028 €/m³, premer 83 cm, dolžina 6,3 m, volumen 3,41 m³.

Načrtujte uspeh

Več info:
051 439 602

YaraMila™

- Uravnotežena vsebnost dušika, fosforja in kalija (makroelementov), sekundarnih hranil (MG in S) ter pomembnih mikroelementov (B, Fe, Cu, Mn, Zn, Mo)
- Hitra topnost in sproščanje hranljivih snovi – učinkovito delovanje že pri pripravi tal za setev
- Enakomerno trošenje pomeni enakomerno razporeditev hranljivih snovi za vse rastline
- Večja odpornost poljščin na slabše rastne razmere, bolezni in škodljivce ter na stresne razmere (suša)
- Boljša pridelava, kakovostnejši pridelek in višji donos

Lastno pridelano seme čebule pobremo po cvetenju, ko odrežemo značilne cvetove čebule.

Pridelava čebule iz čebulčka ali iz semena

Pripravi Igor Škerbot, univ. dipl. inž. agr.

NASVET ZA DOBER IN KAKOVOSTEN PRIDELEK NA DOMAČEM VRTU

Večna dilema in pomislek pridelovalcev čebule je, **kako vzgojiti kakovostno čebulo**. V zadnjem desetletju smo v tehnologijo pridelave vnesli sodobnejši pristop pri pridelavi čebule (*Allium cepa*), ko smo začeli tudi pri čebulnicah nasploh **uporabljati za sajenje prej dobro vzgojene sadike s koreninsko grudo**.

Zakaj je čebula tako priljubljena

Čebula je najpomembnejši predstavnik skupine zelenjadnic s skupnim imenom čebulnice. V to skupino poleg čebule štejemo še česen, por, šalotko in stoletno čebulo oziroma zimski luk. Čebula je v slovenskem prostoru od nekdaj imela velik ugled, mnoge manjše kmetije na Ptujskem polju so se preživljale s pridelavo čebule. Tudi zato imamo danes pri nas priznane **tri slovenske avtohtone sorte čebule**, in sicer so to ,ptujski rdeča', boljše poznana kot ,ptujski luk', ter ,tera' in ,belokranjka'. A najbolj znana slovenska avtohtona sorta, ki je celo geografsko zaščitena, je prva, z zaščitenim imenom ,ptujski luk', pri kateri že njeno ime dobro nakazuje izvor na Ptujskem polju. Tam jo še danes gojijo ob pogojih, zapisanih v geografski zaščiti. Pri tem k sreči vztrajajo in s čebulo oskrbujejo slovenskega potrošnika.

Ker čebula vsebuje žveplove spojine – sulfide, jo nekateri ne marajo najbolj. A že iz časov Egipčanov je znan rek, da z **uživanjem čebule jeseni krepimo svoje zdravje in odganjamo težave zaradi prehladnih obolenj**. Če začnemo: sulfidi so nadloga takoj, ko čebulo prerežemo, saj se tvorijo plini z žveplom, ki močno dražijo sluznico človekovega očesa. V stiku s sluznico in vodo v njej nastaja žveplova kislina, zato nas oči močno pečejo. In bolj kot jih manemo, bolj peče. Zato mnogi jočemo ob rezanju čebule, a ne zaradi žalosti,

ampak zaradi žvepla in nadražene sluznice. Kljub mnogim »trikom«, kako rezati čebulo, da nas ne bodo pekle oči, nič ne pomaga veliko. Morda le to, da jo narežemo čim prej in nikoli ne začnemo rezati čebulnega krožca oziroma tam, kjer je imela čebula korenine. V tem predelu vsebuje namreč največ sulfidov, a je to močno odvisno tudi od sorte in starosti čebule. **Mlajša čebula vsebuje manj sulfidov kot starejša oziroma dozorela čebula**. Zato naj vas žveplo in vsebujoči sulfidi ne odvrnejo od lastne pridelave čebule v vašem vrtu, prav tako tudi ne od prehranjevanja s to za zdravje človeka pomembno vrsto zelenjave.

Kako izbrati sorto

Najprej **izberite sorto čebule** in pravočasno nabavite semenski material, bodisi čebulčke bodisi seme čebule. Omenili smo že tri slovenske avtohtone sorte. Ker sta Ptuj in Ptujsko polje moj rodni kraj in so to konci Slovenije, ki jim upravičeno pravimo »lukarija«, imam do ptujske rdeče čebule posebno spoštovanje in odnos. Zato se s to sorto čebule za prehranjevanje redno oskrbujem tudi pri lokalnih pridelovalcih Ptujkega polja. Podobno bi priporočil tudi vam, a v vrtu tudi sam ne morem brez čebule, zato sadim **tudi šalotko in seveda česen**. Za povečano lastno oskrbo je pomembno, da v vsakem vrtu raste čebula različnih sort. Poskusite tudi vi s pridelavo vsaj dveh ali več različnih sort čebule, ki so sposobne se različno dolgo skladiščenje v domačih razmerah, čim dlje čez zimo in do pomladi. **Za hitro pobiranje prvih, svežih, mladih rastlin čebule posejte zimski luk ali stoletno čebulo**. To je trajnica, ki zelo zgodaj spomladi odganja prve liste, ki so **namenjeni trganju in rezanju**, ne izoblikuje izrazite čebule, kmalu tudi zacveti in oblikuje v značilno okroglih cvetovih množico semen. Te

cvetove delno porežimo in shranimo, del pa jih potresimo okrog šopastih poganjkov. Tako bomo poskrbeli za obnovo in bomo lahko že v pozni jeseni ter v naslednji pomladi ponovno uživali v svežih in mladih čebulnih listih.

Za pridelek prve spomladanske čebule zasnujemo posevek bele čebule, znane sorte **,majski srebrnjak'**. To čebulo lahko **sadimo od pozne jeseni in najpozneje še v marcu**. Prej ko jo posadimo, prej bomo lahko pobirali belo in sploščeno čebulo, medtem ko za oskrbo za čez zimo sadimo sorte, ki so primerne za daljše skladiščenje. Izbiramo lahko **med rumenimi in rdečkastimi vrstami čebule**. Mnogi prisegajo na bolj okrogle sorte, drugi na podolgovate ali celo bolj okroglo ploščate, kot je primer oblika pri sorti ,ptujska rdeča'. In spet od začetka: ko se lotimo zasnove posevka, se srečamo, kot že rečeno, z dilemo, ali posevek zasnovati iz čebulčkov ali iz semena.

Iz čebulčkov

Vzgojimo si novo čebulo iz čebulčkov, ki smo jih ali kupili ali celo vzgojili sami. Pri tem ne naredimo osnovnošolske napake, ko za sajenje iz celotnega pakiranja odbirate le največje čebulčke. Narobe. **Izberite tiste bolj drobne**. Iz takšnih bo zrasla ravno prav velika nova čebula. Iz večjih pogosto ne dobimo kakovostne čebule, saj kmalu, preden se oblikuje in odebeli čebula, poženejo cvetno steblo, zato lahko ostanemo tudi brez pridelka. Drobne čebulčke lahko v vrsti posadite tudi **od 4 do 6 cm narazen**. Nič ne bo narobe, če se bodo rastline čebule, ko bodo zrasle, med seboj dotikale. Zelo dobro se znajo druga drugi izogniti in si najti dovolj življenjskega prostora za oblikovanje čebul, ki so težke od 0,2 do 0,4 kg, ne pa tistih »kilskih«, kot jim nekateri pravijo. Gospodinje le redko potrebujejo za enkratno pripravo hrane več kot 0,5 kg čebule, zato veliko bolj prav pride, če uporabimo dve manjši čebuli, kot da moramo eno veliko prerezati hraniti oziroma potikati po kuhinjskem pultu ali hladilniku.

Iz sadike

Prav tako je sodobna tehnologija v zadnjem desetletju pripeljala tudi do uporabe vzgojenih sadike s koreninsko grudo, če smo že pozimi posejali drobna čebulna **semena**. Čebula je enokaličnica. Od setve do vznika lahko minejo tudi 3 do 4 tedni, še posebno, če niso tla in/ali setveni substrat dovolj ogreti. **Semena čebule kalijo pri temperaturi tal od 2 do 3 °C, optimalno kalijo pri 15 do 20 °C, vendar za to potrebujejo tudi do 4 tedne**. Težava tega obdobja je tudi neenakomeren vznik semen. Zato je skrb za primerno ogret setveni substrat nujna. V nasprotju od pričakovanj so previsoke temperature tal prej ovira kot spodbuda za dobro in količinsko ustrezno oblikovanje korenin. Pri previsokih temperaturah tal, nad 20 °C, se pri semenu in čebulčkih ustavi rast in tvorba korenin. To pomeni, da moramo biti pri setvi v gojitvenih

Dobra sadike pri čebulnicah ima specifično preprečen koreninski sistem v grudici.

Črno rjavo seme čebule ima značilno ledvičasto obliko.

Sadike čebule s koreninsko grudo.

ploščah, prav tako pa tudi pri sajenju čebulčka dovolj zgodnji. Ko čebulček končno požene kalček, ta raste zelo počasi, saj najprej v kratkem delu dneva intenzivno oblikuje korenine in koreninski sistem in šele nato začne vidno oblikovati vegetativni del (liste in steblo).

Rast korenin je odvisna tudi od razlike med temperaturo zraka in tal: vse dokler so tla toplejša, korenine dobro rastejo, ko se spomladi zrak močno ogreje in postanejo tla hladnejša, pa se rast upočasni in kmalu ustavi.

Sadike s koreninsko grudo presajamo na stalno mesto, ko imajo vsaj 4 prave liste oziroma ko je koreninska grudica kompaktna in dobo preprejena s koreninami. Če izberemo setev semen čebule neposredno v vrtna tla, izberimo lažja in dobro pripravljena tla. Za tako setev se odločajo predvsem profesionalni in večji pridelovalci čebule, lahko pa poskusimo tudi na svojem vrtu. V tem primeru predlagamo **setev na grebene**, ki jih, še zlasti, če so tla težka, pripravimo vsaj 14 dni pred setvijo. Naredimo greben, kot pri krompirju, le da ga na vrhu sploščimo in naredimo vsaj 10 cm širok pas, v katerega posejemo semena v »širši setvi«, čez celoten vrhnji del grebena. Tla, dvignjena v greben, se bodo spomladi dobro ogreli, pazimo le, da se ne izsušijo, zato je predvsem v sušni pomladi treba namakati, po možnosti s kapljičnim namakanjem.

Cilj pridelave čebule je bodisi spravilo čebule (za ozimnico) ali pridelek mladih čebulnih rastlin, ki jih spomladi pulimo in uživamo v celoti, tudi mlade in votle ter sveže zelene liste, skupaj s čebulico. Če bomo od setve do vznika in oblikovanja štirih in več listov poskrbeli še za **prekrivanje posevka, najprej s kopreno, pozneje tudi s protiinsektno mrežo**, bomo zagotovili možnosti za pridelavo čebule brez težav s porovo zavrtalko ali čebulno muho.

Sadike čebule sorte ,belokranjka', pripravljene za sajenje.

Odkupne cene surovega mleka po Evropi

LTO za december 2020	Nov.	Dec.	Povprečje zadnjih 12 mesecev
Milcobel (BE)	28,73	28,73	29,56
Müller (Leppersdorf) (D)	32,07	32,61	31,48
DMK (D)	31,93	31,93	31,93
Hochwald Milch eG (DE)	33,62	33,62	33,37
Arla Foods (DK)	33,30	33,31	32,62
Valio (FI)	35,88	35,88	35,88
Savencia (Basse Normandie) (FR)	34,60	34,60	34,31
Danone (Pas de Calais) (FR)	34,70	33,46	34,88
Lactalis (Pays de la Loire) (FR)	33,99	34,03	34,38
Sodiaal (Pas de Calais) (FR)	34,82	34,94	34,82
Saputo Dairy (VB) (Dairy Crest)	33,21	32,84	30,65
Dairygold (IRL)	32,37	32,37	30,83
Glanbia (IRL)	31,61	34,21	30,53
Kerry Agribusiness (IRL)	32,01	32,01	31,35
Granarolo (sever I)	37,87	37,87	38,29
FrieslandCampina (NL)	33,19	34,09	33,4
Povprečna cena	33,37	33,53	33,02
Capsa Food (ES)	31,69	31,69	31,71
Emmi A. G. (CH)	52,53	52,23	52,67
Fonterra *(NZ)	30,86	31,00	30,59
Združene države Amerike (ZDA)	48,22	31,00	39,50

Cene v evrih na 100 kg mleka, 4,2 % maščobe, 3,4 % beljakovin, 1.000.000 kg na leto, 24,999 mikroog. in 249,999 SC na ml

Vporočila nizozemske organizacije za kmetijske trge (LTO) je zadnja objava cen mleka plačanega decembra. **Povprečna odkupna cena**, ki je navedena v preglednici, velja za 100 kilogramov mleka standardne kakovosti, preračunana je na dvanajst mesecev, in sicer na **4,2 % maščobe in 3,4 % beljakovin, za 1 milijon kg**. Tako je bila **decembra povprečna odkupna cena 33,53 evra za 100 kg** (novembra 33,37 evra za 100 kilogramov), kar pomeni, da je bila odkupna cena mleka na ravni Evropske unije višja za 0,16 evra za 100 kg. V primerjavi z decembrom 2019 je cena letos nižja za 0,66 evra za 100 kg ali 1,9 %. **Povprečna cena mleka v letu 2020 se je že sedmi mesec zapored rahlo zvišala, a še vedno je nižja, kot je bila leto poprej**. Največje zvišanje so objavili v irski Glanbiji, vendar je to v veliki meri posledica sezonskega bonusa (bonus za zgodnje telitve). Višje cene pa so bile tudi v nizozemski FrieslandCampina (+0,9), nemški mlekarji Müller (+0,5) in francoski mlekarji Sodiaal (+0,1). Po drugi strani pa se cenovno znižale francoska Danone za -1,3 in britanska mlekarja Saputo Dairy -0,4 evra za 100 kg, vendar slednja predvsem zaradi padca vrednosti funta v primerjavi z evrom. **Po letnem pregledu cen, pa je povprečna odkupna cena mleka v velikih mlekarnah EU 33,08 evra za kilogram**. Je pa povprečna mesečna cena mleka do vključno decembra v letu 2020, v primerjavi z letom 2019, nižja za 2,0%. Do dokončne cene za mleko oddano v letu 2020 pa bo treba počakati do junija, ko bodo narejeni vsi obračuni in poračuni, saj nekatere mlekarne rejcem izplačajo tudi dobiček od prodaje izdelkov.

Cene za ekološko mleko

Pri zbiranju cen za ekološko mleko v Nemčiji so po navedbah v TopAgrarju za december

objavili cene v devetih mlekarnah. Za mleko, z vsebnostjo 4,0 % maščob in 3,4 % beljakovin, so najvišjo ceno plačali v **Biomolkerei Upländer Bauernmolkerei GmbH**, in sicer 49,00 evra za 100 kg, a so jo že januarja 2021 znižali za en evro. Mlekarna **Dorfkäserei Geifertshofen (Bio)** je mleko plačala 48,70 evra za 100 kg, **Schwarzwaldmilch GmbH (Bio)** 48,60 evra za 100 kg, najnižja pa je bila odkupna cena v **Käseri Leupolz eG (Bio)**, in sicer 45,90 evra za 100 kg.

Cene mleka zunaj EU

Pridelovalci mleka v ZDA pa doživljajo neverjetne vzpone in padce, saj je cena mleka razreda III, preračunana v evre na kg standardne kakovosti padla za neverjetnih 16,33 EUR evra za 100 kg, tako da je končna cena zdaj 31,90 EUR za 100 kg standardnega mleka. Kljub vsem tem padcem in vzponom, pa je **povprečna cena mleka na letni ravni 40,11 evra za 100 kg**. To pa je cena, katere bi bili veseli vsi rejci v Evropi.

Odkupne cene mleka v Sloveniji

Po podatkih tržno informacijskega sistema (TIS), ki deluje v okviru Agencije za kmetijske trge in razvoj podeželja, je bila **decembra 2020 povprečna odkupna cena surovega mleka, franko rampa mlekarja, 34,69 evra za 100 kilogramov** (novembra 34,58 evra za 100 kilogramov), kar pomeni, da je bila cena višja za 0,11 evra za 100 kilogramov ali 0,32 %. **Povprečna odkupna cena, preračunana na vsebnost 3,70 % mlečne maščobe in 3,15 % beljakovin**, do 100 tisoč mikroorganizmov in do 400 tisoč somatskih celic, je bila **decembra 30,85 evra za 100 kilogramov mleka** (novembra 30,87 evra za 100 kilogramov). To pa pomeni, da je bila **odkupna cena nižja za 0,02 evra ali 0,06 %**. Vse mlekarne skupaj so **decembra odkupile 33.262.055 kilogramov mleka** (novembra 31.318.824 kilogramov), kar je **1.943.231 kilogramov več kot predhodni mesec**.

Če pa podatke **primerjamo z decembrom 2019**, vidimo, da so slovenski kmetje takrat oddali 32.697.617 kg mleka, kar je **564.438 kg manj kot v letu 2020**. Izračun količin pove, da je letošnja prireja višja za 1,73 %. Odkupna cena mleka, preračunana na vsebnost 3,70 % mlečne maščobe in 3,15 % beljakovin je bila **lani decembra 34,16 evra za 100 kg**, kar pomeni, da je cena po letu dni vendarle višja, in sicer za 0,53 evra za 100 kg. To ne bo dolgotrajno, saj so mlekarne za januarja oddano mleko že napovedale znižanje cen. Kot vemo, so vsebnosti v mleku ta čas izjemno visoke, tako da padca cen na prvi pogled rejci niti ne opazijo, ostaja pa grenkoba, ko za višjo kakovost dobijo nižje plačilo. **Napoved odkupne cene mleka (za Evropsko komisijo) za januar 2021** – ta naj bi bila 31,33 evra za 100 kg (decembra 32,43 evra).

Odkupne cene mleka po poročilih odkupovalcev v Sloveniji

Mesečno poročilo za cene **pri vseh odkupovalcih mleka v Sloveniji decembra 2020** kažejo, da je bila **ponderirana odkupna cena 32,34 evra za 100 kilogramov mleka** (novembra 32,30 evra), kar pomeni, da je cena višja za **0,04 evra ali 0,43 %**. Preračunano na **standardno kakovost** (3,7 % masti, 3,15 % beljakovin)

glasdežele

NAROČILNICA

Cena tiskanega izvoda Glasa dežele je **4,34 evra z DDV**, cena v e-obliki pa **3,62 evra z DDV** in vam ga pošljemo v vaš poštni predal. Če naročite katerokoli obliko imate pravico do prostega dostopa branja Glasa dežele www.glasdezele.si, kjer je elektronska naročilnica. Izpolnite lahko tudi spodnjo naročilnico in jo pošljite na naslov: GPZ, Slamnikarska cesta 1 a, 1230 Domžale.

Ime in priimek: Davčna št.:

Naslov prebivališča:

Poštna št. in kraj: Podpis:

Plačal(a) bom tiskani časopis za: ☐ 6 mesecev 26,04 EUR ☐ 12 mesecev 52,08 EUR

Plačal(a) bom e-časopis za: ☐ 12 mesecev 37,20 EUR ☐ e-mail:

Časopis naročam do pisnega preklica.

Odgovorna urednica: Darinka Sebenik (GSM: 041 315 274, tel.: 01 721 88 48, faks: 01 721 88 45), **strokovni uredniški odbor:** Anton Darovic in Marko Dolinar, **e-naslov:** darinka.sebenik@gpz.si, glasdezele@gpz.si, **izdajatelj:** Govedorejsko poslovno združenje, Slamnikarska 1a, 1230 Domžale, **oblikovanje:** Advert, Spela Starc Kovač s.p., **fotografije:** arhiv GPZ, Shutterstock, **lektoriranje:** Martina Oberman Žnidarčič, Marcel Milič, **naklada:** 4300 izvodov, **tisk:** Tiskarna SCHWARZ, ISSN 1855-0347

so rejcem za mleko **decembra plačali 27,50 evra za 100 kilogramov** (novembra 27,80 evra za 100 kilogramov), tako da je bila odkupna cena nižja za 0,30 evra za 100 kg ali 1,07 %. Na ravni Slovenije so decembra 2020 odkupili **46.008.380 kilogramov mleka**, torej 2.235.461 kilogramov več kot predhodni mesec (novem-

bra 43.772.919 kilogramov).

V primerjavi z **decembrom 2019**, ko so odkupili **44.878.121 kilogramov**, pomeni, da so lani odkupili **1.130.259 kilogramov manj**, kar pomeni, da reja količinsko še naprej narašča, kljub zmanjšanemu številu kmetij, ki se ukvarjajo s prirejo mleka.

Odkupne cene govejega mesa

Povzemamo poročilo TIS, o odkupnih cenah govejega mesa v slovenskih klavnicah, hkrati pa objavljamo primerjavo s cenami na trgu v EU. **Reprezentativni trg** so klavnice, ki letno zakoljejo več kot 4.000 glav govedi in za lastne potrebe odkupijo več kot 1.000 glav govedi, starejših od 12 mesecev, in pa fizične ali pravne osebe, ki so v preteklem letu za lastne potrebe dale v zakol v klavnico več kot 1.500 glav govedi, starejših od 12 mesecev. Količina zakola in cena sta izražena na hladno maso. **V ceno so všeti tudi povprečni transportni stroški, ki so 6,32 EUR/100 kg hladne mase..**

Tabela 1: Tedensko poročilo klavnic za 6. teden (8. 2. 2021 – 14. 2. 2021), povzet je samo del, ki zajema celotno število živali prevzetih v klavnice, skupna maso in povprečna odkupna cena za kilogram mesa

Kakovostni tržni razred	A	B	C	D	E	Z	V
Št. trupov	2	326	14	N.Z.	136	116	68
Masa (kg)	172	122.134	5.705	N.Z.	42.608	45.420	7.254
EUR/100 kg	372,23	318,93	313,52	N.Z.	208,94	300,83	426,84

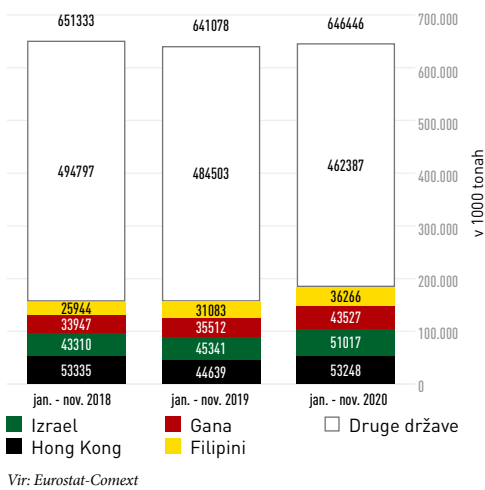
Legenda: A = biki 12 do 24 mesecev, B = biki nad 24 mesecev, C = trupi moških kastriranih živali, D = krave, E = telice, Z = mlado govedo, V = teleta N.Z. = ni zakola

Že skoraj leto dni se ponavljamo s komentarje, da odkupne cene govejega mesa v Sloveniji niso spodbudne. Za rejce pa to pomeni pravo katastrofo in nobena državna denarna pomoč ne more nadomestiti izgube na trgu in kar je najhuje dolgoročno to pomeni izgubo trga. Kakovost prezrele živine ni tisto, za kar se trudimo in vsi stremimo. Želimo vzrediti

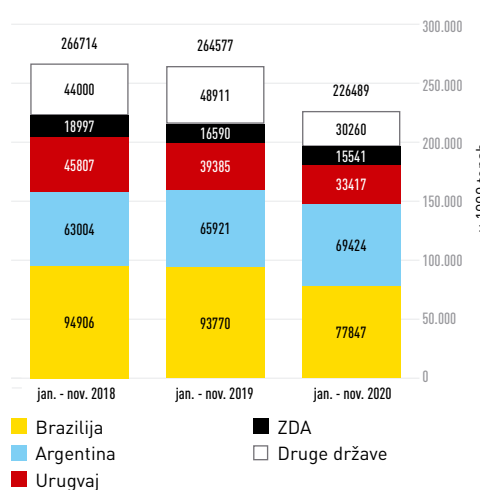
najboljše in temu primerno pričakujemo najvišjo možno ceno. Da so razmere res kaotične zaradi covid-19 pove tudi primer, ko so morali rejci živino, ki so jo pripeljali v klavnico odpejati domov, ker je bil uradni veterinar na testu pozitiven in so morali na teste tudi vsi zaposleni v klavnici. Poleg neodkupa še tak neljubi zaplet, ampak to je današnja realnost.

Poročilo EU Meat Market observatory objavljeno 11.2. 2021

Graf 1: Izvoz govejega in telečjega mesa iz EU (v tonah), brez Velike Britanije

Graf 2: Uvoz govejega in telečjega mesa v EU (v tonah)

Graf 3: Gibanje cen govejega in telečjega mesa v EU

	EU tedensko	Teden: 50	Razlika od prejšnjega tedna	Razlika od prejšnjega meseca	Razlika od leta 2019
KLAVNE POLOVICE	povprečje (vse kategorije) R3	367,9	+0,2%	+1,0%	-0,3%
	živali do 12 mesecev	357,8	-0,5%	+1,0%	-0,5%
	mlado govedo do 24 mes	367,8	+0,4%	+0,9%	+1,8%
	voli	383,4	+0,3%	+1,9%	+3,9%
	krave	275,0	+0,3%	+0,8%	-0,9%
	telice	377,7	+0,7%	-0,1%	+3,1%
ŽIVE ŽIVALI	bikci, mlečni tip	64,19	-0,5%	+5,7%	-10,5%
	bikci, mesni	189,6	+1,3%	+5,7%	-1,5%
	mlada govedina (v rezervah)	2,39	+0,1%	+0,8%	-0,5%
	bikci za vzrejo (v rezervah)	2,21	+0,7%	+0,1%	-0,7%
	telice za vzrejo (v rezervah)	2,44	-0,4%	+0,6%	+5,1%
	teletina (pod 8 mesecev)	459,3	-0,4%	+0,3%	-14,1%

RADIJSKI MISIJON XVI.

BILI SO SKUPAJ

- (JN 21) -

21. - 27. MAREC 2021

MISIJSKE NAGOVORE PRIPRAVLJAJO: NED, 21. 3. - BITI SKUPAJ - P. IGOR SALMIČ // PON, 22. 3. - BOG SE RAZODEVA TUDI DANES - ANTON GNIDOVEC // TOR, 23. 3. - ALI ME LJUBIŠ? - S. MARINA ŠTREMELJ // SRE, 24. 3. - HRANI MOJA JAGNJETA - ŠKOF JURIJ BIZJAK // ČET, 25. 3. - GOSPOD, TI VEŠ, DA TE IMAM RAD - S. ANJA KASTELIC // PET, 26. 3. - HODI ZA MENOJ - GABRIEL KAVČIČ // SOB, 27. 3. - NE BOŠ UMRL - ERVIN MOZETIČ

radio ognjišče

Odlična kakovost mleka čaka na pravično ceno

Pripravila Darinka Sebenik, foto Anka Dolinar

NEKOČ JE BIL GLAVNI PRIDELEK KROMPIR, DANES JE MLEKO

Bila je res lepa in mrzla pustna sobota, ko smo se odpravili v zaselek Nad izviri pri Miklavžu na Dravskem polju k Ivanu Lahu mlajšemu. Z Ivanom sva se spoznala že pred leti, ko smo z Interexportom in Pomurskim sejmom v Gornji Radgoni pripravljali traktorski rodeo. Ivan je zanimiv in izredno pedanten človek, tokrat je bila, ko smo se pripeljali na dvorišče, vsa mehanizacija parkirana pod streho in očiščena – pripravljena na prihajajočo pomlad, priključki, ki jih ni mogoče spraviti pod streho, pa prekriti s ponjavo. Seveda, pust naj bi odgnal zimo, tako da so prva spomladanska dela že pred vrati.

Kmetija na tem mestu je že tri ali štiri rodove. Oče Ivan se ne spomni, kdaj natančno so tu začeli kmetovati, vendar so se vedno preživljali s kmetijstvom. Sam je kmetijo prevzel že zelo zgodaj, saj mu je oče umrl že v najstniških letih. Zelo dobro vemo, da to pomeni: težko delo za vse, tudi za otroke, še posebno, ker sta z mamo ostala sama. Ivan je spoznal Cvetko in leta 1980 sta se poročila, od takrat naprej pa ves čas delata in nadgrajujeta kmetijo. Pred nekaj leti sta jo predala Ivanu mlajšemu, ki je zdaj star 40 let. Ker sta še oba zelo vitalna, mu pri delu na kmetiji vsak dan pomagata. Kmetija je bila, ko jo je prevzel oče Ivan, velika 10 ha, ker je bil pri tej velikosti politično določen zemljiški maksimum. Pridelovali so krompir in mleko. Ko je KZ Hoče začela odkupovati mleko, pa se je pri njih povečala vzreja krav molznic. Začeli so s štirimi do petimi kravami pa prašiče so imeli. Takrat je bil glavni krompir, ki so ga pridelovali na 3 ha, praktično vsega pa so prodali v Maribor. Takrat so imele Mariborske mlekarne družbo Maksina, ki je imela 13 poslovalnic. Z njimi so imeli pogodbo, tako da so skoraj ves krompir prodali njim. »Pa tudi dobri plačniki so bili,« pove Ivan mlajši. Oče Ivan pa pravi, da so bili poslovni odnosi tako dobri, da so bili pripravljeni izplačati denar vnaprej, če so ga potrebovali. »To so bila res dobra leta za krompir in največ je bilo denarja, ves krompir smo prodali do novega leta,« pove oče Ivan. Prodajali so ga tudi v menze, v Dušik Ruše, restavracijo v Mariboru, šolski center IKŠ. »Delo je bilo, a smo zaslužili. Danes pa je tako žalostno s krompirjem,« sklene oče.

Gradnja hleva čaka na boljše čase

Ob tako dobrih možnostih za kmetovanje Ivan mlajši ni razmišljal o drugem poklicu. Končal je šolanje za mehanika kmetijske

mehanizacije na strojni kmetijski šoli v Mariboru in po odsluženem vojaškem roku se je samozaposlil na kmetiji pri starših, nato pa je leta 2014 prevzel kmetijo. Takrat so se prijavi na razpis za mladega gospodarja in uspelo jim je. »Zgodba gre v kmetijstvu naprej, saj smo takrat dobili gradbeno dovoljenje za postavitev novega hleva. Ravno v tistem času pa so cene mleka zelo upadle, in ker je bil to pri nas edini dohodek iz kmetijstva, se nismo odločili za takojšnjo gradnjo. Tudi zdaj cene niso spodbudne, zato še čakamo, da bi bili razpisi ugodni, da bi zadevo dokončali. Napeljali smo vodovod, kanalizacijo in nekaj točkovnih temeljev, zdaj pa čakamo na boljše čase,« pojasnjuje Ivan.

Na kmetiji je delal od osnovne šole naprej. Bratov in sester nima, ima pa z bivšo partnerico Majo hčerko Lucijo, ki bo marca dopolnila 6 let. Lucija v času našega obiska ni bila pri njem, Ivan pa pove, da pozna vse krave in teleta v hlevu po imenu, da ve, kdaj bo katera povrgla ..., saj ji je kmetija, kot zdaj kaže, zelo pri srcu. Pred časom mu je tudi povedala, da bosta imela, ko bo velika, z očetom 300 krav! Ob taki bodoči naslednici, četudi je še otrok, je najbrž tudi delo lažje, se pa Ivan zaveda, da se z leti lahko tudi to spremeni.

Kmetija ima v lasti 16 ha zemlje, še približno toliko je imajo v najemu, 8 ha je gozda. Imajo 6 ha trajnih travnikov, ki so v Naturi 2000, kjer ni dovoljeno preoravanje, še 4 ha zemljišč imajo tudi na vodovarstvenem območju, in sicer v pasu B. Kot je v Sloveniji že praksa, kmetje na teh območjih ne dobijo odškodnine, in to je zagotovo ena od nalog ministrstva za kmetijstvo, ki jo bo treba čimprej potegniti iz predalov in začeti urejati. Ob tem Ivan pove, da se s skladišč kmetijskih zemljišč in gozdov pogajajo za zamenjavo teh parcel, ker ima v neposredni bližini 30 ha zemlje, ki jo sicer obdeluje JGZ Rinka, v lasti Ministrstva za pravosodje. Sicer mu sklad ponuja zemljišča od 6 do 10 km stran. Ker pa bi se s tem močno povečali stroški pridelave ob že tako slabih cenah za kmetijske pridelke, je to zanj nesprejemljivo. Poleg tega na oddaljenih parcelah tudi ni mogoče namakati, sam pa je svojo kmetijo opremil za namakanje.

Izjemno visoke vsebnosti v mleku

V hlevu je 30 krav molznic črno-bele pasme, od tega so 4 rdeči holštajn in ena limousine. Vsega skupaj, z mlado živino vred, je 60 glav. Teličke obdržijo, bikce stare od 7 do 10 dni pa prodajo.

Družina Lah

Reja je vezana, tako da krave oskrbujejo na roko, saj stari hlev ne omogoča strojnega krmjenja. Kljub temu je povprečna mlečnost od 9500 do 9600 litrov, z vsebnostjo 5,11 % maščob in 3,69 % beljakovin v decembru in januarju. Osnovna cena mleka je 34 centov, tako da z vsebnostjo dosegajo višje plačilo, težava pa je, da mlekarne ne plača več kot 4,4 % maščobe. »To ni prav, ampak mleka ne moremo redčiti z vodo,« pravi Ivan mlajši. Mleko oddaja prek zadruga Hoče v Ljubljanske mlekarne, pri tem pa je zdaj hudo razočaran, ker so dobili obvestilo, da bo cena v januarju nižja za pol centa.

Krma je lastna, koruzo pridelujejo na 13 ha in je večji del silirajo, nekaj pa posušijo za pripravo krme v mešalnici z zmogljivostjo 1000 kg. Pšenico pridelujejo na 6 in ječmen na 2 ha, prodaja pa je odvisna od letine. Običajno prodajo od 30 do 35 ton koruze, trde zobanke v zrnju, vendar najprej poskrbijo, da je imajo dovolj za domače potrebe. Pri krmi so zelo skrbni in vse nečistoče ali plesni ročno odstranijo, tako da tudi ni težav z zdravjem živali v hlevu, so pa krave oskrbovane vsak dan trikrat in tudi kidajo jim večkrat na dan.

Kaj pa prihodnost

Kot mlad kmet se Ivan Lah trenutno tako kot vsi drugi kmetje srečuje z velikim problemom prenizkih odkupnih cen. Dokler ne bodo dosežene pravične cene, bo to slabo za kmete. Trgovina vzame 70 %, kar ni sprejemljivo, kmet bi moral imeti višji delež. Država bo morala najti način, da uredi ta krivična razmerja. Žalosti ga, da niti ministrstvu niti sindikatu kmetov in tudi ne kmetijsko-gozdarski zbornici ne uspe zadeve premakniti v kmetov prid. Oče Ivan ob tem pove, da ne razume, kako je mogoče, da slovenski kmet ne »štrajka«, tako kot so to nedavno naredili nemški kmetje v Berlinu. Sam se še spomni časov, ko so kmetje pri nas zaprli mejni prehod Šentilj in dosegli višje cene.

Seveda imajo pri Lahovih načrte za prihodnost, saj bi radi zgradil hlev za prosto rejo, ker imajo zdaj vezano rejo. Vendar bodo morali načrti počakati na boljše čase v kmetijstvu, saj zdajšnja cena ni taka, da bi se lahko spustili v velika vlaganja. Manjka prava strategija za kmetijstvo, ki bi omogočala spodobno življenje ob vsakodnevem delu. Če tega ne bo, se bo najbrž zaprlo še več kmetij. Predvsem pa je zgrešena zemljiška politika sklada, ki ni naklonjena kmetu. Ne razume, da so za gradnjo Magne takoj sprostili nadomestna zemljišča, za kmete, ki imajo zemljišča na VVO pa je toliko ovir.

